

Kəbaru Kətət Luk

Kəberε ka kəcop moloku ma Luk

¹ Nte afum alarəm ɲaɲcɔp kəlompəs ka mes mme menacepər su daco mə, ² pəmɔ təkɔ akɔ ɲananəɲk mi dəkəcop, akɔ ɲanasom kəloku ka afum toloku ta Kanu mə. ³ Kələləs kam, Teyofil, itɔ pəwuren'em fɔ pəntese ina sɔ, nte inten mi bel-bel kəyefe dəkəcop mə. Awa, isəɲ'am mi kəcərə dəmecicəs pəmɔ təkɔ inatəkəs mi mə, ⁴ nte tɔɲsəɲe məcərə kanje ka mes mme antəks'am mə.

*Mələkε moloku kədəkom ka Aɲnabi Saɲ**

⁵ Təm nte Herodu ɛnayɔne wəbe ka atɔf ɲa Yude mə, wəloɲne ka Kanu wələma ɛnayi pac-we kɔ Yakariya, wəka kəgba ka alɔɲne nke aɲc-wene wətem Abiya mə ɛnayɔne; wəran kən pəwur dokom da Aruna, pac-we kɔ Elisabet. ⁶ Mərəɲ maɲan fəp ɲanalomp fɔr ya Kanu kirin, ɲacəme sɔ dɔpɔ kɔ mosom ma Kanu Kəpɔɲ fəp darəɲ pəmɔ təkɔ pəmar mə. ⁷ Mba ɲanayɔ fε wan, bawo Elisabet ɛnayɔne fε wəran wəkombərə, mərəɲ maɲan fəp ɲanasikər.

⁸ Dəsək dɔləma Yakariya pəc-bəc yebəc yɔn ya kəloɲne ka Kanu, bawo kəgba kəɲan kənako kətəmpər kəloɲne kanjɔ. ⁹ Pəmɔ təkɔ alɔɲne a Kanu ɲaɲyɔ ti mə, k'əɲɲbal kɔla†; kɔ kɔla

* **1:4** «Saɲ Batis» = Yaya; itɔ «Saɲ, wəgbət afum dəromun teta kəsəkəs bəkəc yaɲan.». † **1:9** «kɔ kɔla kəmentər nwe Kanu kəfan mə.» K'əɲɲbal kɔla: tatəkɔ tɔ aɲc-yek-yek wəloɲne alɔɲne daco nwe pəc-mar kəberε kəfo kəcempi kəkɔ-motε Kanu curay nde kələ kəpɔɲ mə.»

kamentər Yakariya dəsək dadəkə kəberə ka dəkəfo
kəcempi ka kələ kəpən pəkə-motə Kanu Kəpən cu-
ray. ¹⁰ Afum alarəm njanayi nde daban̄ka **ḡ**ac-lok-
lokə**r Kanu** tēm tatəkə aṅc-mot curay mə. ¹¹ Awa, kə
mēlēkē ma Kanu mowurər Yakariya, mēcəmə nde
kəca kətət ka **an̄**gbip nṅe aṅmot curay mə. ¹² Ntē
Yakariya enəṅk mēlēkē mmē mə, kə pəyi kə yama-
yama, kə kənesē kəsumpər kə. ¹³ Mba kə mēlēkē
mmē moloku kə:

«Ta mənēsē Yakariya,

bawo Kanu kələk kətola kam:

Elisabet, wəran kam, endekom'am wan wərkun

məde məwe kə tewe ta Saṅ†.

¹⁴ Wan wəkəkə endesən'am kəyekti domp
pəbət'am sə mes;

kəkom kən kəndesən̄e afum alarəm kəselsər.

¹⁵ Bawo fum wəpən̄ endeyi fər ya Kanu Kəpən
kiriṅ;

əfəde pəc-mun member, əfəde pəc-mun yomunəs
nyē yeṅcisəs mə,

endelarē **Amera** Necempi **ḡa Kanu** pəsərə-yi kərə
dəkor.

¹⁶ Endeluksē awut a Yisrayel alarəm nnə Kanu
Kəpən, Kanu kəṅan, kəyi mə.

¹⁷ Kanu kəndesak Saṅ pəyi Wəbē kiriṅ kəderenē
amera kə fənəntər ya wədəṅk wəka Kanu
Eliya.

Endekafəli bəkəc ya cas nnə awut n̄ayi mə,

bəkəc ya ataṅi ləṅəs nnə kəsək domp ka alompu
kəyi mə,

pəlompəs afum aṅe n̄andeyi kiya ka Kanu Kəpən tēm
fəp mə.»

† **1:13** a. «Yaya» = «Saṅ»

18 Kɔ Yakariya eyif mɛlɛkɛ: «Cɛkɛ cɔ indecɛrɛnɛ, a kanɛ kɔ-ɛ? Bawo wɛtɛm iyɔnɛ kɔ wɛran kem sɔ ɛmbɛk.» 19 Kɔ mɛlɛkɛ mɔsɔnɛ kɔ kɛcɛrɛ, mɔc-loku kɔ : «Ina ɔyɔnɛ Yibirila nwɛ ɛnɛcɛmɛ Kanu fɔr kirin mɔ! Asom'im kɛsom dɛm kɛdelok-lokɛr'ɛm, ilok'ɛm toloku tɔtɔt tantɛ. 20 Mba ntɛ mɛntɔlan moloku mem mɔ, mɛfɔdesɔ-tam kɛlok-loku han dɔsɔk ndɛ tendeyi mɔ, tɛm ntɛ Kanu kɛndɛfan mɔ.» 21 Ntɛ afum fɛp nɛac-kar Yakariya ndɛ dabanɛka mɔ, kɔ pɛndɛ pɛciyanɛ nɛ, bawo onɛ-won dɛndo kɛfo kɛcɛmpi. 22 Yakariya endewur, ɛntam fɛ kɛlok-lokɛr nɛ, kɔ afum nɛnɛcɛrɛ a Kanu kɛsɔnɛ Yakariya kɛnɛnɛk tes tɔlɔma dɛndo kɛfo kɛcɛmpi disrɛ. Kɔ Yakariya ɔyɔnɛ wɛtɔtam kɛlok-loku, k'ɛyɛfɛ kɛlok-lokɛrɛ nɛ waca.

23 Ntɛ mataka mɔn ma yɛbɛc mɛnɛɛpɛr mɔ, k'olukus ndɛ kɛlɔ kɛn. 24 Pɛwon fɛ, kɔ wɛran kɛn Elisabɛt ɛmbɛkɛs. K'ɔnɛgbɔpɛnɛ yof kɛcamɛt, pɛc-loku: 25 «Ntɛ tɔ Kanu Kɛpɔn kɛyɔn'ɛm, kɛntɛp on kɛdewosɛ kɛwur'ɛm malap nnɔ afum nɛyi mɔ.»

Mɛlɛkɛ moloku kɛdɛkom k'Anɛnabi Yesu

26 Nɔf nɛ camɛt-tin nɛ kɛbɛkɛs kɛn, kɔ Kanu kɛsom mɛlɛkɛ Yibirila ndɛ dare dɔkɔ anɛwe Nasarɛt mɔ, atɔf nɛ Kalile, 27 ndɛna wan wɛran wɛtɔcɛrɛ wɛrkun, nwɛ anɛ-we Mari mɔ. Isifu wɛka dokom da Dawuda ɛnɛ-fac kɔ. 28 Kɔ mɛlɛkɛ mɛmbɛrɛ ndɛna Mari, kɔ moloku: «Pɛbɔt'ɛm, mɛna nwɛ Kanu kɛmar kɛfili mɔ; Kanu Kɛpɔn kɛsol'am!» 29 Kɔ toloku tɔtɔkɔ tɔsɔnɛ kɔ pɛyi Mari yama-yama. K'ɛyifɛ ntɛ kɛyif kanɛ kɛloku mɔ. 30 Kɔ mɛlɛkɛ moloku kɔ:

«Ta mænese Mari, bawo mäsəto kəmar kəfili nke
kəyefe ndena Kanu mə.

³¹ Mənəjk fε! Kəbekəs kə mänder, məkom wan
wərkun,
məde məwe kə tewε ta Yesu. ³² Fum wəpəŋ endeyi,
pac-we kə wan ka Wəbe wəka dareŋc,
Kanu Kəpəŋ kəndesəŋ kə kəŋgbasar § ka dəbe da
Dawuda, wətem kən.

³³ Nkən endekekəre dəbe da doru o doru nnə aka
dolom da Yakuba* ŋayi mə,
dəbe dən dəfədelip.»

³⁴ Kə Mari eyif məleke: «Cəke cə tatəkə tentam
kəyi-ε, bawo iŋcəre fε wərkun?» ³⁵ Kə məleke
moloku kə:

«**Amera** Nəcempi **ŋa Kanu** ŋendeder'əm, fənəntər
fa Wəbe wəka dareŋc fəkump'əm katəkəp
kən.

Itə endesəŋe wan nwe andekom mə kəcemp, pac-
kulε kə «Wan ka Kanu.»

³⁶ Mənəjk fε! Elisabet wəkomene kam, nkən sə
embekəs wan wərkun detembəra dən disre. Nkən
nwe aŋc-kulε kətə-kom mə, ŋof ŋən ŋa camət-tin ŋa
kəbekəs ŋeyi ŋaŋe, ³⁷ bawo Kanu kəfətarpenε tes
o tes.» ³⁸ Kə Mari oloku: «Kanu kəyən'em tatəkə
məntep kəc-loku mə. Wəcar ka Kanu Kəpəŋ iyəne;
intola teyi pəmə tantε məlok'im ti mə.» Kə məleke
məyefe kə day kə mənjkə.

Mari kəkətəs ndena Elisabet pəkə-nəjk kə

³⁹ Mata maməkə, kə Mari eyefe kəkə katəna-
katəna dare da Yuda döloma, nde atəf ŋa dəmərə.

§ **1:32** «kəŋgbasar» = «dəcəm da dəbe», ti təyəne təgbekəre ta dəbe.

* **1:33** «Kələ ka Yakuba» = «afum aka Yisrayel»

⁴⁰ K'ɔŋkɔ pəbɛɛ kəlɔ ka Yakariya, k'eyif Elisabet.

⁴¹ Elisabet endene kəne dəm kəyif ka Mari, kɔ wan ɛsɛp kɔ dəkɔr. Kɔ **Amera** Nɛcɛmpi **ŋa Kanu** ɲɛlarɛ katin Elisabet, ⁴² kɔ ɲɔsɔŋɛ Elisabet kəgbəŋɛ kəlɔku: «Kanu kəmpoc'am pətət aran fəp daco,

⁴³ Ak' iyɔnɛ ntɛ iya wəka Wəbɛ kem endeder kəyif'im mə? ⁴⁴ Ntɛ ine kəyifkam mə, kɔ wan ɛsɛp'im dəkɔr pəbotu disrɛ. ⁴⁵ Pəbət nwɛ ɛnalan mə, bawo ntɛ Kanu Kəpɔŋ kənaloku kɔ mə tendeyi.»

Telej ta Mari tokor-korɛ Kanu

⁴⁶ Kɔ Mari oloku ɔŋ:

«Inkor-koru Kanu Kəpɔŋ kətam kem fəp,
Kanu kəpocɛ pətət pokom pa kor kam!

⁴⁷ Amera ɲɛm ɲɛlarɛ pəbotu teta Kanu Kəpɔŋ
Wəyac kem;

⁴⁸ bawo owosɛ kəgbal fər nnɔ ina, wəcar kən
wəfəfər iyi mə.

Ǝy, kəyɛfɛ ndɛkəl han tɛm fəp, afum ɲande ɲac-
lok'im a pəmbət'im,

⁴⁹ bawo Wəka fənəntər nwɛ ɔyən'em mes məpɔŋ
mə,

tewe tən tɛŋcɛmp!

⁵⁰ Kəbət ka Kanu amera kəŋyɛfɛ dɛtɛmp kɔ dɛtɛmp
akɔ ɲalɛlɛs ki mə.

⁵¹ Kəmentər fənəntər fa kəca kən:
kɔ kəsaməsər afum akɔ ɲanabɛk bəkɛc mə;

⁵² kɔ kəŋgbal abɛ apɔŋ dɛbɛ danjan
kɔ kəŋcəmbər afəfər kirin.

⁵³ Kɔ kəsɔŋɛ kənɛmbərə pətət aŋɛ dor dɛnayɔ mə;
kɔ kəmbɛlɛs akɔ ɲanayɔ daka mə waca wəsəkər.

⁵⁴ Kɔ kənder kədəmar aka Yisrayel, amarəs ɔn:

kəmpələrne fɛ kəmentər dobotu amera dən
⁵⁵ a Abraham kɔ yuruya yɔn ta doru o doru
 —pəmɔ tɔkɔ ɛnaloku ti atem asu mɔ.»

⁵⁶ Kɔ Mari ŋayi kɔ Elisabet haŋ yof maas,
 k'olukus nde ndərən.

Kəkom ka Aŋnabi Saŋ Baptist†

⁵⁷ Kɔ tɛm tɛmbəp ntɛ pənamar Elisabet pəkom
 mɔ, k'ɔŋkom wan wərkun. ⁵⁸ Andɛ ɔn kɔ akomɛnɛ
 ɔn ŋane, a Kanu kəntorɛ kɔ pəforu disrɛ, kɔ pəmbɔt
 ŋa fəp faŋan. ⁵⁹ Tataka ta camət-maas ta kəkom
 kɔn, kɔ ŋander kədəkəŋc ka wan, kɔ ŋasɔŋɛnɛ kɔ
 tewe ta kas Yakariya. ⁶⁰ Mba kɔ kɛrɛ ɛlɛk moloku,
 k'oloku: «Ala, Saŋ sɔ andewe kɔ.» ⁶¹ Mba afum
 ŋaloku kɔ: «Ali fum eyi fɛ dokom dam nwɛ aŋwe
 tewe tantɛ mɔ.» ⁶² Kɔ afum ŋayɛfɛ kəyifətɛ kas
 waca, tewe ta wan ntɛ ɛfaŋ pawe kɔ mɔ. ⁶³ Kɔ
 Yakariya ewe tabam, k'ɛŋcic: «Saŋ sɔ andewe kɔ.»
 Kɔ pəŋciyanɛ afum fəp. ⁶⁴ Kɔ kusu kɔn kəmpɛ
 katina, kɔ temer tɔn tɛyɛfɛ; k'ɛyɛfɛ kəkor-koru ka
 Kanu. ⁶⁵ Kɔ kənɛsɛ kəyi andɛ ɔn fəp, kɔ mes
 mamɔkɔ mɛmbaŋ atɔf ŋa Yude fəp, pəc-yifətɛnɛ mi.
⁶⁶ Nwɛ o nwɛ ene pəc-loku mi, tenyi kɔ dɛbəkɛc,
 ŋac-yifnɛ: «Ake wan wəkakɔ endeyɔnɛ ɔŋ-ɛ?» Kɔ
 fənɔntər fa Kanu Kəpɔŋ fəŋcəmə kɔ darəŋ.

Telɛŋ ta Yakariya tokor-korɛ Kanu

⁶⁷ K'**Amera** Nɛcempi **ŋa Kanu** ŋɛlarɛ Yakariya
 papa ka Saŋ, k'ɛyɛfɛ kədəŋk moloku mɛmɛ Kanu
 kənasəŋ kɔ kəloku mɔ, pəc-loku:

† 1:56 Saŋ Baptist; məmɔmən 1:6

68 «Inkor-kor'am mæna Kanu Kəpəŋ, Kanu ka aka
Yisrayel,
bawo kənder kəmar afum ɔn, kə kəmbaŋ ɲa.

69 Kəwure su wəyac wəpəŋ,
dokom da Dawuda, wəmarəs kən.

70—Itə Kanu kənalok-lokɛ cusu ca adəŋk ɔn acempi
kəyɛfɛ ntɛ pənawon mə—

71 kənasəŋ su temer kədəbaŋ su aterɛnɛ asu
dəwaca
kə kətam ka akə ɲantəfəŋɛ su pətət mə.

72 Itə kənamentərə amera ɲobotu ɲa ki atem asu,
kə kəŋcɛm-cɛmnɛ **kəcaŋəs kəcempi kəŋan kəyi tes
tin.**

73 Pəmə **kəderəm** kəŋkə Kanu kənadermɛ Abraham
wətem kosu, itə elasɛ su ki,

74 a kə kəndebaŋ su aterɛnɛ asu dəwaca-ɛ,
kəndəsəŋɛ su tɛm tatəkə pac-kor-koru kə bəkəc
yoforu disrɛ,

75 ntɛ təŋsəŋɛ pakor-koru kə decempi kə dolompu
disrɛ fər yɔn kirin
kiyi kosu doru fəp mə.

76 Kə mæna wan kem, wədəŋk wəka Wəbɛ wəka
dareŋc ɔ andew'am.

Mæna endeyi Wəbɛ kirin, məc-lompəs səpə sɔn.

77 Məkə məsəŋɛ afum ɔn kəcərə a Kanu kənder
kədəyac ɲa,
kəŋaŋnɛnɛ ɲa kiciya kəŋan. 78 Ey! Teta dəreŋc kə

dobotu amera da Kanu kosu,
kəmot su pəwaŋkəra pa dareŋc, mpɛ powureɛnɛ kə
pəwaŋkəra pa dec dəpɛŋcɛ mə.

79 Ntɛ təŋsəŋɛ akə ɲayi kubump kə akə ɲayi katəkəp
ka defi dəntəf mə, ɲasətə pəwaŋkəra,
kəsolɛ su sə dəpə da pəforu.»

⁸⁰ Kɔ wan embek, pɛc-sɔtɔ fɛnɔntɛr fa amera. K'eyi dɛndo dɛtɛgbɛrɛ haŋ dɔsɔk ndɛ enamentɛrnɛ nnɔ afum aka Yisrayel ŋayi mɔ.

2

Kɔkom ka Aŋnabi Yesu (Isa)

(Mt 1:18-25)

¹ Mata mamɔkɔ mɔ, Okustu wɛbɛ wɛpɔŋ wɛka tɔf ya Rom fɛp, osom kɛlɔm ka afum aŋɛ ŋanayi dɛbɛ dɔn dɛntɔf mɔ fɛp. ² Kɛlɔm kɛcɔkɔ-cɔkɔ kaŋkɔ kɛnayi tɛm ntɛ Okustu ɛnacɛmbɛr Kurenijo, pɛyɔnɛ wɛbɛ ka atɔf ŋa Siri mɔ. ³ Kɔ afum fɛp ŋaŋkɔ kɛsɔŋnɛ mewe nwɛ o nwɛ ndɛ dare dɔn dɔpɔŋ ndɛ aŋkom kɔ mɔ.

⁴ Kɔ Isifu nkɔn sɔ ɛmpɛ kɛyɛfɛ dare da Nasaret atɔf ŋa Kalile kɛkɔ dare da Dawuda ndɛ aŋwe Betlɛhem mɔ, bawo Isifu wɛka kɛlɔ kɔ dokom da Dawuda dɔ ɛnayɔnɛ. ⁵ Ntɛ tɔŋsɔŋɛ pɛsɔŋnɛ tewe kɔ Mari, wɛran nwɛ ɛŋc-fac mɔ, wɛkakɔ pɛbɛkɛs.

⁶ Ŋanasɔrɔ-yi di, kɔ tɛm ta Mari tokom tɛmbɛp, ⁷ k'ɔŋkom wan kɔn wɛcɔkɔ-cɔkɔ wɛrkun. K'ɔfɔktɛr kɔ dɛkɛloto, k'ɔŋkɔ pɛboc kɔ dɛtaŋku ntɛ aŋc-bɛrɛ yɔcɔl yeri mɔ, bawo ŋanasɔtɔ fɛ kɛfo dɛndo dɛkarwanɛ.

Mɛlɛkɛ ma Kanu mowurɛr akɛkyɔcɔl

⁸ Atɔf ŋin ŋaŋɔkɔ ŋɛnayɔ akɛk aŋɛ ŋaŋc-cɛpɛrɛnɛ pibi dɛkulum kɛbum ka yɔcɔl yaŋan mɔ. ⁹ Kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu Kɛpɔŋ mowurɛr ŋa, kɔ **pɛmot pa debeki da Kanu Kɛpɔŋ** pɛŋkɛl ŋa. Kɔ kɛnɛsɛ kɛpɔŋ kɛyi ŋa. ¹⁰ Mba kɔ mɛlɛkɛ moloku ŋa: «Ta nɛnɛsɛ! Bawo toloku tɔtɔt tɔ inder kɛdeloku nu, ntɛ tendɛbɔtɛs afum fɛp bɛkɛc mɔ: ¹¹ Mɔkɔ, ndɛ dare da Dawuda

disrɛ, aŋkom'on wəyac, nwɛ ɔyɔnɛ Wəbɛ, nwɛ Kanu kəyɛk-yɛk mə. * ¹² Ntɛ tendeyɔn'on tɛnɛpələ taka ti: Nəŋkə-bəp kənaka pafəktər ki dəkəloto, kəfəntərə dətəŋku ntɛ ambɛrɛ yɔcəl yeri mə.

¹³ Pəwɔn fɛ, kə kənay ka mɛlɛkɛɛ ma darenɟ kəmɛpɛnɛ katina mɔcɔkə-cɔkə kəkɔr-kɔru ka Kanu, mɔc-loku: ¹⁴ «**Debeki da Kanu** deyɪ darenɟ, bəkɛc yɔfər akə ŋayi dəntɔf ak' ɔmbɔtər ŋa mə!»

Akɛk kəkə kəŋan Betlɛhɛm

¹⁵ Ntɛ mɛlɛkɛɛ mɛsak ŋa kə mɛmpɛ darenɟ mə, kə akɛk ŋalokɛnɛ: «Awa, pəŋkən han Betlɛhɛm, pakə panəŋk təkə teyi mə, ntɛ Kanu Kəpəŋ kəsəŋɛ su kəcərə mə.» ¹⁶ Kə akɛk ŋambɛlkər kəkə, kə ŋəŋkə ŋabəp Mari kə Isifu, kənaka kəfəntərə təŋku pɛbɛrɛ pa yɔcəl yeri. ¹⁷ Ntɛ ŋalip kənəŋk ti mə, kə ŋaləm təkə analoku ŋa tɛta wan kakə mə. ¹⁸ Akə ŋanacəŋkəl moloku məkə akɛk ŋəŋc-ləmər ŋa mə fəp, kə mənɟiyənɛ ŋa. ¹⁹ Kə Mari ɛmɛŋkərɛ moloku maməkə fəp, pəc-cɛm-cɛmɛnɛ mi dɛbəkɛc. ²⁰ Kə akɛk ŋaluksərɛnɛ sɔ ndɛ ŋanayɛfɛ mə, **ŋ**ac-cam **debeki** da Kanu, ŋəŋc-kɔr-kɔru Ki tɛta moloku məkə mɛlɛkɛ mɛnaloku ŋa, a kə ŋanəŋk sɔ mi mə.

Kəwurɛ ka Aŋnabi Yesu doru

²¹ Ntɛ kəkom ka wan kəsɔtə mata camət-maas mə, k'əŋkəŋc kə, k'awɛ kə Yesu, tɛwɛ ntɛ mɛlɛkɛ mɛnabɔŋɟər ŋa, ta antabəkəs kə mə.

Kəmentər ka Aŋnabi Yesu ndɛ kəłə kəpəŋ ka Kanu

* **2:11** «Wəsom ka Kanu» = «Krist» tokulɛ tɔ = «Nwɛ Kanu kəyɛk-yɛk kəsom mə».

²² Nte mataka manjan ma kəsəkəsne melip pəmə nte sariye sa Musa səloku ti mə, kə ɲaɲkekəre kə Yerusalem kəkə-mentər kə Wəbe Kanu. ²³ Ʋanayo məyɔ məkə aɲcic buk ba sariye sa Wəbe disre mə: «Awut arkun acəkə-cəkə aɲe aran ɲaɲkom mə fəp, pəmar pasəɲ ɲa Wəbe Kanu ɲayəne acempi.» ²⁴ Pəmar sɔ akombəra a wan wəkəkə ɲaloɲne Kanu «məpay mērəɲ, kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ, ntantoriya yowut mērəɲ,» pəmə təkə aloku ti sariye sa Wəbe disre mə.

²⁵ Təm tatəkə fum wələma ɛnayi Yerusalem pac-we kə Siməɲ. Fum wələmpu ɛnayi pəcəmə dɔpɔ da Kanu darəɲ, pəc-kar nwe endeyac Yisrayel mə, **Amera Ʋecempi ɲa Kanu** ɲɛnayi kə kəroɲ. ²⁶ Amera Ʋecempi ɲaɲkə ɲenasəɲɛ kə kəcərə, a ɔfɔfi ta ɛnəɲk Krist, wəbe nwe Kanu Kəpəɲ kəyək-yək mə. ²⁷ Kə **Amera Ʋecempi ɲa Kanu** ɲəɲcəɲəs kə, k'ɔɲkə nde **kələ kəpəɲ ka Kanu**. Nte akombəra a Yesu ɲaɲkekəre kə kəkə-yənɛ kə təkə sariye səloku mə, ²⁸ kə Siməɲ ɛlɛk wan dəwaca k'ɔɲkor-koru Kanu pəc-loku: ²⁹ «Wəbe, məntam oɲ kəsak wəcar kam pəfine abəkəc ɲoforu pəmə təkə mənaloku ti mə, ³⁰ bawo fər yem yati yɔ inəɲkɛ nte məyɔ kəyac ka afum am mə— ³¹ Nwe məlompəs afum fəp fər kirin mə— ³² endeyənɛ pəmə pəmot mpe pendesəɲ afum a tɔf ya doru fəp pəwanəkəra it' ɔɲsəɲɛ ɲacərə Kanu. Nwe endeyənɛ pələl pa afum am, aka Yisrayel.»

Siməɲ kaloku ka təkə Kanu kəndeyɔ mə

³³ Kə pəɲciyanɛ akombəra a Yesu nte Siməɲ oɲc-loku teta Yesu mə. ³⁴ Kə Siməɲ ontolanɛ ɲa, k'oloku Mari iya wəka Yesu: «Kanu kəɲkərə wan wəkawɛ kədesəɲɛ aka Yisrayel alarəm kətempnɛ, pəyɛkti sɔ alarəm. Paka pa Kanu pɔ mpe pendesəɲɛ

afum kəgbəkələne mə. ³⁵ Endeber pəwan̄kəra bəkəc ya akə ŋayə məcəm-cəmne məgbəpne mə. Kə mənə Mari, pəcuy pendefut'əm abəkəc pəmə təkə kəŋgbasar kəŋfutu mə.»

Wədəŋk wəka Kanu wəran Hana

³⁶ Wədəŋk wəran wəlma enayi pac-we kə Hana, wan ka Panuyel, wəka kusun̄ka ka Aser. Wəran wəsikər enayi. Enalə nda wərkun meren camət-meŋən kəyefe nte anagban̄ne kə mə. ³⁷ Kə wos ende pəfi, k'eyi oŋ ta əyə wərkun-ε. Hana pəsətə meren 84 k'eyi, ta əmbələ **kələ kəpən̄ ka Kanu-ε** pəc-bəc mēfan̄ ma Kanu dan̄ kə pibi **kəlok-lokər Kanu** kə kəsun̄ disre. ³⁸ Kə nkən əŋkə sə pəberε di tēm tatəkə Simən̄ oŋc-loku teta wan pəc-kor-koru sə Kanu mə; pəc-yif Kanu nəwali, pəc-loku teta wan akə ŋəŋc-kar Kanu kədeyəc Yerusalem mə.

Kəlukus ka Nasaret

³⁹ Nte akombəra a Yesu ŋalip kəyə ka məyə məkə aloku sariye sa Kanu Kəpən̄ disre mə, kə ŋalukus nde ndaran̄an Kalile, nde dare da Nasaret. ⁴⁰ Awa, wan pəc-bək, pəc-sətə fənəntər. Pəlarε kəcərε ka pəkət, kəmar kəfili ka Kanu kəyi kə kəron̄.

Aŋnabi Yesu kəkə ka nde Kələ kəpən̄ teren tən ta wəco kə mēŋən̄

⁴¹ Kəren o kəren, akombəra a Yesu ŋəŋc-kə Yerusalem kətəŋne kəsata ka aSuyif ka Kəcəpər.†

⁴² Nte Yesu əsətə meren wəco kə mēŋən̄ mə, kə akombəra ən̄ ŋasolε kə kəkə-təŋne kəsata ka Kəcəpər

† **2:41** «Kəsata ka kəcəpər» Kəsata kəpən̄ ka Yisrayel kə, nke kəŋcəm-cəməs ŋa təkə mēleke mēŋc-difət awut acəkə-cəkə a Misira a məc-sak akən̄an mə.

dāndo Yerusalem pāmō tōkō ṇaṇc-yō ti kāren o kāren mō. ⁴³ Nte mataka ma kāsata melip mō, kō akombāra a Yesu ṇasumpār dōpō kēlukus ndarāṇan, mba kō wan Yesu nkōn eyi Yerusalem, ta akombāra ɔn ṇaṇcāre ti-ε. ⁴⁴ Akombāra ɔn ṇanacem-cemne a Yesu ṇasol kō alukus, kō ṇaṇkōt tataka tin. Kō ṇantēn Yesu akomēne kō acārene ṇaṇan daco. ⁴⁵ Mba ṇananāṇk fε kō. Kō ṇaluksārne sō Yerusalem ṇac-tēn kō. ⁴⁶ Mata maas disre, kō ṇaṇkō ṇanāṇk kō nde **kālō kəpəṇ ka Kanu** disre, pānde atākse daco pəc-cəṇkəl ṇa, pəc-yifət ṇa moloku. ⁴⁷ Aṇe ṇaṇc-cəṇkəl kō mō fəp, cusu cəṇawos ṇa dosoku domp dōn, kō moloku mme oṇc-lukse ṇa mō. ⁴⁸ Nte akombāra ɔn ṇanāṇk kō mō, kō pəṇciyane ṇa. Kō kere eyif kō: «Wan kem, ta ake tō mōyōne su tante-ε? Papa kam kō ina, bəkēc yelecε-lecε su katen kam!» ⁴⁹ Kō Yesu eyif ṇa: «Ta ake tō nāntēn'em-ε? Nāṇcāre fε a mēne isumpār yebēc ya Papa kem?» ⁵⁰ Mba akombāra ɔn ṇanacāre fε tedisre ta toloku tatōkō. ⁵¹ Kō Yesu eyefe kō ṇasol kō akombāra ɔn kākō ka Nasaret, bawo Yesu ɛnalelās ṇa. Kō iya kōn ɛmēṇkārne debəkēc mes mamākō fəp. ⁵² Yesu pəc-bereṇe kēcāre pətōt, pəc-naṇkanε kəbək, pəc-sōtō kəmar kəfili ka Kanu kō afum.

3

Kawandi ka Aṇnabi Saṇ

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Saṇ 1:19-28)

¹ Teren ta wāco kō kēcāmēt ta wəbε wəka atōf ṇa Tiber, tēm tatōkō sō Pōṇse Pilat pəyōne wəbε wəka atōf ṇa Yude, Herodu nkōn pəyōne wəbε ka atōf ṇa Kalile, wəṇc Filip pəyōne wəbε wəka tōf mērəṇ: nde Iture kō atōf ṇa Tirakoniti. Lisaniyas pəyōne wəbε

nde atɔf ɲa Abilen. ² Tɛm ta alonɲɛ a Kanu apɔɲ Hana kɔ Kayifa tɛnayi sɔ. Kɔ toloku ta Kanu tender Saɲ, wan ka Yakariya, nde dɛtɛgbɛrɛ. ³ Kɔ Saɲ ɔɲkɔt sɛdare sa Yurdɛn fɛp, pɛc-kawandi kɛgbɛt afum dɛromun teta kɛsɛkpɛr mera yaɲan, ɲacɛmɛ pɛlompɛ darɛɲ, ntɛ tɔɲsɔɲɛ Kanu kɛɲaɲɛ ɲa kiciya kɛɲan mɔ. ⁴ Pɛmɔ tɔkɔ aɲcic mi nde buk ba moloku ma wɛdɛɲk wɛka Kanu Esayi mɔ:

«Dim da wɛkɔ eyi kɛkulɛ-kulɛ nde dɛtɛgbɛrɛ mɔ dɔ:
Nɛlompɛs dɔpɔ da Kanu Kɛpɔɲ,
Nɛlompɛ mɔpɔ mɔn!

⁵ Andelas mɔrɔ daco fɛp,
mɔrɔ kɔ pɛɲeci fɛp yendɛtɔr,
Sɛpɔ sɛnutɛsnɛ fɛp sɛndelomp,
Sɛpɔ sɛcumbul-cumbul fɛp, andeyukur si,

⁶ Afum fɛp ɲandenɛɲk kɛyac ka Kanu.»

⁷ Afum alarɛm akɔ ɲaɲc-der nkɔn Saɲ pɛdegɛbɛt ɲa dɛromun mɔ, ɲɔ ɔɲc-loku ti: «Nɛna aɲɛ nɛyi pɛmɔ bok mɔ! Anɔ ɛtɛks'on kɛyɛksɛr ka mɛtɛlɛ mɛmɛ mɛnder mɔ-ɛ? ⁸ Nɛmɛntɛr dɛmɔyɔ a nɛɲsɛkpɛr mera, kɔ nɛɲcɛmɛ pɛlompɛ darɛɲ. Nɛsak kɛc-lokunɛ: «Abraham ɔyɔnɛ wɛtɛm kosu.» Bawo ic-lok'un a Kanu kɛntam kɛkafɛli masar mɛmɛ awut a Abraham. ⁹ Ndɛkɛl ɔɲ tomunt tɛfan kɛcɔp kɛcɛpɛs tɔk haɲ ntɛntɛl ya yi: Kɛtɔk nkɛ o nkɛ kɛtɔkom yokom yɔtɔt, aɲcɛp ki palɛm ki dɛnɛɲc.»

¹⁰ Kɔ cɛgba ca afum cɛyɛfɛ kɛyifɛt kɔ: «Cɛkɛ cɔ sɛndeyɔ ɔɲ-ɛ?» ¹¹ K'oloku ɲa: «Mɛna nwɛ mɛɲyɔ suma mɛrɛɲ mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ, mɛna nwɛ mɛɲyɔ yeri mɔ, mɛpɔcɛ wɛkɔ ɔntɔyɔ mɔ.» ¹² Kɔ abanɛs dut ɲander a Saɲ pɛgbɛt ɲa dɛromun, ɲac-yifɛt kɔ: «Wɛtɛksɛ, cɛkɛ cɔ pɛmar sɛdeyɔ ɔɲ-ɛ?»

¹³ K'oloku ɲa: «Ta nɛdɛɲɛr mɛpɛ o mɛpɛ antɔlok'un

kəbaƚ mə.» ¹⁴ Kə asədar ƚayif kə sə: «A səna-a, cəke cə pəmar səyə ɔƚ-ε?» K'oloku ƚa: «Ta nəmentər nwε ɔ nwε fənəntər, ta nədeƚε sə nwε ɔ nwε yem, kəway konu kətəƚn'on.»

¹⁵ Ntε afum fəp ƚanayi kəkar mə, kə ƚaƚyifne dəbəkəc kə pəyənε bafə Saƚ əyənε Krist, nwε Kanu kəpəƚ kəyεk-yεk mə. ¹⁶ Kə Saƚ oloku ƚa: «Ina dərɔmun inƚbət'un de, mba wələma eyi kəder nwε əyə fənəntər pətəs'im mə, ali cəfta cən iyə fε dɔ-fum ndε pəmare isikəli ci mə. Wəkakə, **Amera Nəcempi ƚa Kanu** disrε kə nɛƚc yə endε pəc-gbət'un. ¹⁷ Pətəmpər kəgbɔ kən pəc-fɛƚət kur kən; endecɛƚ-cɛƚ yika nyε endecəfε nɛƚc ndε dəntədenime mə, pələk malə mən pəber dəkələ.»

¹⁸ Saƚ ɔƚc-loku sə afum moloku mətət pəc-yenƚkəs ƚa sə bəkəc bel-bel. ¹⁹ Mba kə Saƚ ɛnal wəbε Herodu teta Herodiyas, wəran nwε ɛnabaƚər wɛƚc k'ɛnɛƚcε mə, kə teta mes mələc məkə Herodu ɛnayə mə. ²⁰ Kə Herodu endε pənaƚkanε kələsər: k'osumpər Saƚ, k'ember kə dəbili.

Kəsəkəs ka Aƚnabi Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Ntε afum ƚasətə kəgbət dərɔmun mə, kə Yesu nkən sə əsətə kəgbət dərɔmun. Eyi **kələk-lokər Kanu**, kə kəm kəƚbite, ²² kə **Amera Nəcempi ƚa Kanu** ƚəntorər kə, ƚetəƚkələ dis d' abemp, pəmə antantoriya. Kə dim dontor kəyεfε darenƚ: «Wan kem nwε imbətər mə məyənε, pəbotu pem fəp pə imber'am.»

Akombəra a Aƚnabi Yesu

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu εnasoto meren 30, a pədecop yebəc yən.
Wan ka Isifu εnayi pəmō tatōkō anacem-cemne ti
mō, wəka Heli,

²⁴ wəka Matat, wəka Lewy,
wəka Melki, wəka Yannay, wəka Isifu,

²⁵ wəka Matatiyas, wəka Amos,
wəka Nahum, wəka Hesəli, wəka Nakay,

²⁶ wəka Mahat, wəka Matatiyas,

wəka Semeyin, wəka Yosək, wəka Yoda,

²⁷ wəka Yohanan, wəka Resa, wəka Sorobabel,

wəka Salatiyel, wəka Neri,

²⁸ wəka Melki, wəka Adi, wəka Kosam,
wəka Elmadam, wəka Er,

²⁹ wəka Yesu,* wəka Eliyeser, wəka Yorim,
wəka Matat, wəka Lewy,

³⁰ wəka Simon, wəka Yuda, wəka Isifu,

wəka Yonam, wəka Eliyakim,

³¹ wəka Meleya, wəka Menna, wəka Matata,
wəka Natan, wəka Dawuda,

³² wəka Yisay, wəka Obəd, wəka Bos,
wəka Sala, wəka Nason,

³³ wəka Aminadabu, wəka Admin,

wəka Arni, wəka Hecaron,
wəka Perεc, wəka Yuda,

³⁴ wəka Yakuba, wəka Isiyaka, wəka Abraham,

* **3:29** g. «Yesu» = h. «Yosuwe»

wəka Terah, wəka Nahor,
³⁵ wəka Seruk, wəka Rehu, wəka Pələk,
 wəka Heber, wəka Sala,

³⁶ wəka Kayinan, wəka Arpaksadu,
 wəka Semy, wəka Nuha, wəka Ləmek,
³⁷ wəka Metusela, wəka Henok,

wəka Yeređu, wəka Mahalalel, wəka Kenan,[†]
³⁸ wəka Enos, wəka Set,
 wəka Adama, wəka Kanu.

4

Sentani kəfan kəsəŋe Aŋnabi Yesu kəciya*
 (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Kə Yesu ender kəyefe Yurđen, pələre **Amera** Necempi **ŋa Kanu**. Kə Amera Necempi ŋaŋəkə ŋeŋkekəre kə nde dətəgbere, ² nde sentani sənawakəs kə kəsəŋe kə kəciya mata 40 disre mə. Ali paka enadi fe mataka maməkə disre, nte mataka maməkə melip mə, kə dor dɔyɔ kə. ³ Kə sentani səloku kə: «Kə məyone Wan ka Kanu-e, məloku oŋ tasar tante tɔyone kəcom.» ⁴ Kə Yesu oloku sentani: «Aŋcic ti dəbuk ba sariye sa Kanu: «Bafə kəcom gbəcərəm kəŋsəŋe fum kiyi ka doru.»»

⁵ Kə sentani səmpene kə sɔ tofo teŋeci kəron, kə səmentər kə pipic tɔf ya doru fəp. ⁶ Kə səloku kə: «Indesəŋ'am kətam fəp kə **pəmot pa pələl pa dəb**e da tɔf yaye fəp; bawo anasəŋ'im yi, ina sɔ ic-tam kəsəŋ yi nwe o nwe infaŋ mə. ⁷ Awa, kə

[†] **3:37** h. «Kenan» = g. «Kayinam» * **4:** Sentani = g. «diabolos» = «wəfor», ito wəbe wəka yəŋk yələc, ŋi ŋəsəŋe afum kəciya; wəter ka Kanu wəcəkə-cəkə ŋo əyone.

māna mǎntontnɛn'em fǎr kirin-ɛ, yayɛ fǎp yam yǎ yǎnyǎnɛ.» ⁸ Kǎ Yesu oloku sentani: «Anɔic ti dǎbuk ba sariyɛ sa Kanu: ‹Kanu Kǎpɔŋ nkɛ kǎyǎnɛ Kanu kam mǎ, pǎmar mǎc-tontnɛnɛ; nkǎn gbǎcǎrǎm ǎ pǎmar sǎ mǎc-cǎpǎs tewɛ tǎn.›»

⁹ Kǎ sentani sǎŋkekǎrɛ kǎ sǎ Yerusalem, kǎ sǎŋkǎ sǎcǎmbǎr kǎ ndɛ **kǎlb kǎpɔŋ ka Kanu** kǎrɔŋ. Kǎ sǎloku kǎ: «Kǎ pǎyǎnɛ fǎ Wan ka Kanu mǎyǎnɛ-ɛ, mǎyokɛ ɔŋ ma nnǎ dǎntǎf. Bawo anɔic ti dǎbuk ba Kanu: ¹⁰ ‹Kanu kǎndesak mǎlɛkɛɛ ǎn anɛ ŋande kǎc-bum'ǎm mǎ;› ¹¹ k'anɔic sǎ: ‹Ŋandetǎmpǎr'ǎm dǎwaca ntɛ tǎŋsǎŋɛ ta mǎmpǎt tasar mǎ.›» ¹² Kǎ Yesu oloku Sentani: «Anɔic ti dǎbuk ba sariyɛ sa Kanu: ‹Ta mǎwakǎs Kanu Kǎpɔŋ, Kanu kam.›» ¹³ Ntɛ Sentani sǎlip kǎwakǎs Yesu kǎciya mǎ, kǎ sǎmbǎlɛ kǎ haŋ tǎm tǎlbma.

Anɔabi Yesu kǎcǎp ka yǎbǎc yǎn Kalile
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Kǎ Yesu olukus Kalile kǎ fǎnǎntǎr fǎ Amera ŋa Kanu disrɛ, kǎ tewɛ tǎn tǎsam dǎtǎf fǎp. ¹⁵ Pǎc-tǎksɛ afum ndɛ **dǎkǎcǎpǎs** dǎŋan, kǎ afum fǎp **ŋac-cam debeki dǎn**.

Kǎbɛlǎs ka Anɔabi Yesu ndɛ Nasarɛt
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Kǎ Yesu endɛr Nasarɛt ndɛ anadusum kǎ mǎ, k'embɛrɛ **dǎkǎcǎpǎs** simiti, dǎsǎk da kǎŋesǎm, pǎmǎ tǎkǎ ɔŋc-yǎ ti mǎ. K'ɛyɛfɛ kǎkǎ-karǎŋ, ¹⁷ k'asǎŋ kǎ buk ba wǎdǎŋk wǎka Kanu Esayi. K'emperi buk, k'embǎp da anɔic:

¹⁸ «Amera ŋa Kanu Kǎpɔŋ ŋey'im kǎrɔŋ, bawo Kanu kǎyɛk-yɛk'im ntɛ tǎsǎŋɛ iloku afum atǎyǎ dǎka toloku tǎtǎt mǎ;

Kanu kəsom'im kədədəŋk kəyac ka acar aŋe
asumpər dəkəwan mɔ.†

Ideloku atənəŋk a ŋandenəŋk;

kədekekəre aŋe ŋayi kətam disre mɔ, bəkəc yoforu
disre

19 kədədəŋk kəren ka kəmar nke Kanu
kəndenəŋnɛnɛ afum səbe nse ŋantəmpər
mɔ.»‡

20 Nte Yesu elip kəkaraŋ mɔ, k'ənɛp buk, k'əsəŋ
bi wəmarəs nwe ɛnatəmpər teta səbuk mɔ, k'əŋkɔ
pəndɛ. Akɔ ŋanayi **dəkəcəpəs** disre mɔ fəp kɔ
ŋaŋgbətne kɔ. 21 Kɔ Yesu eyefe kəlɔk-lokər ŋa: «Məkɔ
toloku tecic tatəkɔ nane mɔ, telare.» 22 Kɔ fəp
fəmentər kɔ nte pəmbət kɔ nnɔ eyi mɔ, kɔ təkɔ
pəŋciyanɛ ŋa moloku ma kəmar kəfilɔ mme monɟ-
wur kɔ dəkusu mɔ, kɔ ŋaŋyifətene: «Bafɔ wan ka
Isifu ɔfɔ ba?» 23 Kɔ Yesu oloku ŋa: «Inɟərə a
nəndelok'im capafɔ nce: «Wəten-cəl mətaməsne
məna sərkal!» Nəndesɔ-lok'im: «Səne mes məkɔ
məŋceperɛnɛ Kapərnayum mɔ fəp, məyɔ sɔ mes
min mayi nnɔ aŋkom'əm mɔ.» 24 Kɔ Yesu oloku
ŋa sɔ: «Kaŋce k'indelok'un: Ali wədəŋk wəka Kanu
wəkin afəselenɛ bel-bel nde aŋkom kɔ mɔ. 25 Kaŋce
kɔ kaŋke indesɔ-lok'un mɔ: Aran aŋe awos aŋa
ŋanafi Yisrayel mɔ ŋanala tɛm ta Eliya, tɛm nte kəm
kənaŋgbətne meren maas yof camət-tin mɔ, a kɔ
dor dɔpəŋ dosumpər atəf mɔ. 26 Mba kənasom
fɛ Eliya nda nwe ɔ nwe, mənɛ nda wəran wətɔlɔ
wəlɔma, nde Sarepta nde atəf ŋa Sidəŋ. 27 Acunɛ

† 4:18 «Kədədəŋk kəyac ka acar aŋe asumpər dəkəwan mɔ» kɔ
pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, «Kədəloku acar kəsak kəŋan ŋayi tɛfan taŋan.»

‡ 4:19 Esayi 61:1-2

sen alarəm ɲanayi sɔ Yisrayel tɛm ta sayibɛ Elise. Mba ali wəkin ɲa daco anasəkəs fɛ, mɛnɛ Naman wəka Siri.»

²⁸ Ntɛ afum akɔ ɲanayi dəkəçəpəs, ɲanane moloku maməkɔ mɔ, kɔ mɛtɛlɛ meyi fəp faɲan. ²⁹ Kɔ ɲayɛfɛ kəbɛləs kɔ kəwurenɛ dare, kɔ ɲaɲkəkərə kɔ nde tɔrɔ tɛɲɛci ta dare da Nasarɛt kəron ɲde ɲanacəmbər dare daɲan mɔ, kəkɔ-wɛn kɔ pətɛmpɛnɛ. ³⁰ Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ-bɛrɛ ɲa daco, k'ɔɲkɔ.

*Fum nwe ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛnakafəli-kafəli mɔ
(Mk 1:21-28)*

³¹ Kɔ Yesu ontɔr dare da Kapərnayum atɔf ɲa Kalile; k'ɔɲkɔ pəc-təkse simiti, dəsək da kəɲɛsəm. ³² Pənaciyanɛ afum tatəkɔ ɛɲc-təkse mɔ, bawo kaɲce kənayi moloku mən. ³³ Fum wəlɔma ɛnayi dəndo **dəkəçəpəs**, nwe ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɔtəsək ɲɛnayi mɔ, pəc-kulɛ-kulɛ pəpən; ³⁴ «Ta ake tɔ məmberɛnɛ mes mosu-ɛ, Yesu wəka Nasarɛt? Səna ɲɔ mənder kələsər? Inçərə bel-bel wəkɔ məyɔnɛ mɔ: Wəcɛmpi wəka Kanu!» ³⁵ Kɔ Yesu ɛɲgbəɲ-gbəɲər ɲi, pəc-loku: «Məmɛp kusu! Məwur fum wəkawɛ!» Kɔ ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛɲgbal fum wəkakɔ dəntɔf afum daco, kɔ ɲowur kɔ, ali pələc ɲɛnayo fɛ kɔ. ³⁶ Kɔ cusu cəwos afum fəp, kɔ ɲayɛfɛ kəyifətɛnɛ: «Ake toloku tɔ tante-ɛ? Fənɔntər kɔ kətam kən k'ɔɲlok-lokərə yɔɲk yɛlɛc yɔtəsək, yoc-lukus afum darən.» ³⁷ Kɔ tewe tən tɛsam dɔtɔf fəp.

*Aɲnabi Yesu kətaməs kən acuy alarəm
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)*

³⁸ Ntɛ Yesu ɛyɛfɛ dəndo **dəkəçəpəs** mɔ, k'ɔɲkɔ ndena Simən. K'ɔɲkɔ pəbəp iya wəka wəran ka Simən pəc-yikcɛnɛ fiba fəpən, kɔ akakɔ ɲayɛfɛ

kələtsənə Yesu a pəmar ɲa. ³⁹ Kə Yesu entilsərnə wəran nwe k'engbəŋ-gbəŋər fiba fafəko, kə fiba fəsak wəran nwe. Gbəŋcana babəko kə wəran nwe eyefe k'eyerəs afum yeri.

⁴⁰ Ntə dec dəŋkalə mə, aŋe ɲanayə acuy mə fəp, kə ɲankenə ɲa Yesu. K'endenəsər ɲa waca fəp, kə ɲantamne. ⁴¹ Kə yəŋk yelɛc yolukus afum alarəm darəŋ, yoc-kulɛ-kulɛ: «Məna əyənə Wan ka Kanu!» Kə Yesu engbəŋ-gbəŋər yi, ta oŋwosə a yolok-loku-ɛ, bawo yənacərə a nkən əyənə nwe Kanu kəyek-yek mə.

Aɲnabi Yesu kəkawandi kən dəkəcpəs
(Mt 4:23; Mk 1:35-39)

⁴² Dec dendesək, kə Yesu owur k'əŋkə nde kəfo kəyer-yer kələma. Kə afum alarəm ɲawur kəten kə, kə ɲanəkə ɲabəp kə dəndo kəfo kanəkə. ɲanafan fə kəsak Yesu pəkə. ⁴³ Mba k'oloku ɲa: «Nəsak'im ikə-dəŋk sə sədare sələma moloku mətət ma **dəbɛ da Kanu**; bawo itə anasom'em.» ⁴⁴ Kə Yesu ɛŋkawandi afum dəndo **dəkəcpəs** da sədare sa Yude.

5

Yesu kəwe acɛpsɛ ɲn darəŋ acəkə-cəkə
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Dəsək dələma, Yesu pəcəmə agbɛp ɲa kəba ka Kenesaret, afum ɲamɛpnə kə ɲac-cəŋkəl toloku ta Kanu. ² K'ənəŋk dəndo kəba kəsək cəbil mɛrəŋ, nɛə awɛnt ɲanawur disrɛ, ɲac-yak manta manjan mə. ³ Kə Yesu embəkə abil ɲin disrɛ, nɲɛ ɲənayənə ɲa Siməŋ mə, k'oloku kə a pəbələnə agbɛp pipic. K'endə debil pəc-təksɛ kənay kəŋkə kənacəmə dəntəf mə.

⁴ Nte esak kalok-loku ma, k'oloku Simon: «Maconɛ nde pantukme ma, nɛgbal manta monu nasumpar lop.» ⁵ Ko Simon oloku ko: «Wakirin, pibi pampɛ fap sac-gbal manta, mba ali paka sasoto fe. Mba nte maloku ti ma, kɛgbal k'inder manta.» ⁶ Nte ɛngbal manta ma, k'osumpar lop yelarɛm han ko manta monɔcop kawale. ⁷ Ko nawe anapa anan ako nanayi abil na merɛn noko disre ma, kademar na. Ko akako nander, ko nalas cabil cacako merɛn han cac-fan kakale. ⁸ Nte enɛnk tatoko ma, ko Simon Piyer entempene Yesu wɛcɛk dantɔf, k'oloku: «Wabe, mabɔl'em! Fum waciya iyone.» ⁹ Ko kusu kawos ko, nkon ko ako nanayi ma fap, teta lop yoko nanasumpar ma. ¹⁰ Itɔ panayi so asol a Simon, Sak ko San, awut a Sebede. Ko Yesu oloku Simon: «Ta manese! Kayefe mako, afum no mande mac-fekas on.» ¹¹ K'asumpar lop akako nampene cabil degbɛp, ko nasak ca fap, ko nanɛpse Yesu darɛn.

*Yesu asokas watatamne
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Dare doloma do Yesu enayi. Ko warkun walama nwe sen nasasumpar dis fap ma, ender. Nte enɛnk Yesu ma, k'entempene dantɔf, k'ɛncɛpɛ Yesu tobu, k'elɛtsene ko: «Wabe, ko mafan-e, mantam kasokas'im.» ¹³ Ko Yesu entɛnɔ kɛca, k'ongbunene ko, k'oloku: «Ifan ti! Masok!» Gbanɔana baboko ko sen sasak fum wakako. ¹⁴ Ko Yesu oloku ko: «Ta maloku ti fum o fum, mba mako mamentarne wolonɛ ka Kanu. Molonɛ so teta kasokas kam pamɔ toko Musa enacic ti ma, nte tonɔnɛ afum fap nacare a mantamne ma.» ¹⁵ Tewe ton tɛnɔc-sam kasam dam, afum alarɛm nac-lonkanɛ kacɛnkɛl ko,

kɛtɛn ka kɛtamɛs ka docu daɲan. ¹⁶ Mba kɔ Yesu owur afum daco, k'ɔŋkɔ nde dɛtegbɛrɛ **dɛkɛlok-lokɛr Kanu**.

*Yesu kɛtamɛs kɔn fum nwɛ enatɔ-tam kɛkɔt mɔ
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

¹⁷ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu pɛc-tɛksɛ. AFarisi kɔ atɛksɛ a sariyɛ ɲandɛ. ɲayɛfɛ-yɛfɛ sɛdare sa tɔf ya Kalile kɔ Yude, kɔ dare da Yerusalem. Kɔ fɛnɔntɛr fa Kanu Kɛpɔŋ fɛyi kɔ Yesu, nte tɔŋsɔŋɛ pɛc-tamɛs acuy mɔ. ¹⁸ Kɔ afum ɲander, ɲagbaɲɲɛ wɛtɔkɔt dɛyala, ɲac-sɛp kɛbɛrɛ kɛkɔ-boc kɔ fɔr ya Yesu kirin. ¹⁹ Nte dɛlay da afum dɔsɔŋɛ ɲa kɛtɔsɔtɔ dɛkɛbɛrɛ mɔ, kɔ ɲafɛrɛŋk kɛlɔ kɛrɔŋ, kɔ ɲaŋkɔ ɲafeni kɛlɔ darenɔc kɛfo kɛlɔma, kɔ ɲantɔrɛ wɛtɔkɔt nwɛ pɛyi dɛyala yɔn afum daco, Yesu fɔr kirin. ²⁰ Nte Yesu ɛnɔŋk kɛlaŋ kɛɲan mɔ, kɔ Yesu oloku fum nwɛ: «Aɲaɲɲɛn'am kiciya kam!» ²¹ Atɛksɛ sariyɛ kɔ aFarisi ɲayɛfɛ kɛcɛm-cɛmnɛ, ɲac-yifɛ: «Fum wɛrɛ ɔfɔ wɛkawɛ ɛɲfani Kanu mɔ? Ana ɛntam kɛɲaɲɲɛnɛ kiciya, kɔ pɛntɔyɔnɛ Kanu sona-ɛ?» ²² Kɔ Yesu ɛɲcɛrɛ pɛcɛm-cɛmnɛ paɲan, k'oloku ɲa: «Ta ake tɔ nɔɲcɛm-cɛmnɛnɛ mɛcɛm-cɛmnɛ mamɛ dɛbɛkɛc-ɛ?» ²³ Ake 'cuca kɛloku pɛtas: «Aɲaɲɲɛn'am kiciya kam,» kɔ kɛkulɛ ka fɔ: «Mɛyɛfɛ mɛkɔt-ɛ?» ²⁴ Awa kɛsɔŋɛ konu kɛcɛrɛ a Wan ka fum ɛntam nɔɔ doru kɛɲaɲɲɛnɛ ka kiciya: K'oloku wɛtɔtam kɛkɔt, «Ic-lok'ɛm: Mɛyɛfɛ! Mɛlɛk yala yam, mɛkɔ nde ndaram!» ²⁵ Gbɛɲcana babɔkɔ kɔ fum wɛkakɔ fɔr yaɲan kirin, k'ɛlɛk yala yɔn, k'osumpɛr dɔpɔ kɛkɔ nde ndɔrɔn **pɛc-cam debeki** da Kanu. ²⁶ Kɔ cusu cɛwos afum fɔp, kɔ ɲayɛfɛ **kɛcam debeki** da Kanu. Kɔ kɛnɛsɛ kɛyi ɲa, ɲac-loku: «Sɛnɔŋk mɛkɔ nte sɛntatɔ-nɔŋk mɔ.»

Yesu kawe kən Lewy
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Nte tatokɔ tenɕepər mɔ, kɔ Yesu owur k'ənəŋk wəbaŋəs dut wələma, nwe aŋc-we Lewy mɔ, pənde nde aŋgbaŋcan ɲa abaŋəs dut. Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məyefe məcəm'em darəŋ.» ²⁸ Kɔ Lewy esak mes fəp, k'eyefe k'ənɕepse Yesu darəŋ. ²⁹ Kɔ Lewy ɔŋkɔ pəboce kɔ kəsata kəpəŋ nde kələ kən. Abaŋəs dut alarəm ɲanayi di, ɲandes-ndes dəməsa kɔ afum aloma kɔ Yesu. ³⁰ AFarisi kɔ anapa aŋan atəkse sariye aŋe ɲanayi di mɔ, ɲac-cəpene, ɲac-loku acəpse a Yesu darəŋ: «Ta ake tɔ nəndine yeri, nəc-munəs kɔ abaŋəs dut kɔ aciya-e?» ³¹ Mba Yesu oloku ɲa: «Bafɔ atamnne ɲafaf ɔtən-cɔl de, mba acuy ɲafaf kɔ. ³² Bafɔ alompu ɲɔ inder kawe, mba aciya ɲɔ inder kawe ɲatam **kəsəkpər mera, ɲacəmə pələmpu darəŋ.**»

Yesu kɔ kəsun
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Kɔ ɲaloku Yesu: «Acəpse a Saŋ darəŋ kɔ acəpse a aFarisi darəŋ, ɲaŋsun tɛm fəp ɲac-cəpəs, kɔ mənə akam ɲandi yeri ɲac-mun.» ³⁴ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nəntam kəsəŋe anapa a wəfura kəsun ɲayi kɔ wəfura kəsata kəŋan disre ba? ³⁵ Mataka meyi mme ɲandegbeyene kɔ wəfura mɔ, awa ɲandesun mata maməkɔ.» ³⁶ Kɔ Yesu oloku ɲa sɔ capafɔ nce: «Fum o fum əfɔwali kəpol dəkəloto kəfu kəkə-cəpe kəkur. Bawo tənɕəŋe kəpol ka kəloto kəfu kəŋkɔ ewali mɔ, kətamar kəloto kəkur kənkɔ efaf kələmpəs mɔ. ³⁷ Fum o fum əfɔber member dəkəfala. Kɔ pəyɔne fe ti-e, member monton, member molonɛ, məyi ɔŋ ta məsɔtɔ member mam-e;

³⁸ mba pamar paber member dəcabuntələ. ³⁹ Nwε o nwε omun member mokur, ɔfɔsɔ-fan mofu, bawo ɔɲloku: «Mokur mɛntəɲnɛ.»»

6

Aɲnabi Yesu kɔ simiti, dɔsɔk da kəɲesəm
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Simiti səlɔma, dɔsɔk da kəɲesəm,* kɔ Yesu eyi kəcali dale, kɔ acepse ɔn darəɲ ɲaɲɲosəru malɔ ɲac-ɟbac-ɟbaci mi ɲac-səm. ² Kɔ aFarisi alɔma ɲaloku ɲa: «Ta ake tɔ nəɲyɔnɛ nte antɔwosɛ kəyɔ simiti, dɔsɔk da kəɲesəm mɔ?» ³ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nəmɔmən fɛ yecicəs ya Kanu disrɛ tɔkɔ Dawuda ɛnayɔ, nte dor dɛnayɔ kɔ, kɔ afum ɔn mɔ? ⁴ —Dawuda ɛnabərə kələ kəpəɲ, k'ɛlek kəcom nke alonɲɛ Kanu nke pəntɔmar fum o fum pəsəm mɛnɛ wəlɔɲɛ ka Kanu mɔ, kɔ nkən Dawuda ɔsəm ki, k'ɔmpocɛ afum ɔn akɔ dor dɛnayɔ mɔ.» ⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Wan ka fum ɔyɔnɛ wəbɛ ka simiti, dɔsɔk da kəɲesəm.»

Fum wəfi kəca
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Kɔ simiti səlɔma, dɔsɔk da kəɲesəm səndɛ səbəp, kɔ Yesu ɔɲkɔ nde **dəkəkəpəs** kətəkse afum. Wərkun wəlɔma ɛnayi di, pəfi kəca kətɔt. ⁷ Atəkse sariyɛ kɔ aFarisi ɲaɲkəkɛ Yesu bel-bel, kɔ pəyɔnɛ fɔ ɔɲkɔtaməs fum simiti, dɔsɔk da kəɲesəm-ɛ. Nənayɔ ti nte tɔɲsɔɲɛ ɲasɔtɔ teyemsɛnɛ kɔ mɔ. ⁸ Mba Yesu ɛnacərə mɛcɛm-cɛmnɛ maɲan, k'oloku wərkun nwɛ kəca kən kənafi mɔ: «Məyɛfɛ məcəmɛ nnɔ dacɔ.»

* **6:1** simiti, dɔsɔk da kəɲesəm sariyɛ səmɔnɛ aEbəru fəp kəbəc tataka ta camət-mɛrəɲ lokun o lokun. Difo aɲwe simiti «simiti, dɔsɔk da kəɲesəm».

Ko wəkakɔ eyɛfɛ, k'ɛɲɔmɛ. ⁹ Ko Yesu eyif ɲa: «Ic-yifun ma: Cɛke cɔ awosɛ kɔyɔ ka simiti, dɔsɔk da kɛɲesɔm-ɛ? Pɛmar payɔ pɛtɔt, ka pɛlɛc pɔ pɛmar payɔ; patamɛs fum, ka pace kɔ pɛfi?» ¹⁰ Awa, kɔ Yesu ɔmɔmɛn ɲa dɛcɔro fɛp faɲan, k'oloku wɛrkun nwe: «Mɛtenɲi kɛca!» Ko wɛrkun nwe entenɲi kɛca, kɔ kɛca kɔn kɛntamne. ¹¹ Mba kɔ pɛntɛlɛ acicɛs a sariye kɔ aFarisi, kɔ ɲayɛfɛ kɛgbɛkɛlɛnɛ nte ɲantam kɔyɔ Yesu mɔ.

Yesu kɔyɛk-yɛk Asom ɔn wɔco kɔ mɛrɛɲ
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Tɛm tatɔkɔ, kɔ Yesu ɛmpɛ nde dɔtɔrɔ kɔkɔ-sali, k'ɔɲkɔ pɛcɛpɛrɛnɛ pibi fɛp kɛlɔk-lɔkɛr Kanu. ¹³ Nte dec dɔsɔk mɔ, k'ewe acɛpsɛ ɔn darɛɲ, k'ɛyɛk-yɛk ɲa dɔcɔ afum wɔco kɔ mɛrɛɲ, aɲɛ ɛnasɔɲ tewe ta «asom» ɔn mɔ. ¹⁴ K'ewe Simɔɲ, nwe ɛnasɔɲ tewe ta Piyɛr mɔ; kɔ wɛɲɔ Andɛrɛ, Sak, Saɲ kɔ Filip, Bartɛlɛmy, ¹⁵ Matiye, Tɔma, Sak, wan ka Alfe, Simɔɲ, wɛsaɲka-saɲka† ¹⁶ Yude, wan ka Sak, kɔ Yudas wɛka dare da Iskariya, nwe ɛnadesɔɲ Yesu adif ɔn mɔ.

Yesu pɔc-tɔksɛ pɔc-tamɛs
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Ko Yesu ɲantor kɔyɛfɛ dɔtɔrɔ kɔ ɲa, k'ɔɲkɔ pɛcɛmɛ kɛfo kɛtɛɲɲɛnɛ nkɛ acɛpsɛ ɔn alarɛm, k'afum alarɛm alɔma ɲanayi mɔ: afum aka Yude fɛp, Yerusalem, kɔ afum aka kɛba kɛsɔk nde sɛdare sa Tir kɔ Sidɔɲ. ¹⁸ Afum akanɛ fɛp ɲanader kɛdecɛɲkɛl kɔ, pɛtamɛsɛnɛ sɔ docu danan. Afum

† **6:15** Simɔɲ, nwe aɲɔ-we «wɛsaɲka saɲka», ou «wɛsimse» mɔ, nwe ɛfan a atɔf ɲa Yisrayel ɲowur kɛtam kɔ dɛbɛ da Rom.

anɛ yəŋk yɛlɛc yəŋc-tərəs mə, ɲanatamne. ¹⁹ Afum fəp ɲac-sɛp kəgbuŋɛnɛ kə, bawo fənəntər fəŋc-wur kə nɛ fəŋc-taməs acuy fəp mə.

Pətət kə pələc

(Mt 5:1-12)

²⁰ Kə Yesu əməməŋ aɛɛpsɛ ɔn darəŋ, k'oloku:
«Pəbət'un nəna atəyɔ daka,

bawo nəna əyɔ **dɛbɛ da Kanu!**

²¹ Pəbət nəna anɛ dor dəyɔ tantɛ mə,

bawo nəndenɛmbərə!

Pəbət'un nəna anɛ nəyi kəbok mə,

bawo nəndesɛl!

²² Pəbət'un kə afum ɲandeter'un-ɛ, ɲac-bɛləs'un, ɲac-ləməs'un, ɲac-ləsər'un mewe bawo nəlaŋ dim da «Wan ka fum.» ²³ Nəde nəwoləs kə dəsək dadəkə dendeder-ɛ, nəyok-yokɛnɛ pəbotu, bawo kəpocɛ kəpəŋ kəŋkar'un nde dareŋc. Tantɛ tə atem anan ɲaŋc-yɔ adəŋk a Kanu.

²⁴ Pələc pey'un nəna anɛ nəyɔ daka mə!

Bawo nəlip kəsətə pɛnɛmpəsɛ ponu mɛpɛ pənamar'un kədəkə-sətə mə.

²⁵ Pələc pey'un nəna anɛ ca fəp yɛlar mə,

bawo dor dendekə-yɔ nu!

Pələc pey'un nəna anɛ nəyi kəsɛl mə,

bawo nəndekə-yi kəbal kə kəbok disɛ!

²⁶ Pələc pey'un nəna nwe afum fəp ɲandeloku pətət ponu mə,

tantɛ tə atem anan ɲaŋc-yɔ kə akə ɲaŋc-baŋɛnɛ kəyənɛ adəŋk a Kanu mə.»

Kəbətər ka anɛ ɲanter'un mə

(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Mba, inloku ti nəna anɛ nəŋcəŋkəl'im mə:
Nəbətər atɛrɛnɛ anu, nəyɔ pətət anɛ ɲanter'un mə!

28 Nətolanə pətət anje ɲantolan'on pələc mə, nətolanə anje ɲaɲləməs'un mə! 29 Kə fum efer'am kəca dakaɲca-ε, məceɲc sə akaɲca ɲa məraɲ ɲəko pəsut sə ɲaɲəko. Kə fum ɛləkər'am duma dakəraɲ-ε, məce kə sə pələk duma dam dedisrε. 30 Məpocε nwε o nwε ontol'am mə; kə fum ɛləkər'am paka mpε pəyənε pam mə, ta məwerəs kə pi. 31 Nəyənε afum təkə nəfaɲ a ɲayən'on mə. 32 Kə nəmbətər gbəcərəm akə ɲambətər'un mə, kəway kərə kə nəɲgbəkər sə mera-ε? Ali aciya ɲambətər anje ɲambətər ɲa mə! 33 Kə pəyənε fə akə ɲaɲyən'on pətət mə gbəcərəm ɲə məɲyənε pətət-ε, kəway kərə kə məntam kəgbəkər amera-ε? Ali aciya tatəkə tə ɲaɲyə! 34 Kə pəyənε fə akə nəyə amera kədeluks'on mə gbəcərəm ɲə nəntam kəbər-ε, kəway kərə kə nəna nəntam kəgbəkər amera-ε? Bawo ali aciya sə ɲambər aciya ntε tənɲəɲε ɲa kədesətə pətəɲnənε payi mə. 35 Nəbətər ater anu, nəbər ɲa nəwure kəlukse debe dadəkə amera. Nəndesətə kəpocε kəpəɲ, nəyənε sə awut a Wəbe wəka darenɲ, bawo Kanu kəntesε nnə apələrne pətət kə ayeɲki bəkəc ɲayi mə. 36 Nəbət mera pəmə təkə Papa konu əmbət amera mə.»

Ta nəcin afum aləma
(Mt 7:1-5)

37 «Ta nəcin fum, afəkə-cin nu; ta nəboc kiti ka Kanu nnə fum eyi mə, afədekə-kiti nu; nəɲaɲnənε akə, andekə-ɲaɲnən'on. 38 Nəpocε, andekə-poc'on; andekə-bər nde yuba yonu yəpəɲ ya duma donu potubucε pətət, pasumpər, pasəɲk-səɲk, pələɲər. Bawo yotubucε nyε nəntubucε mə, yə andekə-tubucε nu kəlukse nu kəway.

³⁹ Kɔ Yesu olok-lokɛr ɲa capafɔ: «Wɛtɔnɛŋk ɛntam kɛkɛtɛnɛ wɛtɔnɛŋk ba? Kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ mɛrɛŋ manɲan fɛp mɔ ɲantɛmpɛnɛ abi disrɛ. ⁴⁰ Ali wɛtɛkɛs wɛkin ɛɲɛpɛr fɛ wɛtɛkɛ kɔn; mba wɛtɛkɛs nwɛ ɛntɛkɛs bel-bel mɔ, ɛɲyi pɛmɔ wɛtɛkɛ kɔn. ⁴¹ Ta ake tɔ mɛɲmɔmɛnɛ ayika ɲɛ ɲɛɲyi wɛɲɔ'ɛm dɛrɔfɔr; a ta mɛntam kɛkɛkɛ togbu tɔkɔ teyi mɛna sɛrka dɛrɔfɔr mɔ? ⁴² Cɛke cɔ mɛntam kɛloku wɛɲɔ'ɛm: «Wɛɲɔ'im mɛwɔsɛ a ilin'ɛm ayika ɲɛ ɲɛy'ɛm dɛrɔfɔr mɔ!» mɛna nwɛ mɛntɔnɛŋk togbu ta dɔfɔr dam mɔ? Mɛna wɛbaɲɛnɛ dofum! Mɛlin kɛrɛsna togbu ta dɔfɔr dam, itɔ ɔɲsɔɲ'am kɛnɛŋk bel-bel mɛlin ayika ɲɔkɔ ɲɛyi wɛɲɔ'ɛm dɛrɔfɔr mɔ.»

Kɛtɔk kɔ yokom ya ki

(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Kɛtɔk kɛtɔt kɛfɔkom yokom yɛlɛc, kɛtɔk kɛlɛc kɛfɔkom yokom yɔtɔt. ⁴⁴ Kɛtɔk nkɛ o nkɛ kɔ, yokom ya ki yɔ aɲɲɛpɛlɛ ki. Afɔpim tumbunyi† dɛgbɛc, afɔpim rɛsɛɲɔ dɛbɛɲk. ⁴⁵ Fum wɛtɔt ndɛ abɛkɛc ɲɔn ɲɔtɔt ɛɲlɛk mɔyɔ mɔtɔt, kɔ fum wɛlɛc ndɛ abɛkɛc ɲɔn ɲɛlɛc ɛɲlɛk mɔyɔ mɛlɛc. Bawo ntɛ o ntɛ kusu kɛɲloku mɔ, ti teyi ndɛ dɛbɛkɛc.»

Wɔlɔ mɛrɛŋ

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ «Ta ake tɔ nɔɲwɛn'ɛm «Wɛbɛ! Wɛbɛ!» ta nɔɲyɔ mɛs mɔkɔ inloku mɔ-ɛ? ⁴⁷ Nwɛ o nwɛ ɛdɛr'im, pɛnɛ moloku mem, pɛkɔt mi, imɛntɛr'un nwɛ owurɛnɛ mɔ: ⁴⁸ Owurɛnɛ fum nwɛ eyi kɛcɛmbɛr kɛlɔ mɔ. Fum wɛkakɔ ɛɲkay dɛntɔf bel-bel kɔ pɛntukmɛ,

† **6:44** f. = «figue» § **6:44** Pokom mɛpɛ pɔɲkom ndɛ Yisrayel, pi pɔkɔ aɲfɔc kɛsɔtɔ mɛmbɛr mɛnɛ aɲwɛ «wɛɲ» mɔ.

k'ɛɲcɛmbər kələ kən tasar kəronj. Ali wəcafən ontuf pəlarəm, domun dəfəntərə, kələ kən kəfətam kətempənɛ, bawo anacəmbər ki gbiɲ. ⁴⁹ Mba nwɛ o nwɛ ene moloku mem, ta ɔɲkətɛnɛ mi-ɛ, fum wəkakɔ ɲawurɛnɛ kɔ nwɛ ɛɲcəmbər kələ kən katina dəntɔf, ta ɛɲkay pəcəmbər ki tasar kəronj mə. Kɔ wəcafən ontuf, domun dəfəntərə-ɛ, kələ kanjko kətempənɛ katina, kələcɛ few!»

7

Aɲnabi Yesu kətaməs kən wəcar ka wəbɛ ka asɔdar
 100
(Mt 8:5-13)

¹ Ntɛ Yesu elip kəlɔk-lokər afum aɲɛ ɲaɲc-cəɲkəl kɔ mə, k'ɔɲko Kapərnayum. ² Dəndo kəfo kanjko, wəbɛ ka asɔdar tasar tin (100) wəRom wələma ɛnayɔ wəcar nwɛ tetɔn tənayɛɲk kɔ mə. Wəcar wəkakɔ ɛnatamɲɛ fɛ, pəc-faɲ kəfi. ³ Ntɛ wəbɛ ka asɔdar nwɛ ene pac-loku teta Yesu mə, k'osom abeki aSuyif alɔma, ɲakɔwɛnɛ kɔ Yesu pədetaməsɛ kɔ wəcar kən. ⁴ Kɔ abeki akakɔ ɲander ɲabəp Yesu kɔ ɲalɛtsɛnɛ kɔ ɲac-gbəkərə, ɲac-loku: «ɔyɔ dofum ndɛ pəmar məyɔnɛ kɔ ti mə, ⁵ bawo wəbɛ wəkawɛ ɔmbɔtər atɔf ɲosu, nkən ɛnacəmbər **dəkɛɔpəs** dosu.» ⁶ Kɔ Yesu ɔɲko kɔ ɲa. Nənanɔlɛnɛ fɛ kələ ka wəsɔdar, kɔ wəsɔdar osom anapa ɔn kəkɔ-loku kɔ: «Wəbɛ ta mətərəsnɛ, bawo isɔtɔ fɛ dofum ndɛ pəmar'am kəbərə kələ kem mə. ⁷ Itɔ ɔsɔɲɛ ntɛ ina sərka intɔna-kɔ nnɔ məyi mə. Mba məloku toloku tin, wəcar kem pətamɲɛ. ⁸ Bawo ina wəkawɛ yati abɛ'em ɲɔ iyi dəntɔf, k'ina sɔ iyɔ asɔdar alɔma aɲɛ ɲay'im dəntɔf mə. Nwɛ ɲɲkule fɔ məkɔ mə,

wākayi ɔŋkɔ, k'iloku wəkɔ fɔ mader-ε, wākayi ender. K'iloku wacar kem fɔ mɔyɔ nte-ε, ɔŋyɔ ti.»
⁹ Nte Yesu ene moloku mamɔkɔ mɔ, kɔ teta wəsɔdar nwe tenɕiyane kɔ. K'ɛŋkafɔlɛ, k'entɛfɔrne afum akɔ ŋanacɛmɛ kɔ darɛŋ mɔ, k'oloku: «Ic-lok'un, ali nde Yisrayel inanɛŋk fɛ kɛlan pɛmɔ kanɕkɛ!» ¹⁰ Kɔ asom a wəsɔdar nwe, ŋalukus ndɔrɔn. Kɔ ŋabɛp wacar nwe enatɔ-tamne mɔ, pɛtamne ken.

Yesu kɛtimi kɛn wɛfi

¹¹ Nte telip mɔ, k'ɔŋkɔ dare nde aŋc-we Nayin mɔ. Atɛkɛs ɔn kɔ afum alarɛm ŋanasol kɔ nkɔn kɛkɔ. ¹² Nte ŋalɔtɛrne kɛbɛrɛ ka dare mɔ, kɔ ŋambɛpɛnɛ kɔ afum ŋaŋc-kekɛrɛ fum wɛfi dɛkɛwup, mba fum nwe sona gbɔŋ sɔ kɛrɛ enakom kɔ; wos pɛfi sɔ. Afum alarɛm a dare dadɔkɔ ŋaŋc-kekɛrɛ wɛfi wɛkakɔ dɛkɛwup. ¹³ Kɔ Yesu enɛŋk wɛran nwe, k'ɔyɔnɛ kɔ nɔnɔfɔr, k'oloku kɔ: «Ta mɛbok!»
¹⁴ Kɔ Yesu ɔŋcɔŋnɛ k'ɔŋgbuŋɛnɛ kanɕkɛra ka wɛfi. Aŋɛ ŋanatɔmpɛr kɔ mɔ ŋaŋcɛmɛ. Kɔ Yesu oloku: «Wɛtɛmp, ina olok'am: Mɔyɛfɛ!» ¹⁵ Kɔ wɛfi ɛyɛfɛ k'ɛndɛ, k'ɔŋcɔp kɛlok-loku. Kɔ Yesu olukɛ wɛfi nwe kɛrɛ. ¹⁶ Kɔ fɛp fɛnɛsɛ; kɔ ŋayɛfɛ **kɛcam debeki** da Kanu, ŋac-loku: «Wɛdɛŋk wɛka Kanu wɛpɔŋ ɛyɛfɛ su dacɔ! Kɔ Kanu kɛnder kɛmar afum ɔn!»
¹⁷ Kɔ tɔyɔ ta Yesu tatɔkɔ tɛsam atɔf ŋa Yude fɛp, kɛbɛp ka sɛdare sɛkɔ sɛŋkɛl Yude mɔ.

Asom a Aŋnabi Saŋ

(Mt 11:2-19)

¹⁸ Kɔ aɕɛpsɛ a Saŋ darɛŋ ŋaŋkɔ ŋaloku kɔ mes mamɔkɔ fɛp. Kɔ Saŋ ewe aɕɛpsɛ ɔn darɛŋ dacɔ afum mɛrɛŋ, ¹⁹ k'osom ŋa kɛkɔ-yif Wɛbɛ Yesu kɔ pɛyɔnɛ nkɔn ɔyɔnɛ nwe eyi kɛder mɔ ba, ka pɛmar

pakar wələma? ²⁰ Nte ɲambəp kə mə, kə afum aɲe ɲaloku kə: «San wəgbət afum dərɔmun osom su kədəyif'əm: «Məna ɔyɔnɛ, nwe eyi kəder mə ba, ka pəmar səkar wələma?»» ²¹ Afum akakə anasom mə ɲaɲkə ɲabəp Yesu pəc-taməs docu da atətamnɛ alarəm, lanyiru, aɲe yɔɲk yeɛc yeɲcəmə darəɲ mə, k'əsəɲe atənəɲk alarəm kənəɲk. ²² Kə Yesu oloku ɲa: «Nəkə nəloku San təkə nənəɲk kə təkə nəne mə: Atənəɲk ɲanəɲk, atorər ɲaɲkət, k'asəkəs aka sen, atəne ɲane, afi ɲatime, andəɲk toloku tətət nnɔ atəyɔ daka ɲayi mə.

²³ Pəbət nwe tetem təntədesəɲe kəlonɛ* mə!»

²⁴ Nte asom a San aɲe ɲaɲkə mə, kə Yesu eyɛfɛ kəloku afum teta San pəc-yif: «Ake nənakə kəməmən nde dətɛgbɛrɛ-ɛ? Awo nɲe afef ɲeyikəc mə ba? ²⁵ Mba ake nənakə oɲ kəməmən di-ɛ, fum wəbɛrɛnɛ duma dətət? Mba abɛrɛnɛ suma sətət, ɲayi pətət disrɛ ɲandɛ wəɔ wa abɛ disrɛ. ²⁶ Ake nənakə oɲ kəməmən-ɛ, wədəɲk wəka Kanu-ɛ? Ey, ic-lok'un, San entese pətəs wədəɲk wəka Kanu. ²⁷ Nkən ɔyɔnɛ nwe yecicəs yecempi yoloku tetən mə: «Isak wəsom pəy'im kirin

pəkə-cɛpəs dɔpɔ dam fɔr yam kirin.»†

²⁸ Kə Yesu oloku: «Ic-lok'un, aɲe aran ɲaɲkom mə fəp, ali wəkin eyi fɛ nwe eɲcepər San mə. Mba nwe efɛtɛ nde **dɛbɛ da Kanu** mə, ɔyɔnɛ nwe eɲcepər San mə. ²⁹ Afum aɲe ɲanane kə kəlok-loku mə fəp, kəbəp awerəs dut, kə ɲawosɛ dolompu da Kanu; ti disrɛ kə ɲawosɛ a San pəgbət ɲa dərɔmun; ³⁰ mba aFarisi kə atəkɛ a sariyɛ ɲanawosɛ fɛ nte Kanu

* 7:23 kəsɔlɛ † 7:27 Malaki 3:1

kənafanɛ ɲa mə, kə ɲafati a Saɲ pəgbət ɲa dərɒmun.

³¹ Anɔ indetubcɛnɛ afum a dɛtɛmp dandɛ-ɛ? Anɔ
ɔ ɲawurɛnɛ-ɛ? ³² Anɛ ɲɔ ɲawurɛnɛ: ɲawurɛnɛ awut
anɛ ɲandɛ kəfo nkɛ afum fəp ɲambəpsɛnɛ mə, a ɲac-
wɛnɛnɛ kəkɔ-loku:

«Səfulanɛ nu aluk, kə nəntəpisɛ!

Kɔ səlɛɲsɛ nu mɛlɛɲ ma defɪ, kə nəntəbok.»

³³ Bawo ntɛ Saɲ wəgbət afum dərɒmun ɛnader
mə, ɔɲc-sɒm fɛ kəcom, ɔɲc-mun fɛ member, kə
nəlɒku: «Wəka ɲɔɲk ɲɛlɛc ɔfo!» ³⁴ Kɔ Wan ka
fum endɛr, pəc-sɒm kəcom pəc-mun member kə
nəlɒku: «Wəcɛlək kə wəcis ɔfo, wanapa ka abanəs
dut k'aciya!» ³⁵ Mba awut a kəcərə pətət ɲawosɛ
dolompu da ki.»

Yesu nde kələ ka Simɔɲ wəFarisi

³⁶ Kɔ wəFarisi wəlɒma ewe Yesu kəkɔ-di yeri kə
nkən. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ nde kələ ka wəFarisi wəkakɔ,
k'ɔɲkɔ pəndɛ amɛsa kirɪɲ. ³⁷ Wəran wəciya wəlɒma
ɛnayi dare dadəkɔ, ntɛ ɛnɛ a Yesu ɔɲkɔ nde kələ
ka wəFarisi nwɛ mə, k'ɛlɛk təkɔ-bɔ pətət pɛlarɛ
labundɛ, ³⁸ kɔ wəran nwɛ ɔɲkɔ pəcəmɛ Yesu ku-
munt darəɲ pəsumpər kə wɛcək. K'ɛyɛfɛ kəbok
pəc-caɲkəsɛ mɛɲcər mən wɛcək wa Yesu, k'ɛfɛɲətɛ
wɛcək wa Yesu cəfon cən, pəc-cup wi, pəc-lɔɲsər
wi labundɛ. ³⁹ Ntɛ wəFarisi nwɛ ɛnawɛ Yesu nde
ndərən, ɛnɔɲk tatəkɔ mə, k'olokunɛ dɛbəkɛc: «Fum
wəkawɛ ɔɲyɔnɛ wədəɲk wəka Kanu-ɛ, k'ɛɲcərə
wəran nwɛ ɔɲgbuɲɛnɛ kə mə, fum nwɛ ɔyɔnɛ mə—
Wəran wəciya.» ⁴⁰ Kɔ Yesu ɛlɛk moloku, k'oloku:
«Simɔɲ, iyɔ tolɒku təlɒma tolɒk'əm.» Kɔ Simɔɲ
oloku kɔ: «Məlɒk'im ti, Wətəkɛ.» ⁴¹ «Wəbəs-bəsər
wəlɒma afum mɛrəɲ ɲanatəmpərəc dəbɛ: Wəkin

nwe pətəmpərə kə gbeti mənɕəmbəl masar kəcamət (500); kə wəka mērən pətəmpərə kə mənɕəmbəl 50. ⁴² Mba nte wəbəs-bəsər nwe ənəŋk fə aləkər ɔn səbe ɲayɔ fɛ gbeti boluksɛ kə mɔ, k'ənəŋnɛnɛ mērən maŋan fəp. Akakɔ mērən anɔ endenəŋkanɛ kəbətər kə pətəs wəkɔ-ɛ?» ⁴³ Kə Simən oloku kɔ: «Pəwuren'em, a wəkɔ ɛnatəmpərə kə gbeti bɛlaram mɔ.» Kə Yesu oloku kɔ: «Gbɛs, məloku kanɕel!» ⁴⁴ Kə Yesu ɛŋkafələ k'entefərɛnɛ wəran nwe, k'oloku Simən: «Mənəŋk wəran nwe? Imberɛna nnɔ kələ kam mba məsəŋna f'em domun ibikɛnɛ wɛcək; mba nkən ɛŋcaŋkəsɛ wɛcək wem mənɕər mən, k'ɛfɛŋətɛ wi cəfon cən. ⁴⁵ Mənɕupna f'em, mba nkən kəyɛfɛ nte imberɛna nnɔ mɔ, a k'ɔŋcop kəcupəs'im wɛcək mɔ, haŋ ndɛkəl itɔ eyi kəyɔ. ⁴⁶ Məsopna f'em moro dərɔmp,† mba wəran wəkawɛ osop'im labundɛ dəwɛcək. ⁴⁷ Itɔ ɔsɔŋɛ nte intam kəlɔk'am fə, kiciya kəlarəm nkɛ ɛŋciya mɔ, aŋaŋnɛnɛ kə ki, bawo nkən ɔmbətər pənəŋkanɛ. Məna nwe aŋaŋnɛnɛ pipic mɔ, pipic pɔ məmbətər.» ⁴⁸ Kə Yesu oloku wəran nwe: «Aŋaŋnɛn'am kiciya kam.» ⁴⁹ Afum aŋɛ ɲanandɛ amɛsa kirin kə nkən mɔ, ɲaŋcop kəc-lokunɛ dəbəkɛc: «Anɔ ɔfɔ wəkawɛ ɛŋaŋnɛnɛ ali kiciya mɔ?» ⁵⁰ Mba kə Yesu oloku wəran: «Kələŋ kam kəyac'am, məkɔnɛ abəkɛc ɲoforu.

8

Aran aŋɛ ɲaŋsol kə Yesu mɔ

¹ Nte tɛyɛfɛ dənda mɔ, kə Yesu ende pəc-kɔt sədare; pəc-kawandi pəc-dəŋk moloku mətɔt ma

† **7:46** Aka Yisrayel moro mɔ ɲaŋc-sop acikɛra aŋan alɛl

dɛbɛ da Kanu. Nɛsol kɔ Asom ɔn wɛɔ kɔ mɛrɛn,
² kɛbɛrɛnɛ ka aran alɔma aɲɛ ɛnatamɛs docu da dis
 kɔ da yɔɲk yɛlɛc mɔ: Mari wɛkɔ aɲc-we «Wɛka Mak-
 dala» mɔ, nwe anabelɛs yɔɲk yɛlɛc camɛt-mɛrɛn
 mɔ; ³ Yohanna (wɛran ka Cusa, wɛlompɛs ka mes
 ma kɛlɔ disrɛ ka Herodu), Susan kɔ aran alarɛm
 alɔma aɲɛ ɲaɲc-wurɛ daka daɲan kɛmar ka Yesu kɔ
 Asom ɔn mɔ.

Capafɔ ca wɛbɔf
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Kɔ afum alarɛm ayɛfɛ sɛdare sɛlɔma ɲamɛpɛnɛ
 kɔ. Kɔ Yesu oloku capafɔ ncɛ: ⁵ «Ntɛ wɛbɔf
 owur kɛkɔ-gbal malɔ mɔn mɔ, eyi kɛgbal malɔ kɔ
 mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɔpɔ. Afum ɲac-
 nas-nas mi, kɔ gbaɲa yɔsɔm mi fɛp. ⁶ Kɔ mɛɲgbɛn
 mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛmasar; ntɛ momponɲ mɔ,
 kɔ mowos, bawo mɛnayo fɛ pɛdɛm. ⁷ Kɔ mɛɲgbɛn
 mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ dɛbɛɲk, kɔ bɛɲk yomponɲ
 kɔ mɛɲgbɛn mamɔkɔ kɔ yɛntasɛrɛnɛ mi. ⁸ Kɔ
 mɛɲgbɛn mɔlɔma mɛntɛmpɛnɛ antɔf ɲɔtɔt kɛrɔɲ.
 Ntɛ mamɔkɔ momponɲ mɔ, kɔ yɔɲkomɛs; kɔ poponɲ
 mɛ o mɛ pɔɲkom mɛɲgbɛn tasar tin (100).»
 Yesu ɔɲc-loku tolɔku tatɔkɔ, pɛc-gbɛɲɛ: «Mɛna nwe
 mɛɲyo lɛɲɛs mɛc-ne mɔ, mɛcɛɲkɛl!»

Ta ake tɔ Yesu ɔɲc-lokɛ capafɔ-ɛ?
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Kɔ acɛpsɛ ɔn darɛɲ ɲayif kɔ ntɛ capafɔ cacɔkɔ
 cɛlɔku mɔ. ¹⁰ K'oloku: «Nɛna ɲɔ asɔɲ kɛcɛrɛ
 mɛgbɔpɛnɛ ma **dɛbɛ da Kanu**; kɔ akɔ dɛcapafɔ
 alɔku ɲa ti, mba:
 «Nagbɛtɛnɛ kɔ ɲanto kɛc-nɛɲk;
 kɔ ɲaɲcɛɲkɛl ta ɲaɲne-ɛ.»

Yesu kəloku tedisre ta capafɔ ca wəbɔf

¹¹ «Tedisre ta capafɔ canɕe tentɛ: Defet, toloku ta Kanu tɔ. ¹² Mɛngben mme mentɛmpɛnɛ dɔpɔ daco mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aɲɛ ɲaɲne mɔ; ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲeder ɲɛlin ɲa dɔbəkɛc toloku ta Kanu tɔkɔ ɛnane mɔ, nte tɔɲsɔɲɛ payaməsər ɲa kəlan ɲkɛ kəntam kəyac ɲa mɔ. ¹³ Mɛngben mɔkɔ meyi dəmasar mɔ, afum ɲɔ, aɲɛ ɲaɲc-kəna-ne toloku ta Kanu, pəbɔt ɲa mɔ. Mba ɲayɔ fɛ ntɛntəl,* ɲalan tɛm tɔlɔma, kɔ tɛm teyenki tender ɲa-ɛ, ɲasak. ¹⁴ Mɛngben mme mentɛmpɛnɛ dɔbɛɲk mɔ, mi mɔyɔnɛ afum aɲɛ ɲaɲcɛɲkəl moloku ma Kanu, kɔ ɲalasərne mes mɔpɔɲ mme mentasərne ɲa mɔ: Mɛcɛm-cɛmɲɛ mɛlarəm, kəsɔtɔ ka daka kɔ mɛfaɲ mobotu ma doru, ɲa ɲafɔsɔɲ yokom yololu. ¹⁵ Mɛngben mme meyi antɔf ɲɔtɔt mɔ, afum ɲɔ, aɲɛ ɲaɲcɛɲkələ toloku abəkɛc ɲɔtɔt ɲosoku, ɲamɛɲkərne ti, ɲacəme ti darəɲ mɔ, ɲa ɲaɲsɔɲ yokom yɔtɔt.»

Capafɔ ca lamp
(Mk 4:21-25)

¹⁶ «Nwe o nwe ɔfɔmot lamp a pəkufun di kalonji, ɔfɔsɔ-bɛrsɛnɛ di kɛfəɲc dɛntɔf; mba ɛndet di kɛdet dɛm, nte tɔɲsɔɲɛ aɲɛ ɲambɛrɛ dukələ mɔ, ɲanəɲkɲɛ pəwanɲkəra. ¹⁷ Mpe o mpe pɛmɛɲkənɛ, antam pi kənəɲk. Nte o nte tɔɲgbɔpənɛ mɔ, antam ti kəcərə, towur tɛfəntərə pəwanɲkəra. ¹⁸ Nəkɛmbərne tɔkɔ nəɲcɛɲkəl mɔ; bawo andekɔ-bɛrɛnɛ akɔ ɲayɔ mɔ; pabelər akɔ ɲantɔyɔ mɔ ali pəkɔ ɲangbəkər mera kəyɔnɛ paɲan mɔ.»

* **8:13** «kəntɛntəl», «ntɛntəl» = «kəcəɲc», «ɲcəɲc»

Iya kə awenɟ a Yesu

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Kə iya ka Yesu kə awenɟ ɔn ɲander ɲabəp kə, mba ɲaɲɟ-tam fɛ kəlɔtərnɛ kə ntɛ afum ɲala mɔ.

²⁰ K'anjə paloku kə ti: «Iya kam kə awenɟ'əm aɲa ɲayi nde doru, mən' ɔ ɲafan kənəɲk.» ²¹ Kə Yesu oloku: «Iya kem kə awenɟ'im aɲa, ɲayɔnɛ aɲɛ ɲaɲɟəɲkəl toloku ta Kanu ɲacəmə sɔ ti darəɲ mɔ.»

Yesu kəcəmbəras kən afef ɲɔpɔɲ

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Dəsək dɔlɔma kə Yesu embəkɛ debil kə acɛpsɛ ɔn darəɲ. K'oloku ɲa: «Pacali ntende kəba mokuru.» Kə ɲanjə. ²³ ɲayi kəcali, kə Yesu endirərnɛ. Kə afef ɲɔpɔɲ ɲɛyɛfɛ kəwɜr dəkəba kə abil ɲɛfan kəkale, kə ɲayi dəpəwɛy-wɛy. ²⁴ Kə acɛpsɛ ɔn darəɲ ɲander ɲatimi kə, ɲac-kule-kule: «Wətəkse! Wətəkse! Kəfi kə sənder!» Ntɛ entimɛ mɔ, k'ɛyɛfɛ kəgbəɲ-gbəɲər afef, kə yam yɔpɔɲ yəkɔ yɛnayɛfɛ mɔ, kə yɛsak few. Kə pəyɔ yɛɲ, ali tes aɲɟ-ne fɛ sɔ. ²⁵ Kə Yesu eyif ɲa: «Deke kəlan konu kəyi-ɛ?» Ntɛ ɲanɛsɛ a kə cusu cəwos ɲa mɔ, kə ɲayifɛnɛ: «Anɔ ɔfɔ wəkawɛ? Wəkawɛ ɛɲgbəɲ-gbəɲər ali afef kə yam, yɛcəmə sɔ tɛfan tɔn darəɲ!»

Yesu kətaməs ka fum nwe yəɲk yɛlɛc yɛnacəmə darəɲ mɔ

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Kə Yesu ɔɲkɔ pənəɲk yecic yɔlɔma nde atəf ɲa Kadara, nde pəntɛfərənɛ kə Kalile mɔ. ²⁷ Ntɛ Yesu ontɔr dəntəf mɔ, k'ɛnəɲk fum wəlɔma wəkə dare dadəkɔ fɔr yɔn kirin, nwe yəɲk yɛlɛc yɛlarəm yɛnacəmə darəɲ mɔ. Kəyɛfɛ ntɛ pənawon mɔ, ɛɲɟ-bɛrnɛ fɛ duma, ɛnayɔ fɛ kəlɔ kəyi, mɛnɛ

pəyi nde aɲwupene mə. ²⁸ Nte fum nwe ɛnəɲk Yesu mə, kə ɲəɲk ɲeleɔ ɲəsəɲe kə kəkule-kule, k'entempene Yesu weɔək dantɔf, k'oloku pəpəɲ: «Cəke cə məfanər'im-ɛ, Yesu, Wan ka Kanu Wəbe wəka dareɲɔ? Iletsen'am ta mətərs'im!» ²⁹ Bawo Yesu oɲɔ-loku ɲəɲk ɲeleɔ ɲɛ ɲenabere fum wəkakə dərɪs pəwon mə kəwɜr. Gbekce yə aɲɔ-kotərəne fum wəkawɛ dəkəkək kə afɛɔ ɲəpəɲ, mba oɲɔ-copu gbekce yayəkə, ɲəɲk ɲeleɔ ɲosole kə ɲekəkəre nde dətɛgbere. ³⁰ Kə Yesu eyɪf kə: «Cəke cə aɲw'am-ɛ?» Kə fum nwe oloku Yesu: «Ina aɲwe «Pəlarəm».» Bawo yəɲk yeleɔ yɛlarəm yɛnacəmə kə darəɲ. ³¹ Kə yəɲk yeleɔ ɲɛ yɛletsene Yesu kəsak yi, ta pəsəɲe yi kəwɜr yəkə dəpəcua. ³² Awa, ɲanabəlene fe səp yɛlarəm yələma ɲɛ yəɲɔ-səmət dəndo tərə kəron mə. Kə yəɲk yeleɔ yontola Yesu kəwosɛ ka kəbere ka dəsəp ɲɛ, kə Yesu owosɛ yi. ³³ Kə yəɲk yeleɔ yolukus fum nwe dərɪs, kə yəɲkə yembere dəsəp. Kə səp ɲɛ fəp yontor kəyefe dətərə, kə yəɲkə yotor dəkəba, kə yɛngbətəsɛ, kə yefɪs-fɪs fəp. ³⁴ Nte afum aɲɛ ɲaɲɔ-kək səp ɲɛ ɲanəɲk ti mə, kə ɲayəkɛ kə ɲaɲkə ɲaloku ti dare daɲan kə aka sədare səkəsək. ³⁵ Kə afum ɲander kəməmən təkə tənacepər di mə. Kə ɲander nɲə Yesu eyɪ mə, kə ɲambəp fum wəkə yəɲk yeleɔ yɛnalukus darəɲ mə, pənde Yesu dantɔf, pəberne yamos pəɔ-yə mes bel-bel, kə afum aɲɛ ɲanader kəməmən mə ɲanese. ³⁶ Afum akə ɲananəɲk mes maməkə mənacepər mə, ɲaləmər akə ɲanader kəməmən təkə anayac kə mə. ³⁷ Kə afum a atɔf ɲa Kadara fəp ɲaloku Yesu a pəyefe ndaraɲan pəkə, bawo ɲananaɲkanɛ kənesɛ. Kə Yesu embere debil k'olukus. ³⁸ Fum wəkə Yesu ɛnalukɛ yəɲk yeleɔ darəɲ mə, ɛletsene Yesu a pətam kəce kə

pəyi kə dəntəf. Mba kə Yesu ombupərə kə pəc-loku:
³⁹ «Məlukus nnə ndaram. Məkə məc-loku afum
 təkə Kanu kəyən'am mə fəp.» Kə fum nwε ɔŋkə
 pələku dare disrε fəp mes məkə Yesu enayəne kə
 mə.

*Wan wəran wəka Sayirus, kə wəran wəkə
 enagbuɛnε yamos ya Yesu mə
 (Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu kəlukus kən, kə afum ɲaŋkə ɲafayne kə,
 bawo fəp fəŋc-kar kə. ⁴¹ Kə fum wələma, pac-
 we kə Sayirus, nwε enayəne wəbε wəka **dəkəcəpəs**
 mə, owur nde pəc-der. Kə Sayirus efəntərə dəntəf,
 k'osumpər Yesu wəcək, pəc-letsenε kə kəwosε kəder
 ka kələ kən. ⁴² Bawo enayə wan wəran wəkin
 gbəɲ, nwε enasəto meren wəco kə mərəɲ mə, pəc-
 fi. Ntε eyɛfε kəkə mə, kə kənay kəmɛpnε kə haɲ
 ɲac-yaməsər kə kəɲesəm. ⁴³ Wəran wələma enayi di,
 wəkəkə pəc-yak kəyɛfε ka meren wəco kə mərəɲ ta
 pəɲcəmbərəs-ε. Wəran nwε enabərse daka dən fəp
 nnə atən cəl ɲayi mə, ntε təɲsəɲε pataməs kə mə.
 Mba ali fum enatam fε kətaməs kə. ⁴⁴ Kə wəran
 nwε ələtərne Yesu tadarəɲ, k'ɔɲgbuɛnε dobol da
 duma dən. Gbəɲcana babəkə kə kəwur mecir kaŋkə
 kənayi kə mə kəsakε. ⁴⁵ Kə Yesu eyif: «Anə og-
 buɛn'em-ε?» Ntε afum fəp ɲambupərə ti mə, kə
 Piyer oloku: «Wətəkse afum ɲaŋkəl'am waca nwε
 fəp!» ⁴⁶ Kə Yesu oloku: «Fum wələma ɔɲgbuɛn'em,
 bawo ɲɛcərə a fənəntər fələma fəwur'im dərɪs.»
⁴⁷ Ntε wəran nwε ɛɲcərə a Yesu ɛɲcərə fə fum
 ɔɲgbuɛnε kə mə, k'ender pəc-yikcε, k'entɛmpɛnε
 Yesu wəcək dəntəf. K'oloku afum fəp fər kirɪɲ
 tes təkə tenasəɲε kə kəgbuɛnε ka duma da Yesu
 mə, kə təkə docu dən dənətamnε gbəɲcana babəkə

mɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Wan kem, kɛlan kam kɛyac'am, makɔnɛ abɛkɛc ɲoforu.»

⁴⁹ Yesu eyi kɛlok-loku kanjɔ, kɔ fum wɛlɔma ender kɛyɛfɛ ka ndena wɛbɛ ka **dɛkɛcɛpɛs** da dare, k'ender pɛloku: «Wan kam efi, ali mɛntɔrɛs fɛ sɔ wɛtɛksɛ kɛkɔ di.» ⁵⁰ Mba Yesu ɛnane fum nwɛ kɛloku ka wɛbɛ wɛka **dɛkɛcɛpɛs** defi da wan kɔn, k'oloku wɛbɛ nwɛ: «Ta mɛnesɛ! Mɛlanj gbɛcɛrɛm, wan kam ɛntamɛ.» ⁵¹ Ntɛ ɲalukus dɛkɛr mɔ, Yesu owosɛ fɛ fum kɛbɛrɛ kɔ nkɔn mɛnɛ Piyɛr, Sanj, Sak, wan wɛran nwɛ kas kɔ kɛrɛ gbɛcɛrɛm, ɲɔ ɛnawosɛ kɛbɛrɛ nnɔ wan wɛran wɛfi nwɛ eyi mɔ. ⁵² Kɔ afum fɛp ɲambok ɲac-lɔm pɛcuy paɲan tetɔn. Kɔ Yesu oloku: «Ta nɛbok! Efi fɛ, kɛdirɛ k'ɛndɛ.» ⁵³ Kɔ afum ɲayɛfɛ kɛselɛr Yesu, bawo afum aɲɛ ɲanacɛrɛ a wan wɛran nwɛ efi. ⁵⁴ Kɔ Yesu osumpɛr wan wɛran nwɛ kɛca, k'olokɛ dim dɔpɔɲ: «Wɛyɛcɛra, mɛyɛfɛ!» ⁵⁵ Kɔ amɛra ɲɔn ɲɛnder kɔ, gbɛɲcɛna babɔkɔ k'ɛyɛfɛ, kɔ Yesu oloku a pasɔɲ kɔ yɛri. ⁵⁶ Kɔ cusu cɛwos akombɛra aka wan wɛran nwɛ, kɔ Yesu oloku ɲa a ta ɲalɔmɛr nwɛ o nwɛ ntɛ tɛɲcɛpɛr mɔ.

9

*Yesu osom acɛpsɛ ɔn darɔɲ wɛco kɔ mɛrɔɲ
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Kɔ Yesu ewe Asom ɔn aɲɛ wɛco kɔ mɛrɔɲ, k'ɔsɔɲ ɲa fɛnɔntɛr kɔ kɛtam ka kɛbɛlɛs yɔɲk yɛlɛc fɛp, kɛlɛkɛnɛ kɛtam ka kɛtamɛs ka docu. ² Kɔ Yesu osom ɲa kɛkɔ-dɛɲk **dɛbɛ da Kanu**, kɔ kɛtamɛs ka docu. ³ K'oloku ɲa: «Ta nɛtɔmpɛrɛnɛ daka o daka tɛta dɔpɔ, ta nɛtɔmpɛr togbo, ta nɛtɔmpɛr tɔlɔba, ta nɛtɔmpɛr tocom, ta nɛtɔmpɛr pɛsam, ta nwɛ

o nwe pətəmpər suma mērəŋ. ⁴ Nnə o nnə aŋkə-baŋ'un waca mērəŋ mə, nəyi di, difə nəndekə-wur a nəsumpər dəpə donu kəkə. ⁵ Nnə o nnə afum ŋantəkə-wos'on kəyi mə, kə nəndewur dare dadəkə-ε, nəkoŋ-kon wəcək wonu, itə endeyəne sede nnə ŋayi mə. ⁶ Kə asom aŋε ŋawur ŋac-kət sədare; ŋac-dəŋk toloku tətət ta Kanu, ŋac-taməs acuy mofə fəp.

Pəciyanε pa Herodu

(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Nte Alkaly Herodu ene mes mme meŋc-cepər mə, kə pəŋciyanε kə. Bawo aləma ŋaŋc-loku a Saŋ entime afi daco; ⁸ aləma ŋac-loku, a Eliya eder, aləma ŋac-loku, a wədəŋk wəka Kanu wəcəkə-cəkə wələma oluksərne sə kəder. ⁹ Kə Herodu nkən oloku: «Inagbinti Saŋ domp! Anə əyənε fum wəkawε aŋloku tetən mə-ε?» Kə Herodu efaŋ kənəŋk kə.

Yesu kəsəŋε ka afum wul kəcəmət (5000) kəne mbərə

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Saŋ 6:1-14)

¹⁰ Kə asom ŋander ŋalukse Yesu təkə ŋanayə mə fəp. Kə Yesu elək ŋa kə ŋawurnε kəsək, ntende dare da Betsayida. ¹¹ Kə afum ŋaŋcərə kəwur kəŋan kə ŋaŋcepsε ŋa darəŋ. Kə Yesu owosε ŋa kəder, k'əŋkə pəc-loku ŋa teta **dεbε da Kanu**, k'entaməs sə aŋε ŋanatə-tamne mə. ¹² Nte dec dəyεfε kəkale mə, kə Asom ən ŋalətərne kə ŋac-loku: «Məyə on məsak afum akaŋε ŋakə ŋatən dəkədirε kə yeri nde sədare nse səŋkel nnə mə; bawo dətεgbərə ayi wəkawε.» ¹³ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəna nəsəŋ ŋa yeri.» Kə Asom ən ŋaloku kə: «Cəcom kəcəmət kə lop mērəŋ

gbəcərəm yə səyɔ, məfan ɔŋ a səkɔ səwayɛ kənay kanke yeri ba?» ¹⁴ Mba afum aŋɛ ɲaŋc-bəp afum wul kəcəmət (5000). Kɔ Yesu oloku Asom ɔn: «Nəyɔ ɲa ɲalonkanɛ afum 50-50.» ¹⁵ Kɔ asom ɔn ɲayɔ tɔkɔ Yesu ɛnaloku ɲa kəyɔ mɔ, kɔ ɲandəs ɲa fəp. ¹⁶ Kɔ Yesu ɛlek cəcom nɛ kəcəmət kɔ lop nyɛ mɛrəŋ, k'eyekti fər dareŋc, k'ontolanɛ yeri nyɛ nnɔ Kanu kəyi mɔ. Kɔ tɛyɛfɛ dənda k'entipi yeri nyɛ a k'endesɔŋəs yi acɛpsɛ a ɲayerəs kənay kanke. ¹⁷ Kɔ afum akakɔ fəp ɲandi yeri nyɛ kɔ ɲanɛmbərəɛ. Ntɛ anawɛtəs yeri yɛləpəs nyɛ mɔ, yɛnayɔ cəfala wəco kɔ mɛrəŋ.

*Piyer oloku a Yesu ɔyɔnɛ nwɛ Kanu kəyɛk-yɛk mɔ
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Dəsək dɔləma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** taciŋa, acɛpsɛ ɔn darəŋ ɲalonkanɛ kɔ kəsək. Kɔ Yesu eyif ɲa: «Toloku ta afum, anɔ iyɔnɛ-ɛ?» ¹⁹ K'acɛpsɛ ɔn darəŋ ɲaloku kɔ: «Ntɛ alɔma ɲaloku mɔ, a Saŋ wəgbət afum dərɔmun məyɔnɛ, k'alɔma ɲaloku a Eliya məyɔnɛ; alɔma a wədəŋk wəka Kanu wəcɔkɔ-cɔkɔ wəlɔma ɔ məyɔnɛ nwɛ ɛyɛfɛ afi daco mɔ.» ²⁰ Kɔ Yesu eyif ɲa sɔ: «Kɔ cəke cɔ nənə nəŋcɛm-cɛmnɛn'em kəyɔnɛ-ɛ?» Kɔ Piyer oloku Yesu: «Wəyɛk-yɛk wəka Kanu məyɔnɛ.»

*Yesu kəcəm defi dən kɔ kəɖeyɛfɛ kən afi daco
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)*

²¹ Kɔ Yesu entin-tin ɲa kəcənke ti, ta ɲaloku ti fum o fum. ²² K'ɔnɔcər a pənamar dis dɔləl Wan ka fum bel-bel; abeki, alonɛ apəŋ kɔ atəksɛ sariyɛ ɲabeləs kɔ; padif kɔ; pəyɛfɛ defi tataka tɔn ta maas.

²³ K'oloku afum fəp ntɛ: «Kɔ fum ɛfan kəcɛps'em-ɛ, wəkayɪ pəsak kəcɛm-cɛmnɛ tetɔn ta sərka, wəkayɪ pəwosɛ kəsak məfan mən pəwosɛ kətərɔ han pəfi

* dəsək o dəsək, pəcəm'em darəṇ. ²⁴ Bawo, nwε o nwε efaṇ kəyac kəyi doru kən mə, kəṇsalpər kə; mba nwε o nwε ɔ kiyi kən doru kəsalpər kə tetem mə, eyac ki. ²⁵ Ake təyɔ fum kəsətə kən doru dandε fəp-ε, kə pəyənε fə wəkayi eyi kəgbalənε kə pəyənε fε ti wəkayi pəc-ləsərnε-ε? ²⁶ Nwε o nwε elapərn'em kə moloku mem, Wan ka fum endekə-sədəmnε-wosε kəyac mənə wəkayi k'endeder **pəmot pa pələl pa dεbε** da Papa-ε, kə mələkεε mecempi. ²⁷ Ic-loku nu kançe: Afum akin akin ṇayi nnə kəfo kanķε aṇε ṇantədewak defi ta ṇantanəṇk **dεbε da Kanu** mə.»

Piyer, Saṇ kə Sak ṇanəṇk Yesu pəyi pəmotu pa debeki da Kanu disrε
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Ntε Yesu oloku moloku maməkə mə, kə mata camət-maas mençepər, k'elek Piyer, Saṇ kə Sak, kə ṇampe tərɔ kəronj **kəkə-lok-lokər Kanu**. ²⁹ Yesu eyi kəsali, kə kəro kən kəsəkpər, kə yamos yən yenəṇkanε kəferε yoc-motər-motər. ³⁰ Pəwon fε kə afum mērəṇ ṇayεfε kəlɔk-loku kə nkən: Musa kə Eliya ṇanayi, ³¹ aṇε aṇc-nəṇk **pəmot pa pələl pa debeki da Kanu** disrε mə. Ṇac-loku Yesu kəkə kən nkε kəṇkəyi Yerusalem mə. ³² Tətəṇnε Piyer k'asol ɔn ṇac-dire pəpəṇ; nte ṇantime mə, kə ṇanəṇk Yesu pəmot pa debeki da Kanu disrε, kə afum mērəṇ akə ṇanacəmə kə nkən mə. ³³ Təm nte afum akəkə mērəṇ ṇaṇc-gbeyenε kə Yesu mə, kə Piyer oloku kə: «Wətəkse pəntese su kiyi ka nnə. Səcəmbər **cəbal cəcpe-cəpe** maas, ṇin ṇam, ṇin ṇa Musa, kə ṇin ṇa Eliya.» Piyer εnacərə fε nte oṇc-loku mə. ³⁴ Ntε

* **9:23** «kəgbəṇnε kətək ka gbεkε kən» = ti disrε: «kəwosε kəsəṇnε defi dəsək o dəsək pəmɔ təkə Yesu εnayɔ ti mə.»

onɔ-loku tatɔkɔ mɔ, kɔ kɛp kɛnder kɛgbɛpɛrne ɲa kɔ kɛnesɛ kɛsumpɛr aɛɛpsɛ a Yesu darɛɲ ntɛ ɲananɛɲk kɛp kanɔ kɛc-der kɛgbɛpɛrne ɲa mɔ. ³⁵ Kɔ dim dowur kɛp kanɔ disrɛ, doc-loku: «Wɛkawɛ ɔyɔnɛ wan kem, nkɔn iyek-yek: Nɛcɛɲkɛl kɔ!» ³⁶ Ntɛ ane dim dadɔkɔ mɔ, k'anɛɲk Yesu pɛcɛmɛ sona. K'ɛɛpsɛ a Yesu darɛɲ ɲaɲcanɲ ali fum ɛnaloku fɛ sɔ wɛkos tɔlɔma ntɛ ɛnɛɲk mɔ mata mamɔkɔ.

Yesu kɛtamɛs ka wan nwe ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛnatonɲkulu-tonɲkulu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Dɔckɔsɔk ntɛ ɲantɔr kɛyɛfɛ dɔtɔrɔ mɔ, kɔ afum alarɛm ɲander kɛdefaynɛ Yesu. ³⁸ Kɔ fum wɛlɔma onɲkulɛrne kɛnay kanɔ daco: «Wɛtɛksɛ ilɛtsɛn'am mɛmɔmɛn wan kem, bawo wɛkin wɛkawɛ gbɔɲ iyɔ. ³⁹ ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɔlɔma ɲɛmbɛrɛ kɔ, kɔ ɲɔsɔɲɛ kɔ kɛkulɛ-kulɛ gbɛɲcana babɔkɔ, kɔ ɲeyikɛc kɔ pɛpɔɲ, kɔ ɲɔsɔɲɛ kɔ kɛfoc kɛwɛr kɔ dɛkusu; kɔ ɲɔlɔlɛs kɔ dis, a kɔ ɲɛndesak kɔ. ⁴⁰ Ilɛtsɛnɛ aɛɛpsɛ-am darɛɲ kɛbɛlɛs ka ɲi, mba ɲantam fɛ ti.» ⁴¹ Kɔ Yesu onɲkulɛrne: «Nɛna afum alɛc a tɛm tantɛ, atɔlanɲ Kanu, tɛm cɛkɛ tɔ pɛmar sɔ iyi kɔ nɛna-ɛ? Tɛm cɛkɛ tɔ pɛmar sɔ itɔmpɛr tɛ tonu-ɛ? Mɛkɛrɛ wan kam nnɔ.» ⁴² Ntɛ wan wɛkakɔ onɲc-lɔtɛrne Yesu mɔ, kɔ ɲɔɲk ɲɛɲgbal kɔ dɛntɔf kɔ ɲeyikɛc kɔ pɛpɔɲ. Mba kɔ Yesu ɛɲgbɛɲ-gbɛɲɛr ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲaɲɔkɔ, k'ɛntamɛs wan wɛkakɔ, k'ɔsɔɲ kɔ kas. ⁴³ Kɔ cusu cɛwos afum fɛp kɛnɛɲk ka fɛnɔntɛr fɛpɔɲ fa Kanu.

Yesu kɛgbɔkɛrɛ kɛn kɛloku defɛ dɔn

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Ntɛ mes mamɔkɔ Yesu onɲc-yɔ mɔ mec-ciyeɲɛ afum mɔ, k'oloku aɛɛpsɛ on darɛɲ: ⁴⁴ «Nɛna

nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mamə: Kəber k'ander Wan ka fum afum dəwaca. ⁴⁵ Mba acəpsə ɔn darəŋ ɲanacərə fə tedisrə ta toloku tatəko ɔŋc-loku mə; tənagbɔpnɛ ɲa, ntɛ tɔŋsɔŋɛ ta ɲaŋcərə ti mə. Kɔ ɲanesə kəyifət kɔ tedisrə ta toloku tatəko.

Anɔ ecepər nu fəp-ɛ?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ K'acəpsə ɔn darəŋ ɲayefɛ kəyifətɛnɛ ntɛ tɔŋsɔŋɛ ɲacərə nwɛ ɛŋcepər ɲa dəkəcəmɛ mə. ⁴⁷ Yesu nwɛ ɛnacərə mɛcɛm-cɛmnɛ mmɛ meyi ɲa dəcor mə, ɛlɛk wan wəfɛt wəkin, k'ɛŋcəmbərərɛnɛ kɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nwɛ o nwɛ ɛbaŋ wan wəkawɛ kəbaŋ kətət tetem, ɛmbaŋ'im ina sərka pətət; nwɛ o nwɛ ɛbaŋ'im, ɛmbaŋ wəkɔ osom'im mə. Bawo fum wəkɔ ɛŋcəmbərɛnɛ dəkəcəmɛ dəfɛt mə, ɔyɔnɛ wəkɔ ɛŋcepər nu fəp.»

Nwɛ ɔntɔc'am mə, ɛfaŋ'am

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Kɔ Saŋ ɛlɛk moloku k'oloku: «Wətəksɛ sənənəŋk fum wəlɔma pəc-bɛlɔsɛ yɔŋk yɛlɛc tewɛ tam; kɔ səfaŋ kəmɔnɛ kɔ, bawo wəkayi ɛŋcəmɛ f'am darəŋ pəmɔ sənə.» ⁵⁰ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta nəmɔnɛ kɔ ti; bawo fum nwɛ ɔntɔc'am mə, ɛfaŋ'am.»

Dare dɔlɔma da Samari kəfati kəbaŋ ka Yesu

⁵¹ Ntɛ dəsək dəlɛk da Yesu doru dɔŋc-lɔtəs mə, k'olokunɛ a mɛnɛ pəkɔ Yerusalem gbəs. ⁵² K'osom afum alɔma ɲayi kɔ kirin. Kɔ akakɔ ɲayi kirin kɔ ɲaŋkɔ ɲabəp dare da Samari dɔlɔma, ntɛ tɔŋsɔŋɛ ɲalompəsɛnɛnɛ kɔ mə. ⁵³ Mba kɔ aka dare dadəkɔ ɲafati kəbaŋ kɔ, bawo Yerusalem ɲaŋc-kɔ. ⁵⁴ Ntɛ afum aŋɛ ɲanəŋk ti mə, acəpsə a Yesu darəŋ, Saŋ

kə Sak ɲaloku: «Wətəkse, məfan səloku neɲc dotor kəyefe dəkəm dələsər ɲa?» ⁵⁵ Kə Yesu ɛɲkafələ k'entefərne ɲa, k'egbəɲ-gbəɲər ɲa. ⁵⁶ Kə ɲayefe kə ɲaɲkə dare dələma.

ʌɲe ɲafan kəcəme Yesu darəɲ mə

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nte ɲanayi dəpə kəkə mə, kə fum wələma oloku kə: «ɲɛəm'am darəɲ nnə o nnə mənəkə mə.» ⁵⁸ Kə Yesu oloku kə: «Yeterer yəyə bi kə bemp yəyə wələ wa yi; mba Wan ka fum əyə fe nnə ɛntam kəboc domp mə.» ⁵⁹ Kə Yesu oloku fum wələma: «Məcəm'em darəɲ.» Kə fum wəkakə oloku kə: «Wətəkse, məwos'em kərəsna ikə iwup papa kem.» ⁶⁰ Kə Yesu oloku fum wəkakə: «Məsak afi ɲawup afi; kə mənə, məkə mədəɲk **dɛbɛ da Kanu.**»

⁶¹ Kə fum wələma oloku: «Kəcəm'am k'inder darəɲ Wəbɛ, mba məkar ikə kərəsna ilembərne aka kələ kem disre.» ⁶² Kə Yesu oloku kə: «Nwɛ o nwɛ edebifte cənə a wəkayi pəc-məmən tadarəɲ, entese fe kədəɲk ka **dɛbɛ da Kanu.**»†

10

Kəsom ka acɛpsɛ darəɲ 72

(Mt 10:7-16)

¹ Nte tatəkə teɲɛpər mə, kə Wəbɛ eyek-yek sə afum 72 aləma, k'osom ɲa mɛrəɲ mɛrəɲ ɲayi kə tekirin kəkət ka sədare kə mofə fəp mme pənamar kə kəkə mə. ² K'oloku ɲa: «Dale dɛtɛl dəmbək, mba atel ɲampice. Nələtsɛnɛ wəka dale dɛtɛl dandɛ, pəsak atel ɲade ɲatɛl dale dən. ³ Awa! Nəkə, isak'un

† **9:62** «entese fe kədəɲk ka dɛbɛ da Kanu» kə pəyənɛ fe ti-ɛ, «ɛmar fe dɛbɛ da Kanu.»

nəkə pəmō ntē anşak ŋkesiya calma daco mō. ⁴ Ta nətəmpərənē pəsam pa delek, ta nətəmpərənē ləba, ta nətəmpərənē cəfta, ta nəyifənē sō kō fum o fum dōpō. ⁵ Kələ nkē o nkē nāndekō-bērē mō, nəkulē kərəsna: «Kanu kəberse pəforu kələ kanke!» ⁶ Kō pəyōnē, fum wəka pəforu eyi kələ kanke-ε, pəforu ponu penyi kō kəron; kō pəyōnē fē ti-ε, pəforu papəkō poluksərn'on. ⁷ Nəyi kələ kanke, nədi yeri, nəmun domun da kələ kanke; bawo pəmar pasəŋ wəbəc kəway kən. Ta nəc-cal-cali wələ de! ⁸ Dare ndē o ndē nəberē a paban'un mō, nədi yeri yəkō anşəŋ'un mō. ⁹ Nətaməs acuy akō ŋayi di mō, nəloku ŋa: «**dēbē da Kanu** dələtərn'on.» ¹⁰ Dare ndē o ndē nəkō ta amban'un mō, nəkō ndē aban̄ka ŋan̄an nəloku: ¹¹ «Səŋkoŋər'un kəbof ka dare donu ali nkē kəsoptē su dəwēcək mō, səluks'on ki; nətam kəcərə a **dēbē da Kanu** dələtərnē.» ¹² Ic-lok'un a dəsək dadəkō, tōyō ntē andeyō dare dadəkō mō, tendeyenk tecepər ta Sodom.»

Sədare nsē səfati kəlan̄ mō
(Mt 11:20-24)

¹³ «Pələcər'əm mənā dare da Korasin! Pələcər'əm mənā, dare da Betsayida! Bawo **mes mēwēy-wēy mme Kanu kəmməntər** ayō nnō ndoronu mō, m' anayō sədare sa Tir kō Sidəŋ-ε, kō ŋanasəkpər mera pəwon, ŋacəmə pələmpu darəŋ, ŋabərne yamos yaŋan ya kəbal, ŋandē ŋaməŋcne! ¹⁴ Itō endəsəŋē dəsək da kiti ka Kanu dadəkō, pəfədeyenkər Tir kō Sidəŋ pəmō nənā. ¹⁵ Kō mənā, dare da Kapərnayum, məŋcəm-cəmne a andekō-pen'am han̄ daren̄c? Ala! Andekō-tor'am dəntəf han̄ nnō afum afi ŋayi mō. ¹⁶ Nwē eŋcəŋkəl'un mō,

enɕənɕəl'im. Kɔ nwe enɕwenəs'un mɔ, ɛwenəs'im, k'ɛwenəs wəkɔ osom'im mɔ.»

Kɔlukus ka acɛpsɛ darəŋ 72

¹⁷ Kɔ afum 72 aŋɛ anasom mɔ ɲalukus pəbotu disrɛ kɔ ɲaloku: «Wəbɛ! Ali yɔŋk yɛlɛc fəp yɛnayi su dɛntɔf tewe tam.» ¹⁸ K'oloku ɲa: «Indenanənɕ Sentani kɛtɛmpɛnɛ kɔyɛfɛ darenɕ pəmɔ tɔkɔ pəŋmot mɔ. ¹⁹ Nɛɕənɕəl: Isəŋ'un kɛtam kəkɔt ka bok kɔ mekɛlenɕɛr kəronɕ kɛlɛkɛnɛ fənɔntər fa ater anu fəp, daka o daka dɔfɔtam kɔyams'on ti. ²⁰ Mba ta pəbɔt'un ntɛ yɔŋk yɛlɛc yeyi nu dɛntɔf mɔ, mba pəbɔt'un ntɛ aŋɕic mewe monu nde darenɕ, ndena Kanu mɔ.»

Pəbotu pa Yesu

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tɛnatəŋnɛ, **Amera Nɛcɛmpi ɲa Kanu** ɲɔsɔŋɛ pənənɕkanɛ kɛbɔt Yesu, k'oloku: «Inɕyɛk-yekəs'am, Papa, Wəbɛ wəka darenɕ kɔ dɛntɔf, ntɛ məmɛnɕkər abeki kɔ asoku səbomp mes mame, a kɔ məmentər mi awut afɛt mɔ. Ey, Papa, bawo tatɔkɔ tɔ məfan ti. ²² Ic-lok'un a Papa kem ɛmbɛr'im ca fəp dɛwaca. Nwe o nwe enɕɛrɛ fɛ nwe ɔyɔnɛ Wan mɔ, kɔ pəntɔyɔnɛ Papa-ɛ; nwe o nwe enɕɛrɛ fɛ sɔ nwe ɔyɔnɛ Papa mɔ, kɔ pəntɔyɔnɛ Wan-ɛ, kɔ afum akɔ Wan enɕanɕ kɛloku ti mɔ.»

²³ Kɔ Yesu enɕkafɛlɛ k'ɛntɛfərnɛ acɛpsɛ ɔn darəŋ, k'eyɛl dim, pɛc-loku ɲa: «Pəmbɔt fər yɔkɔ yɛnənɕk mɔkɔ nəyi kənənɕk mɔ! ²⁴ Bawo adənɕk a Kanu kɔ abɛ a tɔf yɛlarəm ɲanafan kənənɕk mme nəyi kənənɕk mɔ, mba ɲananənɕk fɛ mi; ɲanafan kənɛ mme nəyi kənɛ mɔ, mba ɲanane fɛ mi.

Capafɔ ca wəSamari wətɔt

25 Kɔ wɔtɔkɛ sariyɛ wɔlɔma ɛyɛfɛ k'oloku Yesu, nte ɛfan kɛcɛpɛ kɔ towul mɔ. K'eyif Yesu: «Wɔbɛ, cɛkɛ cɔ pɛmar iyo kɛsɔtɔ ka kɛyi wɛyɛn katina-ɛ?» 26 Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cɛkɛ cɔ aɛcic nde buk ba sariyɛ-ɛ? Cɛkɛ cɔ mɛɲkaraɲ bi disrɛ-ɛ?» 27 Kɔ fum nwɛ oloku Yesu: «Pɛmar mɔbɔtɔrɛ Wɔbɛ Kanu abɛkɛc ɲam fɛp, amera ɲam fɛp, fɛnɔntɔr fam fɛp, kɔ kɛsɔk kam domp fɛp. Kɔ telip-ɛ, mɔbɔtɔr wɛɲc'ɛm pɛmɔ tɔkɔ mɛmbɔtɔrɛ mɔna sɛrka mɔ.» 28 Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔloku ti bel-bel, mɔyo tatɔkɔ nte tɔɲsɔɲ'am kɛyi wɛyɛn katina mɔ.» 29 Mba nte wɔbɛ wɛka sariyɛ nwɛ ɛfan kɛmentɔr dolompu dɔn mɔ, k'eyif Yesu: «Anɔ ɔyɔnɛ wɛɲc'im-ɛ?» 30 Kɔ Yesu ɔɲgbɔkɛrɛ moloku k'oloku: «Fum wɔlɔma ɛnayɛfɛ Yerusalem pɛc-kɔ Yeriko. Kɔ afum wɛkakɔ ɔɲkɔ pɛbɛrɛ afum alɛc daco, kɔ afum alɛc akakɔ ɲambaɲɔr kɔ daka dɔkɔ ɛnatɔmpɛr mɔ fɛp, kɔ ɲasut kɔ haɲ pɛc-but kɛfi, kɔ ɲasumpɛr dɔpɔ kɔ ɲaɲkɔ. 31 Kɔ tosurɛnɛ wɔlɔɲnɛ wɔlɔma osolnɛ sɔ dɔpɔ din dadɔkɔ; nte wɔlɔɲnɛ nwɛ ɛnɔɲk fum wɛkɔ anasut mɔ, k'ɛɲcɛpɛr dɔpɔ ntende pɛbɔlɛ kɔ. 32 Kɔ wɔLewy wɔlɔma ender sɔ kɛfo kin kaɲkɔ; kɔ wɛkakɔ sɔ ɛnɔɲk fum nwɛ, kɔ nkɔn sɔ ɛɲcɛpɛr ntende pɛbɔlɛ kɔ. 33 Kɔ wɔSamari wɔlɔma nwɛ ɔɲc-kɔ delek mɔ, ender pɛbɔp fum wɛkawɛ nte ɛnɔɲk kɔ mɔ, kɔ nɔnɔfɔr deyɛ kɔ. 34 Kɔ wɔSamari nwɛ ɔlɔtɔrɛnɛ fum nwɛ, k'olɔɲɔr ruɲc yɔn member, k'ɔmbɔy yi moro; k'ɛsɛktɔr yi. Kɔ wɔSamari nwɛ ɛlɛk fum wɛkakɔ k'ɛndenɲ kɔ pɔkɔtɛnɛ pɔn kɛrɔɲ, k'ɛɲkɛkɛrɛ kɔ karwanɲɛ kɛlɔma, k'ɔɲkɔ pɛbɔc kɔ di, k'ɛɲcɛmɛ tetɔn. 35 Dɔckɔsɔk kɔ wɔSamari nwɛ owurɛ gbɔlɛɲ mɛrɔɲ ba pɛsam, k'ɔsɔɲ bi wɛka karwanɲɛ. K'oloku kɔ: «Mɔgbɛkɛrɛ kɔ, mɛpɛ o mɛpɛ mɛndɛsɔɲ kɔ mɔ, indɛluks'am pi dɛkɛlukus dem.»»

³⁶ Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Afum akanɛ maas daco ɔnɔ ɔ mɛna mɛnjɛm-cɛmnɛ kɛyɔnɛ ka wɛnjɛ ka fum wɛkɔ afum alɛc ɲanasut mɔ?» ³⁷ Kɔ wɛbɛ wɛka sariyɛ nwɛ oloku: «Nwɛ ɛnamentɛr kɔ amera ɲobotu mɔ.» Kɔ Yesu oloku wɛbɛ wɛka sariyɛ nwɛ: «Awa, mɛna sɔ mɛkɔ mɛyɔ tatɔkɔ.»

Yesu ndena Marta kɔ Mari

³⁸ Yesu ɲayi dɔpɔ kɛkɔ kɔ acɛpsɛ ɔn darɛɲ, kɔ ɲambɛrɛ dare dɔlɔma, kɔ wɛran wɛlɔma pac-we kɔ Marta, embɔɲ kɔ nde ndɔrɔn. ³⁹ Marta ɛnayɔ wɛnjɛ wɛran wɛlɔma nwɛ aɲc-we Mari mɔ, kɔ wɛnjɛ nwɛ ɔɲkɔ pɛndɛ Wɛbɛ dɛntɔf, pɛc-cɛɲkɛl moloku mɔn. ⁴⁰ Marta nkɔn pɛsumpɛr yɛbɛc yɛlarɛm. Kɔ Marta ender pɛloku Yesu: «Wɛbɛ tɔfɔtɔrɛs'ɛm tantɛ wɛnjɛ'im wɛran ende pɛnd'am dɛntɔf pɛsakɛr'ɛm yɛbɛc yayɛ sona mɔ? Mɛloku kɔ pɛde pɛmar'im.» ⁴¹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Marta, Marta! Mɛyi kɛcɛm-cɛmnɛ kɔ kɛsimɛ teta mes mɛlarɛm. ⁴² Mba tes tin gbɔɲ tɔyɔ dɛkɛcɛmɛ. Mari ɛlɛk da pɛntesɛ mɔ, afɔsɔ-baɲɛr kɔ dɛnda.»

11

Yesu kɔ sali

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu **pɛc-lok-lokɛr Kanu** kɛfo kɛlɔma. Ntɛ elip mɔ, kɔ wɛɛpsɛ kɔn darɛɲ wɛlɔma eyif kɔ: «Wɛtɛksɛ, mɛtɛksɛ su kɛlok-lokɛr Kanu, pɛmɔ tɔkɔ Saɲ ɛnatɛksɛ acɛpsɛ ɔn darɛɲ kɛlok-lokɛr Kanu mɔ.» ² Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ nɛnde kɛc-lok-lokɛr Kanu-ɛ, nɛloku:
Papa!
Pacɛrɛ decempi da tewɛ tam;
Dɛbɛ dam deder!

³ Məc-səŋ su dəsək o dəsək kəcom kosu ka dəsək;

⁴ Məŋaŋnənə su kiciya kosu!

Awa, səna sə, səŋaŋnənə nwɛ o nwɛ ɛŋciyanɛ su mə.
Ta məsak su səcɛm-cɛmnɛ kəciya.»

⁵ Kə Yesu oloku ŋa sə: «Anɔ ɛntam kəyɔ wəkɔs wəkin nu daco, nwɛ ɛŋyɛfɛ cɛk-cɛk pəkɔ pəbəp wanapa kən nde ndərən pəc-loku kə: <Wanapa məbər'im cəcom maas, ⁶ bawo wəbət kem wəlɔma eder nde nderem cɛk-cɛk caŋcɛ, mba ali paka iyo fɛ mpɛ iŋsəŋ kə pədi mə.» ⁷ Kə wanapa kən wəkakɔ, eyi dukəlɔ mə oloku kə: <Ta mətərs'im! Aŋgbət kumba, səfəntərə kə awut'em, ifətam kəyɛfɛ isəŋ'am cəcom,» ⁸ ic-lok'un ti: Ali pəyənɛ fɔ ɔfəyɛfɛ pəsəŋ kə ci bawo wanapa kən ɔfɔ, endeyɛfɛ pəsəŋ kə daka o daka ndɛ ɛfaŋ mə, bawo wanapa kən ɛŋgbəc gbɛs a mənɛ pəsəŋ kə. ⁹ Kə ina, ilok'un: Nətola, aŋsəŋ'un; nətɛn, nəŋnəŋk; nəsut-sut kumba, aŋgbite nu. ¹⁰ Bawo mənə nwɛ məntola mə, ampoc'am; mənə nwɛ məntɛn mə, məŋnəŋk; pagbite nwɛ ɔŋsut-sut kumba mə. ¹¹ Kas kərə kəyi nu daco, nkɛ wan kən ontola kə alop, pəsəŋ kə abok mə? ¹² Kə pəyənɛ fɛ ti-ɛ, wan kən pətola kə amɛs ɛgbeŋ, nkən pəsəŋ kə tekələncər? ¹³ Kə pəyənɛ fɔ nəna aŋɛ nələcɛ mə, nəŋcərə kəsəŋ awut anu ca yətət, ta ake tɔ Kas nkɛ kəyi nde dareŋc mə, kəŋkəsəŋ Amera Nəcempi ŋən aŋɛ ŋaŋwer kə ŋi mə!»

*Yesu kəluksɛ moloku ma yem nyɛ anabonɛ kə mə
(Mt 12:22-30; Mk 3:22-27)*

¹⁴ Dəsək dəlɔma Yesu pəc-bɛləs ŋəŋk ɲɛləc ɲɛ ɲɛnasəŋɛ fum wəlɔma kətɔ-lok-loku mə. Ntɛ ŋəŋk ɲɛləc ɲaŋəkɔ ɲowur kə mə, kə wətɔlok-loku wəkakɔ olok-loku, kə pəŋciyanɛ afum. ¹⁵ Mba kə afum

alɔma ɲaloku: «Belsebul wəbɛ wəka yɔŋk yɛlɛc, embɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc.» ¹⁶ Ntɛ alɔma ɲafan kəsumpər kɔ dɛmoloku mɔ, kɔ ɲaloku kɔ a pəmentər **tɔyɔ tɛgbɛkər tɪn ntɛ tɛŋ**mentər **a Kanu kəsom kɔ mɔ.** ¹⁷ Mba ntɛ Yesu ɛnacərə pɛcɛm-cɛmnɛ paŋan mɔ, k'oloku ɲa: «Dare ndɛ aka di ɲandeyɛfərənɛ taŋan mɔ, dɛŋlɛpsər kələcɛ. Wəlɔ wa di wɛtɛmpɛnɛ win win. ¹⁸ Kɔ pəyɔnɛ fɔ Sentani eyi kəyɛfərənɛ kɔ nkɔn sərka-ɛ, cəkɛ cɔ dare dɔn dɛntam kətesɛ-ɛ? Bawo nəlɔku a Belsebul imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc. ¹⁹ Kɔ pəyɔnɛ fɔ ina Yesu, Belsebul imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ, awut anu oŋ, anɔ ɔ ɲambɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ? Itɔ ɔsɔŋɛ ntɛ ɲa yati ɲande kiti nu mɔ. ²⁰ Mba kɔ pəyɔnɛ fɔ fənɔntər fa Kanu fɔ imbɛlsɛ yɔŋk yɛlɛc-ɛ, **dɛbɛ da Kanu** dender haŋ nnɔ nəyi mɔ. ²¹ Kɔ fum wəka fənɔntər ɔntɔmpər posutnɛnɛ-ɛ, ombum daka dɔn bel-bel ta tɔlɔm ɔ tɔlɔm tɛnɔŋk di-ɛ. ²² Mba kɔ fum wəlɔma nwɛ embɛk kɔ fənɔntər ender pəsut kɔ kəyɛfərənɛ pətam kɔ-ɛ, wəkakɔ embanər kɔ yosutənɛnɛ yɔn nyɛ ɛnalan mɔ, pələk ca yɔn fəp pəyerəs. ²³ Nwɛ ɔntɔyi kɔ ina mɔ, enter'im; mba nwɛ ɔntɔlonkan'em mɔ, mɔŋsaməsər'em.»

*Kəlukus ka ɲɔŋk ɲɛlɛc
(Mt 12:43-45)*

²⁴ «Ntɛ ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲaŋɔkɔ ɲowur fum nwɛ dərɪs mɔ, ɲɔc-kɔ ɲɛc-der ɲɛc-cɛpər-cɛpər mofo mowosu, ɲɛc-tɛn dəkəyi. Kɔ ɲɔntɔsɔtɔ, kɔ ɲoloku: «Ilukus ndɛ kəlɔ kem nkɛ inayɛfɛ mɔ.» ²⁵ Ntɛ ɲolukus mɔ, kɔ ɲɛbɔp kəlɔ kanɔkɔ pafɛŋ ki, palompəs di bel-bel. ²⁶ Awa! Kɔ ɲɔŋk ɲɛlɛc ɲaŋɔkɔ ɲɔŋkɔ, ɲɛtɛn akos aŋi yɔŋk yɛlɛc camət-mɛrəŋ nyɛ yɛnananɔkanɛ kələcɛ yɛtas ɲi mɔ; kɔ ɲosolɛ yi kɔ yɛnder yɛcɛmɛ fum nwɛ

darəŋ. Awa, kə pələc pənanʒkanɛ fum wəkakə pətas təkə pənayi kə mə.»

Pətət posoku

²⁷ Yesu eyi kəloku moloku maməkə, kə wəran wəloma oŋkulərnɛ kənay ka afum akakə daco: «Pəbət kor nkɛ kənabəkəs'am mə, kə mɛsɛ mmɛ anaməsər'am mə!» ²⁸ Mba kə Yesu oŋkulɛ: «Pəbət aŋɛ ɲanʒəŋkəl toloku ta Kanu, ɲaməŋkərnɛ ti mə!»

Kəwe ka tɔyɔ tɛgbəkərɛ tɔloma ntɛ tɛyɛfɛ nde Kanu kəyi mə

(Mt 12:38-42)

²⁹ Ntɛ kənay kəŋc-mɛpnɛ Yesu mə, kə ɲayɛfɛ kəloku: «Afum a ndəkəl ɲantɛsɛ fɛ; **tɔyɔ tɛgbəkərɛ ntɛ tɛyɛfɛ ndena Kanu mə** tɔ ɲafan kənəŋk; mba ali tin afəsɔ-mentər ɲa kə pəyɔnɛ fɛ ta Yunusa-ɛ. ³⁰ Bawo təkə teta Yunusa tənayɔnɛ aka Ninewe tɔyɔ tɛgbəkərɛ mə, itɔ teta Wan ka fum tendesɔ-yɔnɛ afum a tɛm tantɛ tɔyɔ tɛgbəkərɛ. ³¹ Dəsək da kiti, wəbɛra wəka kəca kətət (kə mənɛfərnɛ nde dec dɛmpɛ mə), endetime tɛm ta kiti, pəcəmə afum a ndəkəl fər kirin. Endeyemsɛnɛ ɲa, bawo kəfo kəbol-bolu ka dare dɔloma k'ɛnayɛfɛ k'ender kəcəŋkəl kəcərə pəkət ka Sulemany. Mba fum eyi nnɔ nwɛ ɛŋcɛpər Sulemany mə! ³² Dəsək da kiti, afum aka Ninewe ɲandekɔ-yɛfər afum a ndəkəl ɲayemsɛnɛ ɲa, bawo aka Ninewe ɲanasəkpər mɔyɔ maŋan, kə ɲancəmə pəlɔmpu darəŋ, ntɛ ɲanane moloku ma Yunusa mə. Mba wəloma eyi nnɔ nwɛ ɛŋcɛpər Yunusa mə.»

Capafɔ ca lamp da dis

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ «Fum nwe o nwe ofomot lamp pakank di ko payone fe ti-e pamenk di, mba pofos po anjambər di nte tɔnsɔŋe aŋe ɲambere mo ɲanank pəwan̄kəra. ³⁴ Dɔfər dam dɔyone lamp da dis. Ko dɔfər dam dentesε-ε, dis dam fəp dɔŋmotnε; mba ko dɔfər dam dɔntɔtesε-ε, dis dam sɔ kubump ko denyi. ³⁵ Məkembərne ta pəwan̄kəra mpε pey'am dərɪs mo payon'am kubump. ³⁶ Ko dis dam domot ta tofo o tofo teyi nte teyi kubump mo, tɛm tatəko dis dam fəp dɛmar, pəmo təkə lamp dɔŋmot'am ko dendemar-ε.»

*Yesu kabon̄ce aFarisi ko atəksε a sariye kiciya
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

³⁷ Nte Yesu enayi kəlɔk-loku mo, ko wəFarisi wəloma elɛtsenε ko kəkə-di yeri dəsək dadəkə nde ndərɔn. Ko Yesu embere k'ɔŋkə pənde amesa kirɪŋ. ³⁸ Ko pəŋciyanε wəFarisi nwe nte Yesu enatəgbət waca dərɔmun * kərəsna a pədedi yeri mo. ³⁹ Mba ko Wəbe oloku ko: «Nəna aFarisi, pəlet ko səpɔt tadarəŋ yɔ nən̄səkəs, mba bəkəc yonu disre nələsərne deke dərɪs ko kəyɔ mes mɛlɛc. ⁴⁰ Nəna atocərə mes aŋe nəyone mo, Kanu nke kəlompəs tadarəŋ mo, bafɔ ki kəlompəs sɔ tedisre ba?† ⁴¹ Nəc-pocε atəyɔ daka mpε penyi səpɔt ko dəpəlet yonu mo, fəp fa yi fəndesək nnɔ nəyi mo.

⁴² Mba pələcər'un nəna aFarisi! Bawo nən̄səŋ Kanu farile fa məkɛt ko malan̄kan; mba nəc-pələr dolompu ko kəbətər ka Kanu. Tatəkə tɔ pəmar payɔ,

* **11:38** CəFarisi, ko fum ɔŋkə kədi yeri-ε, mənε pəgbət kərəsna waca dərɔmun. † **11:40** Kanu nke kəlompəs tadarəŋ mo, bafɔ ki kəlompəs sɔ tedisre ba? ko payone fe ti-ε, nwe olompəs tadarəŋ mo, bafɔ nkən olompəs sɔ tedisre ba?

ta ampələrne təkə-ε. ⁴³ Pələcər'un nəna aFarisi! bawo nəmbətər dəkənde dəcəkə-cəkə **dəkəcəpəs**, kə kəyif kələl nde ambəpsenə mə. ⁴⁴ Pələcər'un! bawo nəyi pəmə cufu nce antəgbəkəre mə, pac-kət ci kəron ta aηcəre-ε.»

⁴⁵ Kə fum wələma atəkse a sariye daco elək moloku, k'əηkulərne: «Wətəkse, kə məloku tatəkə-ε, məηsunu sə səna!» ⁴⁶ Kə Yesu oloku: «Pələcər sə nəna, atəkse a sariye! Bawo nəηsarəsər afum yesare nyə ηantətam mə, ta nəηgbunənənə yi ali tələr tonu-ε.»

⁴⁷ «Pələcər'un! Bawo nəna əηlə cufu ca adəηk a Kanu aηe atem anu ηanadif mə. ⁴⁸ Kəmentər kə mənde tantə a mənə sə məwose məyo ma atem anu maməkə, bawo ηa ηanadif adəηk a Kanu, kə nəna nəηlə cufu cəηan! ⁴⁹ Itə əsəηe kəcəre kətət ka Kanu disre, kəloku: «Indekənə ηa adəηk kə asom.» Kə ηandif aləma, kə ηantərəs aləma, ⁵⁰ itə endəsəηe afum a ndəkəl kədəkə-sare kiciya ka kədif ka adəηk a Kanu akaηe fəp, kəyefe ntə doru dəηcop mə, ⁵¹ kəyefe mecir ma Abəl, haη kəbəp ka ma Yakariya, nwe anadif nde Kələ kəpəη ka Kanu, kəfo kəcempi kə **aη**gbip daco mə. Ey, iηlək'un ti: Andekə-yif ti afum a tēm tantə.»

⁵² «Pələcər'un, nəna atəkse a sariye! Bawo nəliη tasapa pa kəcəre; nəna sərkə nəmbərə fe, nəwose fe sə acuru ηabərə akə ηanafan kəbərə mə.»

⁵³ Ntə Yesu owur nde kələ kaηkə mə, kə pəntələ atəkse sariye kə aFarisi nnə eyi mə. Kə ηayefe kəgbəη-gbəηər kə, ηac-yifət kə mes fəp, ⁵⁴ ηac-cəpe kə mowul, ntə təηsəηe ηanənə kə yem dəmoloku mə.

12

Nəkembərne ta nəbaɲene dofum

(Mt 10:26-27)

¹ Tem tatəkə afum wul wul ɲanaloɲkanɛ, pəwureɛ pəmə ɲadenɟsəreɛ, kə Yesu oloku aɛɛpse ɔn darəɲ kəresna: «Nəkembərne lebin da aFarisi ndɛ dəyɔne kəbaɲene dofum mə. ² Tes o tes təgbɔpne teyi fɛ nte pəntɔmar paloku mə, nte o nte təɲgbɔpne fɛ nte pəntɔmar pacəre mə. ³ Itə ɔsɔɲɛ nte o nte tɔ nəloku kubump, andene ti daɲ peɲ; kə nte məɲmɛɲkəs fum dɛləɲəs dukəlɔ mə, andedəɲk ti kəlɔ kəroɲ.»

Nwɛ pəmar nənesɛ mə

(Mt 10:28-31)

⁴ «Ic-lok'un ti, nəna anapa'em: Ta nənesɛ aɲɛ ɲandif dis gbəcərəm, kə tɛyɛfɛ dənda ta ɲantam təlɔm o təlɔm sɔ mə. ⁵ Indementər'un nwɛ pəmar nənesɛ mə: Nənesɛ nwɛ endif pəkafələ sɔ pətam kələm'am Yahanama mə. Ey! Ic-lok'un, nkɔn pəmar nənesɛ! ⁶ Bafo gbaɲa kəcəmət y'aɲcaməs pəsam gbələɲ mɛrəɲ? Awa! Ic-lok'un a Kanu kəfɔpəl ali ɲin yi daco. ⁷ Ali cəfon ca domp donu alɔm ci fəp. Ta nənesɛ; bawo pələl ponu peɲɛɛpər pa gbaɲa yɛlarəm!»

Amera Nɛɛɛmpɪ ɲa Kanu ɲendetəksɛ pəmar aɛɛpse a Yesu kəlɔku mə

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Ic-lok'un ti: Nwɛ o nwɛ owosɛ afum alarəm daco a wəɛɛpse kem darəɲ ɔyɔne; Wan ka fum endəsərəmnɛ-wose nnɔ fər ya mɛləkɛɛ a Kanu kirɪɲ, a wəkɔn fum wəkakɔ ɔyɔne. ⁹ Mba mənə nwɛ məndekɔ-bupərə ti afum daco mə, Wan ka fum

endekəsərəmne-ce mənə wəkayi mələkəe a Kanu fər kirin. ¹⁰ Nwε o nwε oloku pələc pa Wan ka fum, andekə-ηaηne wəkayi; mba nwε o nwε ɔləməs **Amera** Nēcempi **ηa Kanu**, afədekə-ηaηne kə.»

¹¹ «K'ande pac-linəs'un kəkekəre nde **dəkəcəpəs-**ε, kə pəyənε fε ti nda aboc kiti, kə pəyənε fε ti abε-ε, ta nəcəm-cəmne nte nəjkəyacnε, kə təkə nəjkəloku mə; ¹² bawo **Amera** Nēcempi **ηa Kanu** ηendekə-təks'on gbəηcana babəkə təkə pəmar nəndekə-loku mə.»

Capafɔ ca wəka daka wətəcərə tes

¹³ Kə fum wələma oloku Yesu kənay kanjə disre: «Wətəkse, məloku wəηc'im a səyerənε kε kosu!»

¹⁴ Kə Yesu oloku fum wəkakə: «Anə ɔ 'cəmbər'im kəyənε ka wəboc kiti nu dəcə, kə pəyənε fε ti, wəyer'un daka donu-ε?» ¹⁵ Kə tɛyɛfε dənda, kə Yesu oloku ηa: «Nəkəmbərne kəbətər ka kəyə daka dɛlarəm, bawo bafɔ daka dadəkə dətəmpər tecepərənε ta fum doru, ali wəkayi pəyə daka dɛlarəm.»

¹⁶ Kə Yesu oloku ηa capafɔ cələma: «Fum wəka daka wələma ənayɔ ntəf nyε yəηc-tesε yəbɔf mə.

¹⁷ Pəc-cəm-cəmne, pəc-yifnε: «Cəke cə indeyɔ-ε? Bawo iyɔ fε kəfo nkε injə-lonka yətɛl yem fəp mə.»

¹⁸ Kə fum nwε olokunε, «Ntε tə indeyɔ: Kəwəkəc kə injə cɛlε cem, isɛl ncε cəmbək mə, ilonka ci disre malɔ kə ca yem yələma. ¹⁹ Kə tɛyɛfε dənda-ε, ilokunε dɛbəkəc: «Iyɔ daka dɛlarəm dɛmənəkərne meren mɛlarəm; injesəm oη, idi, imun iwoləs.»»

²⁰ Mba kə Kanu kələku kə: «Mənə Wəbəc, Wətəcərə tes! Pibi pa məkə yati pə andewer'am kiya kam doru; təkə məlompəs mə, anə ɔ məndesakərə ti-ε?»»

21 Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Itɔ pɛyi fum nwɛ endelonka daka dɔn, a ta Kanu kɛɲnɛɲk kɛyɔ kɔn daka mɔ-ɛ.»

Kɛlan Kanu

(Mt 6:25-34)

22 Kɔ Yesu oloku acɛpsɛ ɔn darɛɲ: «Itɔ ɔsɔɲɛ ntɛ ilok'un: Ta nɛcɛm-cɛmnɛ teta doru donu—ake nɛndedi-ɛ. Ta nɛcɛm-cɛmnɛ sɔ teta dis donu—ake nɛndebɛrnɛ-ɛ. 23 Bawo kɛyi doru kɛɲcɛpɛr yeri, kɔ dis dɛɲcɛpɛr yamos. 24 Nɛkɔkɛ bɛmp ya ser: Yɔfɔbɔf, yɔfɔtɛl, yɔfɔmɛɲkɛrnɛ, yɔyɔ fɛ cɛlɛ, mba Kanu kɛɲsɔɲ yi yeri. Nɛna nɛɲcɛpɛr bɛmp yayɔkɔ pɛbɔlɛ! 25 Anɔ ɔ kɛcɛm-cɛmnɛ kɔn kɛntam kɛbɛrɛnɛ kururu katin gbɔɲ kɛwon kɔn doru-ɛ? 26 Kɔ pɛyɔnɛ a nɛfɔtam ali tes tɛfɛt-ɛ, ake nɛɲkɔcɛm-cɛmnɛnɛ tɔkɔ tɛɲcɛmɛ mɔ? 27 Nɛgbɔtɔnɛ ntɛ yɛlɛɲk ya dɛlɛ yompon mɔ: Yɔfɔbɔc, yɔfɔdu yamos, mba ic-lok'un, ali wɔbɛ Sulemany kɔ daka da debeki dɔn, ɛnayɔ fɛ yamos nyɛ yɛnatesɛ pɛmɔ pɛlɛɲk papɔkɔ pin mɔ. 28 Yika yeyi mɔkɔ dɛlɛ, alna pac-lɛm yi dɛnɛɲc, mba Kanu kɛɲsɔɲɛ pɛmar yi. Nɛna, aɲɛ kɛlan konu kɛmpicɛ mɔ, nɛntam kɛlan tes tin: Pipicɛ ɔɲ cɛkɛ o cɛkɛ, itɔ Kanu kɛndeyɔn'on! 29 Kɔ nɛna, ta nɛtɔrɛsnɛ kɛcɛm-cɛmnɛ teta yeri yɔkɔ nɛndɛ nɛc-di mɔ, ta nɛcɛm-cɛmnɛ teta yomunɛs yɔkɔ nɛndɛ nɛc-munɛs mɔ. 30 Bawo acuru a doru dandɛ ɲɛɲcɛm-cɛmnɛ teta ca yayɔkɔ. Kɔ nɛna, Papa konu ɛɲcɛrɛ a nɛfan yi. 31 Nɛtɛn **dɛbɛ da Kanu**; nkɔn Kanu endesɔɲ'un yɛlɛpɔs yɔkɔ.»

Daka kiyi ka dɛrɛɲc

(Mt 6:19-21)

32 «Ta mɛnɛsɛ, Atɛkɛs'em darɛɲ! Bawo pɛmbɔt Papa konu kɛsɔɲ konu daka da dɛbɛ dɔn fɛp.

³³ Nəcaməs daka donu, nəpocə kəway kan̄kə atəyɔ daka. Ntə tən̄səŋe nəmən̄kərn̄e daka da alna ndena Kanu mə. Daka da ndena Kanu dəfəlip! Dəndo wəke eyi fə nwe ɔŋlɔtərn̄e di mə; ate ŋeyi fə ŋŋe ŋəŋsəm di mə. ³⁴ Bawo da daka donu den̄yi mə, difə abəkəc ŋonu ŋen̄yi.»

Abəc aŋe ŋambum mə

³⁵ «Nəgbəŋcne səbelet dəfi, nəmot səlamp sonu, nəcamə bel-bel! ³⁶ Nəyi pəmɔ abum aŋe ŋandekar wəbe kəŋan kəder kəyefə dən̄gbəŋne mə, ntə tən̄səŋe wəkakɔ ɔŋc-kəna-der pəsut-sut kumba, ŋa ŋagbite kɔ ki katəna mə. ³⁷ Pəbət acar akakɔ wəbe kəŋan, ɔŋc-kəna-der pəbəp kɔ pəc-kar kəgbite kɔ mə. Am-ina! Ic-lok'un ti: Endegbəŋcne belet, pədəs acar akakɔ dəməsa kəkɔ-di yeri, nkən pəyerəs ŋa yi. ³⁸ Ali pəyən̄e fə cək-cək cɔ ender, kɔ pəyən̄e fə ti-ɛ dəsəka, mba k'embəp ŋa ta ŋandire-ɛ, pəbət ŋa!»

³⁹ «Nəcərə bel-bel a kɔ wəbe wəka kələ ɛŋcərə tēm ntə wəke ender mə-ɛ, ɔfəsak kɔ pəwəkəc kələ kən. ⁴⁰ Nəna sɔ, nəcamə bel-bel! Bawo Wan ka fum endeder tēm ntə nəntəyɔ kɔ amera mə.»

*Wəbəc wəlompu kɔ wəbəc wətəlomp
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Kɔ Piyer eyif Yesu: «Wəbe, səna gbəcərəm ŋɔ mən̄lɔku capafɔ caŋce, ka fəp fə mən̄lɔku ti ba?»

⁴² Kɔ Wəbe oloku: «Wəcəmbər-cəmbər daka wəre olomp, pəsək domp-ɛ? Nkən ɔyən̄e nwe wəbe ɔŋlɔku: «Isəŋ'am yebəc nyɛ: Məc-səŋ yeri afum aŋe ŋayi kəbəc'em mə, tēm ntə pəmar mə.» ⁴³ Pəbət wəcar wəkakɔ wəbe kən ɔŋlukus pəbəpe kɔ yebəc yayəkɔ mə! ⁴⁴ Ilok'un ti, kaŋce kɔ: Nkən ɔ wəbe kən ɔŋsəŋ yebəc ya kəcəmbər-cəmbər ka daka dən

fəp! ⁴⁵ Mba kɔ wəcar olokunɛ dəbəkək: «Wəbɛ kem ɛntayɛfɛ fɛ kəder,» pəyɛfɛ kəsut ka amarəs arkun kɔ aran-ɛ, pəc-di, pəc-mun haŋ pəcis-ɛ, ⁴⁶ wəbɛ ka wəcar kakɔ endeder dəsək ndɛ ɔntɔyɔ kɔ am-era mɔ, dec ndɛ ɔntɔcərə mɔ, tɛm tatəkɔ embeləs wəcar wəkakɔ, pəsɔŋ kɔ kəway nkɛ pəmar pasɔŋ acar atənɛnɛ wəbɛ kəŋan mɔ. ⁴⁷ Wəcar nwɛ ɛŋcərə tɛfaŋ ta wəbɛ kən mɔ, ta olompəsɛnɛnɛ kɔ mɔ, ta ɔŋyɔ təkɔ wəbɛ kən ɛfaŋ mɔ, aŋsut wəcar wəkakɔ kəsut kəpɔŋ. ⁴⁸ Mba wəcar nwɛ ɔntɔcərə tɛfaŋ ta wəbɛ kən mɔ, pəciya-ciya kəlompəs mɔ, wəcar wəkakɔ pəpic pɔ aŋsut kɔ. K'anəsɔŋ fum pəlarəm-ɛ, pəlarəm pɔ aŋwer kɔ. K'anəsɔŋ kɔ kəmɛŋk pəlarəm-ɛ, aŋnaŋkanɛ kəwer kɔ pəlarəm.»

*Teta Yesu təsɔŋɛ afum kəgbɛyɛnɛ
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ «Nɛŋc d' inder kəbɛr doru, k'ifaŋɛ di kəmar!
⁵⁰ Pəmar isɔtɔ kəgbət dərɔmun, kɔ kəŋwon'im kəyi.
⁵¹ Nəŋcɛm-cɛmnɛ a pəforu pɔ iŋkɛrɛ kəsɔŋ doru ba? Ala de, mba kəgbɛy k'iŋkɛrɛ. ⁵² Kəyɛfɛ ɔŋ tante aŋɛ o aŋɛ ŋayi kəcamət kəlɔ disrɛ, ŋandegbɛyɛnɛ akɔ ŋayi maas akɔ ŋayi mɛrɔŋ. ⁵³ Kas kəgbɛy wan wərkun, wan wərkun pəgbɛy kas; kɛrɛ kəgbɛy wan wəran, wan wəran pəgbɛy kɛrɛ; kəŋcərə kəgbɛy wəran ka wan kən, wan-sɔ pəgbɛy kəŋcərə.»

*Kəcərənɛ ka kəm
(Mt 16:2-3)*

⁵⁴ Kɔ Yesu oloku sɔ kənay: «Kɔ nənəŋk kəp kəgbəpərɛ ntende dec dɛŋkalɛ mɔ, nəŋkulɛ katina: «Kəder kɔ wəcafən endeder!» Pəfɔ-won wəcafən pəder. ⁵⁵ Mba kɔ nənəŋk afɛf ŋa kəca kətɔt ŋoc-wur-ɛ, nəloku: «Kəwonɛ kɔ pənder,» təkɔ nəŋloku ti mɔ,

itə tenyi. ⁵⁶ Nəna Abanənə dofum! Nəntam kəcərə megbəkərə ma təkə antəf kə kəm yenyi mə; ta ake tə nəntətam kəcərəne tegbəkərə ta tēm tantə, nte tēyefē ndena Kanu mə-ε?»

Məten kətənjne kə wəterene kam

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ «Ta ake tə nəntəcərəne nəna sərka təkə pəmar nəyə mə-ε? ⁵⁸ Kə məndekə kə wəyefərəne kam dəŋkiti-ε, məwose nətənjne dəpə kəresna. Kə pəyəne fε ti-ε, enkekər'am dəbε. Wəboc kiti pəsəŋ'əm wəsədar, wəsədar εber'əm dəbili. ⁵⁹ Ic-lok'əm məfəwur dəbili kə məntəlīp kəsəŋ pəsam pəkə məntəmpərə wəkekərə kam dəbili mə.

13

Nəsəkpər mera, nəcəme pələmpu darəŋ, kə pəyəne fε ti-ε, nəfi!

¹ Tēm tatəkə kə afum aləma ŋander ŋələmər Yesu təkə Pilat ənədifət aKalile aləma nte ŋəŋc-łəŋne Kanu mə. Itə tatəkə Pilat ənənəŋkəl mecir ma afum kələŋne kəŋan. ² Kə Yesu oloku ŋa: «Nəŋcem-cəmnε a k'anədifət aKalile akakə tatəkə-ε, a tementər oŋ a ŋananaŋkanε kəciya ŋatas aKalile aləpəs akə anatə-dif mə ba? ³ Ala! Ic-lok'un: Mba kə nəntəsəkpər mera nəcəme pələmpu darəŋ-ε,* tatəkə tə nəndeləsərne fəp pəmə akakə. ⁴ Kə pəyəne fε ti-ε, afum aŋε wəco kə camət-maas aŋε kələ ka Siloye kənawəkərne kədif mə, nəŋcem-cəmnε a ŋa ŋananaŋkanε kəciya ŋatas aka Yerusaleṃ aləpəs aŋε ba? ⁵ Ala, ic-lok'un, mba kə nəntəsəkpər mera

* **13:3** «Nəntubi» itə «Nəsəkpərə məyə mətət məyə məlec.»

nəcəmə pəlompu darəη-ε, nəna sə fəp nəηfi pəmə ηa!»

Capafə ca kətək kəkom nke kənatə-yə yokom mə

⁶ Kə Yesu oloku sə capafə nce: «Fum wələma enabəf kətək ka tumbunyi dale dən dacə. K'ender kəten yokom ya ki, mba k'embəp kətək ka tumbunyi nke ta kəηkom-ε. ⁷ Awa, k'oloku wəbəc kən wəkə oηc-bumε kə dale mə: «Meren maas mə mame nte inder kəpim yokom ya kətək kəηke mə, mba ifəsətə. Awa məcep ki! Ta ake tə kəndecəməne, kəbaη antəf gbəcərəm-ε?» ⁸ Kə wəbum ka dale oloku kə: «Wəbe, məsak kətək kəkom kəηke kəren nke gbəcərəm pəməmən sə; indekay haη inəηkə, ibər ma sə ηcek-cək-a. ⁹ Kə tatəkə teyi-ε, tələma kəηkom dok, kə pəyi fε ti-ε, məcep ki.»»

Yesu kətaməs ka wəran wələma simiti, dəsək da kəηesəm

¹⁰ Kətəkse kə Yesu eηc-ndε **dəkəcəpəs** dələma, simiti, dəsək da kəηesəm. ¹¹ Wəran wələma enayi dənda nwe ηəηk ηelec ηenasəηe kətə-kət kəyefe meren wəco kə camət-maas mə; enanutne, ta entam kətəηce-ε. ¹² Nte Yesu enəηk wəran nwe mə, k'ewe kə, k'oloku kə: «Wəran, docu dam dəsək'əm.» ¹³ Kə Yesu endəη kə kəca. Gbəηcana babəkə kə wəran nwe entəηce, k'eyefe **kəcəm** debeki da Kanu. ¹⁴ Mba kə pəntele wəbe wəkə **dəkəcəpəs** dadəkə, nte Yesu enataməs wəran wəkəkə simiti, dəsək da kəηesəm mə, kə wəbe nwe oloku afum: «Mata camət-tin meyi mme pəmar pac-bəc mə, nəder nəten kətaməsne mata maməkə disre, mba ta nəder simiti, dəsək da kəηesəm.» ¹⁵ Kə Yesu oloku kə nte: «Nəna abəηene dofum: Simiti,

dəsək da kəñesəm, anə ɔntəgbeki wana wən, kə pəyənə fə ti-ε, sɔfale sən pəkekəre kəkə-mun-ε? ¹⁶ A wəran nwe owur dokom da Abraham, a kə Sentani səsumpər səkot kəyefə meren wəco kə camət-maas mə, pəmar fə pasikəli kə bənda yayəkə simiti, dəsək da kəñesəm ba?» ¹⁷ Yesu kəloku moloku maməkə, kə təsəñe ater ɔn fəp kəlapərne; mba pənabət kənay fəp, məyɔ məpən maməkə Yesu ɔñc-yɔ mə.

Capafɔ ca tɛŋgben tɛfɛt
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Kə Yesu oloku sɔ: «Ake **dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ-ε? Ak' indetubcɛnɛ di-ε? ¹⁹ Tɛŋgben tɛfɛt† nte fum ɛlɛk, pələm dale dən disre mə. Tɛŋgben tatəkə topon, pəyənə kətək kəpən, bəmp yeder yɔlɔ wara wawəkə kəronj mə.»

Capafɔ ca lebin
(Mt 13:33)

²⁰ Kə Yesu oloku sɔ: «Ak' indetubcɛnɛ **dɛbɛ da Kanu-ε?** ²¹ **Dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ kə lebin ndɛ wəran ɛɲlɛk pəbər kəcom nkɛ ɛnalompəs kə abek ɲa farin dacɔ mə, a kə kəcom kanj kə kəmpɛ fəp mə.»

Capafɔ ca dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Nte Yesu ɛɲcali sədare səfɛt kə səpən kəkə ka Yerusalem mə, pəc-təksɛnɛ sɔ afum. ²³ Kə fum wəlɔma eyif kɔ: «Wətəksɛ, afum apic ɲɔ Kanu kəndekə-yac ba?» Kə Yesu oloku ɲa: ²⁴ «Nəna sɔ nəsep nədekə nəbɛrɛ dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ dadəkə,

† **13:19** «tɛŋgben tɛfɛt» Ti tɔ tɛŋgben tɛfɛt ta tək ya dale, nte tompən mə-ε, kətək ka ki kəmbək pətas tək yɔlɔma ya dale.

bawo ic-lok'un: Afum alarəm ɲandesɛp kəbɛɛ ka di, mba ɲafɔdekɔ-tam.»

²⁵ «Kɔ wəka kələ endekɔ-yɛfɛ pəcaɲ kumba, nənə aɲɛ nənɲi doru mə, nədeyɛfɛ kəsut-sut kumba, nəc-loku: «Wətəksɛ! Məgbite su!» Təm tatəkɔ endekule nu: «Inɟərə fɛ kəca nke nəyɛfɛ mə!» ²⁶ Təm tatəkɔ tɔ nəndekɔ-cop kəloku: «Sənadi yeri, səmun kɔ mənə, məc-təksɛ nde mirit məpəɲ ma dare dosu.» ²⁷ Nkən pəc-lok'un, «Inɟərə fɛ aka nde nəyɔnɛ mə! Nəbəl'em day, nənə akanɛ nənɲɔ mes mɛlɛc mə!» ²⁸ Difo afum ɲandekɔ-bok, ɲac-ɲaɲərənɛ sek, kɔ nəɲkənəɲk Abraham, Isiyaka, Yakuba kɔ adəɲk a Kanu fəp **dɛbɛ da Kanu** dəntɔf, a paləm nənə dabanɟka-ɛ. ²⁹ Afum ɲandekɔ-yɛfɛ kəca nke dec dɛmpɛ kɔ nke dec dɛɲkalɛ mə, kəca kətɔt, kɔ kəmerya, ɲader ɲandɛ dɛmɛsa nde **dɛbɛ da Kanu** dəntɔf. ³⁰ Təm tatəkɔ, alɔma aɲɛ ɲayɔnɛ məkɔ aləpsər mə, ɲandekɔ-yɔnɛ akirinɲ; akɔ ɲayɔnɛ akirinɲ mə, ɲayɔnɛ aləpsər.»

Yesu kɔ Yerusalem (Mt 23:37-39)

³¹ Təm tatəkɔ, kɔ aFarisi alɔma ɲander ɲaloku kɔ: «Məyɛfɛ nnɔ məkɔ! bawo Herodu ɛfaɲ kədif'əm.»

³² Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nəkɔ nəloku ayɔfən ɲaɲəkɔ: Kəbɛləs yəɲk yɛlɛc kɔ kətaməs k'i yinɛ məkɔ kɔ alna, a indeləpəs yɛbɛc yem tataka ta maas. ³³ Mba mɛnɛ ikɔt məkɔ, alna kɔ dəsəkɔ; bawo pəmar fɛ wədəɲk wəka Kanu efi kəfo kəcuru ta pəyɔnɛ Yerusalem-ɛ.»

³⁴ «Yerusalem! Yerusalem! Nɲɛ ɲendif adəɲk a Kanu mə, ɲɛc-cacas aɲɛ Kanu kəsom nnɔ ɲeyi mə; pənabas'im kəlɔɲka ka awut'am pəmɔ nte acəkɔ ɲokombəra ɲɔɲlɔɲka awut baɲca ya ɲi dəntɔf mə! Mba kɔ nəntɔfaɲ ti. ³⁵ Awa, kəsəkər'on k'ander

kəlo konu. Mba ic-lok'un: Nəfəsə-nəŋk'im, haŋ tɛm tɛbəp nte nændeloku:

«Kanu kəpocɛ pətət nwɛ endeder tewɛ ta Kanu Kəpəŋ mə.»»

14

Yesu kətaməs ka wəcuɣ wəlɔma

¹ Dəsək da kəŋesəm da aSuyif dɔlɔma, k'awe Yesu nde kəlo ka wəbɛ ka aFarisi wəlɔma kəkɔ-di yeri, kɔ akakɔ ŋaŋkəkɛ kɔ. ² Kɔ fum wəlɔma nwɛ docu dɛnakəfəs mə, pəcəmə kɔ fɔr kirin. ³ Kɔ Yesu eyif atəkɛ a sariyɛ kɔ aFarisi: «Aŋwosɛ kətaməs ka wətətamnɛ simiti, dəsək da kəŋesəm ba, ka afəwosɛ?» ⁴ Kɔ afum aŋɛ ŋaŋcaŋk. Awa kɔ Yesu oŋgbuŋɛnɛ wətətamnɛ nwɛ, kɔ wəkakɔ ɛntamnɛ, k'ɛsak kɔ a pəkɔ. ⁵ Nte tɛŋcɛpər mə, kɔ Yesu eyif ŋa: «Aɔ eyi nu dacɔ nwɛ wan kɔn, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti wana wɔn wɛntɛmpɛnɛ dəkələmp simiti, dəsək da kəŋesəm, ta ɛmpɛnɛ wi dəsək dadəkɔ mə?» ⁶ Kɔ abɛ akakɔ ŋantətam kəlukkɛ kɔ məcɔp.

Nte aŋyɛk-yɛk dəkəndɛ, kɔ nte aŋwɛnɛ fum tɛs mə

⁷ Kɔ Yesu olok-lokər afum aŋɛ anawɛ dəkəsata mə, bawo ɛnakəkɛ nte akakɔ aŋc-gbutɛlɛnɛ dəkəndɛ dɔcəkɔ-cəkɔ mə. K'oloku ŋa: ⁸ «Kɔ fum ew'am kəkɔ-təŋnɛ kəsata ka kəgbaŋnɛ kɔn-ɛ, ta məkɔ mɛndɛ dəkəndɛ dɔcəkɔ-cəkɔ, bawo tɔlɔma wəka kəsata ewɛ sɔ fum wəlɔma kəsata kaŋkɔ, nwɛ ɛŋcɛpər mənə mə. ⁹ Ta tɔsɔŋɛ wəkɔ ewɛ nu kəsata mə, kədelok'am: «Məyɛfɛ məsakərə nwɛ dəkəndɛ dadəkɔ.» Kələpərɛ kɔ mənəkɔ kəyɛfɛ dəkəndɛ dɔcəkɔ-cəkɔ dadəkɔ kəkɔ-ndɛ dadarəŋ dəkɔ. ¹⁰ Mba, k'aw'am kəsata-ɛ, məkɔ mɛndɛ

dəkəndε dadarəŋ, ntε tən̄səŋε nwε ew'am kəsata mō k'ender pənəŋk'am-ε, pəlok'am: «Wanapa, məcəŋne kirin̄.» Awa tēm tatəkō mən̄a mələle nnō afum aŋε nən̄kō-paŋne amesa kədi yeri mō. ¹¹ Nwε o nwε eləkne, andetore kō; nwε o nwε otorene andepene kō.»

¹² Kō Yesu oloku fum nwε enawe kō kəsata mō: «Kō mawe afum kədi yeri yerəŋ, kō pəyənε fε ti yorəfəy-ε, ta mawene yi akos'am aŋa, ta mawene yi awen̄c'am aŋa, ta mawene yi akomene am, ta mawene yi andε am aka daka. Ntε tən̄səŋε ta ŋadetam kəlukse ayek ŋa kəwene yeri mō. ¹³ Mba kō məndewene afum yeri-ε, mawe atəyō daka, lanyiru, atorər kō atənəŋk. ¹⁴ Tēm tatəkō pəbət'am, bawo ŋayō fε daka ndε ŋən̄kō-luks'am kəway ka pətət papəkō mō. Kanu gbəcərəm kəndekō-tam kəluks'am kəway kan̄kō, ndε ayō pətət ŋandekō-yefε defi mō.»

Capafə ca yeri ya kəsata

(Mt 22:1-10)

¹⁵ Ntε afum ŋane moloku mame mō, kō fum wəlōma nwε enandε dēm̄esa mō, oloku Yesu: «Pəbət mən̄a nwε məndekō-di yeri nde **dεbε da Kanu** dəntəf mō!» ¹⁶ Kō Yesu oloku fum wəkakō: «Fum wəlōma enaboc kəsata kəpəŋ, k'ewene ki afum alarəm. ¹⁷ Ntε tēm ta kədi yeri yayəkō tendebəp mō, k'osom wəcar kən̄ kəkō-loku afum aŋε ewe kəsata mō: «Nader! Alip kəcəŋ.» ¹⁸ Mba kō kan-kan eyefε kəletsene kō. Kō wəcəkō-cəkō oloku kō: «Məŋaŋnen'em, dale d' iway idō pəmar ikō iməmən; iletsen'am ta məsumpər'em ti!» ¹⁹ Kō wəka mērəŋ oloku kō: «Iway cən̄a cəbifti wəco, ic- ' ifaŋ kəkō-wak; iletsen'am ta məsumpər'em ti!»

20 Kɔ waka maas oloku so: «Intɛp kɛc-gbanɛ, itɔ intɔtam kɛkɔnɛ!» 21 Kɔ wacar olukus k'ɔŋkɔ pɛloku moloku mamɔkɔ wɛbɛ kɔn. Kɔ pɛntɛlɛ wɛbɛ kɔn, k'oloku wacar: «Mɔkɔ katana nde mofo mɔpɔŋ kɔ nde dɛmirɪt ma dare! Mawen'em atɔyɔ daka, lanyiru, atorɛr kɔ atɔnɛŋk.» 22 Kɔ wacar ender pɛloku kɔ: «Wɛbɛ ntɛ mɛsom'im mɔ telip, mba yeri yɔsɔrɔcɛmɛ!» 23 Kɔ wɛbɛ oloku kɔ so: «Mɔkɔ dɔpɔ da dɛkulum kɔ dɛŋgbɛŋcan, mɛloku afum ɲabɛrɛ ntɛ tɔŋsɔŋɛ kɛlɔ kem kɛlarɛ mɔ.» 24 Bawo, ic-lok'un: Arkun akakɔ inanunɲɛnɛ kɛwɛ kɛsata kanɲɛ mɔ, ali wɛkin ɔfɔsɔ-di yeri ya ki.»

Cɛke cɔ aɲyi a patam kɛyɔnɛ wɛcɛpsɛ ka Yesu darɛŋ-ɛ

(Mt 10:37-38)

25 Kɛnay kɛnacɛmɛ Yesu darɛŋ, kɔ Yesu ɛɲkafɛlɛ, k'oloku ɲa: 26 «Mɛna nwɛ mɛɲcɛps'em darɛŋ mɔ, pɛmar mɛtam kɛcɛ papa kam kɔ iya kam, kɔ wɛran kam, kɔ awut'am, awɛɲc'ɛm aɲa arkun, akirɛ am kɔ kiyi kam doru yati, kɔ pɛyi fɛ ti-ɛ, fum wɛkakɔ ɔfɔtam kɛyɔnɛ wɛcɛpsɛ kem darɛŋ. 27 Mɛna nwɛ o nwɛ mɛntɔwosɛ kɛgbɛɲɛ kɛtɔk kɛpandɛn ka defɪ nɲɛ aɲcan aɲɛ ɲandɪf afum mɔ, mɛfɔtam kɛyɔnɛ wɛcɛpsɛ kem darɛŋ. 28 Bawo nɛna akanɛ dacɔ, mɛna nwɛ mɛɲfan kɛcɛmbɛr kɛlɔ mɔ, mɛfɔndɛ kɛrɛsna mɛlɔm daka dɔkɔ mɛɲkɔbɛrsɛ tɛta kɛlɔ kam mɔ, kɔ pɛyɔnɛ fɔ daka dadɔkɔ dɛntam kɛlip kɛcɛmbɛr ka kɛlɔ kanɲɔ-ɛ. 29 Mba kɔ nɛɲcop kɛcɛmbɛr kɛlɔ ta nɛlip kɛcɛmbɛr ki, nwɛ o nwɛ ɛnɛŋk ki, endesɛlɛr'un 30 pɛc-loku: «Afum akanɛ ɲɛɲcop kɛcɛmbɛr kɛlɔ mba ɲantam fɛ ki kɛlɔpɛs.» 31 Itɔ pɛyi wɛbɛ nwɛ ɛɲfan kɛkɔ-sutɛnɛ kɔ wɛbɛ

wələma mə, mənə pəndə pəməmən kə pəyənə, afum wul wəco (10.000) nantam kəsutənə kə afum wul wəco mərəŋ (20.000) aka wəbe wəkə nənəkəsutənə mə. ³² Kə pəyənə fə ti-ε, nənəsərəbələnə, wəbe wəkə afum wul wəco (10.000) pəsom nda wəbe wəkə afum wul wəco mərəŋ (20.000) wəkə nənəkəsutənə mə, nte pəmar pəkət ta nəsutənə mə. ³³ Awa, mənə nwe o nwe məntəce ca yəkə məyō mə, məfətam kəyənə wəcepsə kem darəŋ.»

*Mər mme mēndənçə mə
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ «Paka pətət pə mər məyənə, mba kə mər mēndənçə-ε, ak' antam mi kəbətsə-ε? ³⁵ Mər mēndənçə məfətesə tēm tatəkə antəf, məfətesə nçək-çək ya yəbəf, mənə pagbal mi dəyika. Mənə nwe mənyō lənəs məc-ne mə, mənə ti!»

15

*Capafə ca ankesiya nne nenasələ, k'anəŋk sə ŋi mə
(Mt 18:12-14)*

¹ Abənəs dut kə afum aciya nələtərnə Yesu kəkə-çəŋkəl kə. ² AFarisi kə acicəs a sariyə nəc-cəpənə: «Fum wəkawə enşelənə aciya, pəwosə kədi yeri kə ŋa.»

³ Mba kə Yesu oloku ŋa capafə nçə: ⁴ «Nənə afum akanə dacə, anə əŋyō nkesiya tasar tin (100), a ŋin nəsələr kə, a pəsak yəkə 99 dətegbərə kəkə-ten ŋin nəkə nəsələr kə mə, haŋ pənəŋk ŋi-ε? ⁵ Kə wəkayī əŋkə pənəŋk ŋi-ε, pəgbanəŋ ŋi amera njobotu disrə, ⁶ əŋç-kəna-bərə nde ndərən, ewe anapa ən kə andə ən nde ndərən, pəloku ŋa: «Nəwoləs kə ina, bawo

inəŋk aŋkesiya ɲem ɲəkɔ ɲenasɔlər'im mə.» ⁷ Ic-lok'un: Pəbotu pəŋkɔ-yi darɛŋc teta fum wəkin nwe ɔŋkɔ-səkpər amera pəcəme dɔpɔ dolompu darəŋ mə, pətas teta afum 99 aŋɛ ɲantamar kəsəkpər mera, bawo ɲalomp mə.»

Capafɔ ca pəsam gbəlenɲ mpe penasɔlə, k'anəŋk sɔ pi mə

⁸ «Kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, wəran wəre ɔɲyɔ pəsam gbəlenɲ wəcɔ, a gbəlenɲ bin bəsɔlər kɔ ta omot lamp, ta ɛfɛŋ kəlɔ, ta ɛntɛn pi bel-bel, haŋ pənəŋk pi mə? ⁹ Kɔ wəran nwe ɛnəŋk pəsam gbəlenɲ mpe-ɛ, ɛɲwe anapa ɔn, kɔ andɛ ɔn, pəloku ɲa: «Nəwoləs kɔ ina bawo inəŋk pəsam gbəlenɲ mpe penasɔlər'im mə.» ¹⁰ Ic-lok'un, pəbotu peyi mɛlɛkɛɛ a Kanu daco teta fum wəciya wəkin gbɔŋ nwe ɛɲsəkpər amera pəcəme pəlompu darəŋ mə.

Capafɔ ca wəɛmp wəsɔlə, k'anəŋk kɔ sɔ mə

¹¹ Kɔ Yesu oloku sɔ: «Fum wəlɔma ɛnayɔ awut arkun mɛrəŋ. ¹² Kɔ wəkɔ ɛfɛtɛ mə, oloku kas: «Papa məsəŋ'im da pəmar idesɔtɔ kɛ kam mə.» Kɔ kas eyer daka dɔn awut ɔn akanɛ mɛrəŋ daco. ¹³ Ntɛ mataka mɛpic mɛɲɛpər mə, kɔ wan wəfɛt ɛɲcaməs daka dɔkɔ ɛnasɔtɔ mə fəp. K'osumpər dɔpɔ k'ɔŋkɔ pəbɔlə, atɔf ɲocuru. Nde ɛnakɔ pəyi yama-yama pəc-ləsər-ləsər daka dɔkɔ ɛnayɔ mə. ¹⁴ Ntɛ wan nwe elip kədi daka dɔn mə, kɔ dor dɔpəŋ dɛmbɛrɛ atɔf ɲaŋkɔ ɛnayi mə, kɔ ca yonɔɔp kəbut kɔ. ¹⁵ K'ɔŋkɔ pəyi nda fum wəlɔma wəka atɔf ɲaŋkɔ, wəkɔ ɛnasəŋ kɔ kəkɛk ka sɔp yɔn mə. ¹⁶ Wan nwe pəfaŋ kədi yeri ya sɔp, mba ali fum ɛnasəŋ fɛ kɔ yi. ¹⁷ Awa, k'ɛyɛfɛ kəcɛm-cɛmnɛ teyi tɔn, k'olokunɛ: «Afum cəke ɲayi kəbəc ndena papa kem

anɛ ɲayɔ cəcom cəlarəm mə, a ina ic-finɛ nnɔ dor.
¹⁸ Kəyɛfɛ k'inder ikɔ ndena papa kem ikɔ iloku kɔ:
 Papa inɟiya Kanu, k'inɟiya sɔ mənə. ¹⁹ Imbut pələli
 mpɛ pəmar məsumpər'em pəmɔ wan kam. Mba
 məsumpər'im oɲ pəmɔ wəbəc kam.» ²⁰ Kɔ wan nwɛ
 ɛlɛk dɔpɔ k'olukus ndena kas.»

«Ɖsərəbɔlɛ, kɔ kas ɛnəɲk kɔ, kɔ nənɔfɔr dɔpɔɲ
 dosumpər kɔ. Kɔ kas ɛyɛksɛ kəkɔ-fayənɛ kɔ,
 k'ɛnɛpsərɛ kɔ dəkilim, k'ocup kɔ. ²¹ Kɔ wan oloku
 kɔ: «Papa, inɟiya Kanu, k'inɟiy'am, pəmar fɛ sɔ
 məsumpər'im pəmɔ wan kam.» ²² Mba kɔ kas
 kəloku acar ɔn: «Nəkɛɛ duma dɔtɔt nəbɛr kɔ! Nəbɛr
 kɔ kurundɛ dɔtɛlɛr, nəsəɲ kɔ cɔfta! ²³ Nəkɛɛ tana
 tetifi təkɔ, nədif pi. Padi yeri, pawoləs! ²⁴ Bawo
 wan kem wəkawɛ nəɲnəɲk mə, ɛnafi, mba olukus
 sɔ kəder doru! Ɛnasɔlɛ, mba inəɲk kɔ sɔ!» Kɔ ɲayɛfɛ
 kəwoləs. ²⁵ Tɛnatəɲɛ Coco pəyi dalɛ. Ntɛ wəkakɔ
 ender pəlɔtərɛ kəlɔ kəɲan mə, k'ene təkɔ anɟɛr
 pac-pisɛ mə. ²⁶ Kɔ Coco ewe wəcar wəkin k'eyif
 kɔ tes ntɛ teyi kəlɔ kəɲan mə. ²⁷ Kɔ wəcar oloku
 Coco: «Wɛɲɔ'am ɛdɛr, mba ntɛ olukus kətamɛ
 disrɛ mə, itɔ papa kam endifɛ tana petifi pəkɔ.»
²⁸ Kɔ pəntɛlɛ Coco nwɛ, ta ɛfan sɔ kəbɛɛ dɛkɛr-ɛ. Kɔ
 kas owur kəkɔ-lɛtsɛnɛ kɔ. ²⁹ Mba kɔ wan wəcəkɔ-
 cəkɔ nwɛ oloku kas: «Meren mɛlarəm mə mamɛ,
 iyi'am darəɲ ic-bəc'am pəmɔ wəcar, ali dəsək din
 inɟbɛkəl fɛ mosom mam, mba ali dəsək din sɔ mənə
 məsəɲ f'em tir idif səwoləs kɔ anapa'em. ³⁰ Mba
 ntɛ wan kam wəkawɛ ender mə, nwɛ ɔɲkɔ pələsər-
 ləsər daka dam kɔ aran ayama-yama mə, nkən tan
 məndifɛ kɔ tana petifi pəkɔ!» ³¹ Kɔ kas kəloku Coco,
 «Mənə wan kem, sənə eyi dɛ kɔ mənə, daka ndɛ o
 ndɛ iyɔ nnɔ mə, dam dɔ! ³² Mba pəmar yati paboc

kəsata, pawoləs: Bawo wɛɲɕ'əm wəkawɛ mənɲənɲk mɔ, ɛnafi, k'olukus sɔ kəyi doru; ɛnasɔɛ, k'anɲɲk kɔ sɔ.»»

16

Capafɔ ca wəcəmbər-cəmbər daka

¹ Kɔ Yesu oloku acɛpsɛ ɔn darəɲ mɔ: «Fum wəka daka wəlɔma ɛnayɔ wəcəmbərɛ-cəmbərɛ daka, k'ander payemsɛnɛ kɔ, a ɛɲləsər-ləsər daka da wəbɛ kɔn. ² Kɔ wəbɛ nwɛ ewe kɔ, pəc-loku kɔ: «Cəke cɔ ine te tam-ɛ? Məsɔɲ'em kəcərə təkɔ mənɲəmbər-cəmbər daka dem mɔ, bawo mɛfɔsɔ-yɔnɛ wəcəmbər-cəmbər daka dem.» ³ Kɔ wəcəmbər-cəmbər daka nwɛ olokunɛ dɛbəkɛ: «Cəke cɔ indeyɔ-ɛ, bawo wəka daka nwɛ oloku kəwɔr'em kəcəmbər-cəmbər daka dɔn? Iyɔ fɛ fənɔntər kədəyɔnɛ wəbifti antɔf, ilapərɛnɛ sɔ kəc-tola. ⁴ Iɲɕərə ɔɲ nte indeyɔ, a afum ɲabaɲ'im wəlɔ wəɲan disrɛ kɔ wəkawɛ owɔr'em kəcəmbər-cəmbər daka dɔn-ɛ.» ⁵ Kɔ wəcəmbər-cəmbər daka nwɛ ewe fum wəcɔkɔ-cɔkɔ wəkɔ ɛnatəmpərə wəbɛ kɔn debe mɔ. K'eyif kɔ: «Cəke cɔ mənəmpərə wəbɛ kem debe-ɛ?» ⁶ Kɔ wəkakɔ oloku kɔ: «Moro m'olif cokos tasar tin (100).» —«Awa, mələk areka, məndɛ məcic: 50.» ⁷ K'eyif sɔ wəlɔma: «A mənə-a, cəke cɔ mənəmpər-ɛ?» Kɔ wəkakɔ oloku: «Malɔ busul tasar tin (100).» —«Awa, məndɛ mələk areka, məcic 80.» ⁸ Kɔ wəka daka nwɛ ɔɲkor-koru wəcəmbərɛ-cəmbərɛ kɔn daka wətɔlomp nwɛ nte ɔɲkɔt bel-bel mɔ. Awa, afum a doru ɲaɲɕərə kəyɔ mes taɲan pətəs akɔ ɲayɔnɛ aka pəwəɲkərə mɔ.»

⁹ Kɔ Yesu ɔnɔɕər: «Ic-lok'un: Nətɛnɛ daka dɔtɔsɔk anapa, itɔ ɔɲsɔɲɛ kɔ dendelip-ɛ, pabaɲ'un nde

nəkəyi doru o doru mə. ¹⁰ Məna nwe anlaŋ teta tes tefet mə, antam sɔ kəlaŋ'əm teta tes tɔpəŋ. Məna nwe məntəlomp teta tes tefet mə, məfəlomp teta tes tɔpəŋ. ¹¹ Kɔ məntəlomp kəcəmbər-cəmbər ka daka dɔtəsək nde deyi doru dandɛ mə, anɔ endesəŋ'əm kəcəmbər-cəmbər ka daka dosoku-ɛ? ¹² Kɔ məntəlomp teta daka da fum-ɛ, anɔ endesəŋ'əm nde dɔyɔnɛ dam mə-ɛ? ¹³ Ali wəcar wəkin ɔfɔtam kəbəcə abɛ mɛrəŋ. Kɔ pəyi ti-ɛ, enter wəkin pəbɔtər wəka mɛrəŋ; kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, pəcəŋkələ wəkin ta ɛŋcəŋkələ wəka mɛrəŋ-ɛ. Nəfɔtam kəbəcə Kanu kɔ pəsam.»

Moloku mənəŋksəl ma Yesu

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴ AFarisi, anɛ ɲanabɔtər pəsam mə, kəne ka moloku mamɛ, kɔ ɲayɛfɛ kəfani Yesu. ¹⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nəna, nəŋcəmbərne afum alompu nɔnɔ awɛŋc'un aŋa ɲayi mə, mba Kanu kəŋcər'on bəkəc; bawo nte afum ɲampɛnɛ darenɟ mə, itɔ Kanu nkɔn ɛŋcɛ. ¹⁶ Tɛm ta sariyɛ sa Musa kɔ yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu tɛnawon haŋ tɛm ta Saŋ. Kəyɛfɛ oŋ tɛm tatəkɔ, k'əŋcɔp kədəŋk moloku mətɔt ma **dɛbɛ da Kanu**, nwe o nwe kəsɛp k'ɛndɛ kəbɛrɛ ka di. ¹⁷ Mba pəfəfərənɛ kɔm kɔ antɔf kəsɔlɛ, pətas tofo tefet ta pecic pin* pa sariyɛ kətɛmpɛnɛ. ¹⁸ Məna nwe mənɟɛ wəran kam mənɛŋcɛ sɔ wəlɔma mə, məyi kiciya kəpəŋ disrɛ.† Məna nwe mənɟɛnɟɛ wəran nwe wos ɛŋcɛ mə, dalakɔ dɔ nəyi disrɛ.»‡

Capafɔ ca wəka daka kɔ Lasar

* **16:17** itɔ ɔyɔnɛ cəsoma «sigirɛ» † **16:18** dalakɔ dɔ məyi kɔ wəran wəkakɔ ‡ **16:18** dalakɔ dɔ nəyi

19 «Waka daka walo ma enayi, pac-berne yamos yotot, yeyenki kaway; dosok o dosok payi patot disre, pac-di yeri yotot. 20 Kalo kon kiring, fum wotoyo daka o daka walo ma, nwe anc-we Lasar mo, payo runc, pafantare kusunka kon. 21 Lasar nwe pafan kac-wetas yeri nye yentempene-tempene amesa dantof na waka daka nwe mo, padi. Mba ko cen yender yec-nentas runc yon. 22 Ko Lasar efi, ko melekere mender melek ko, ko menkekare ko kaka-nesam nde Abraham kasak. Ko waka daka nwe ender pafi, k'awup ko. 23 Nde kifo nke afi nan ko mo, ko waka daka eyekti for; k'enank pabole Abraham ko Lasar pac-nesam ko kasak. 24 Ko waka daka nwe onkularne: «Papa Abraham, mayon'em nonofor! Masom Lasar pagbat telar ton daromun pader pacan kas'im temer; bawo katara k'inde nno neng dande.» 25 Ko Abraham oloku ko: «Wan kem, macem-cemne a manasoto daka dam nte manayi doru mo, ko Lasar nkon ototo pacuy kiyi kon doru. Ndekai on, kanesam k'eyi, mana mayi so damne pacuy. 26 Ko teyefe danda-e, dobo dopon deyis daco ko nana nte tonsone nwe enfan kacepar pader nno sayi mo, ta entam-e.» 27 Ko waka daka nwe oloku: «Iletsen'am, Papa, masom Lasar nde kalo ka papa kem. 28 Bawo, iyo di aweng anja kacamot, Lasar pako paloku na nte teyi nno mo, nte tonsone ta na so nadeder nno pacuy pampere peyi mo.» 29 Ko Abraham oloku: «Ala, aweng'am anja nayo Musa ko adank a Kanu; nacankal na.» 30 Ko waka daka nwe oloku Abraham: «Ala, Papa, ko fum eyefe nno afi nayi mo pako palok-lokar na-e, nansekpere mera nacame palompu daron.» 31 Ko Abraham oloku ko:

«Kə ɲantəcəŋkəl Musa kə adəŋk a Kanu, ali fum eyɛfɛ nnə afi daco, ɲafəkə-cəŋkəl wəkayi.»»

17

Kiciya kə kəŋaŋne

(Mt 18:6-7; Mk 9:42)

¹ Kə Yesu oloku acɛpsɛ ɔn darəŋ: «Pəfə-tam kəyi ta mes meyi mme məsəŋe fum kəciya mə. Mba pələc pəyi wəkə ɔŋsəŋe ti mə. ² Pəfəfərəne kəkot wəkayi tasar təpəŋ dəkilim pagbal kə dəkəba, kə pəyɔne wəkayi pəsəŋe wəfəfər wəkin kəlonɛ-ɛ*.
³ Nəkembərne bel-bel!

Kə wɛŋc'əm ɛŋciya-ɛ, məgbəŋ-gbəŋər kə; **k'əsəkpər amera pəcəme pəlompɔ darəŋ**-ɛ, məŋaŋne kə. ⁴ Kə wɛŋc'əm ɛŋciy'am camət-mɛrəŋ dəsək din disrɛ-ɛ, a pəluksərne kəder'əm camət-mɛrəŋ pəc-lok'əm: «Kəsəkpər k'inder amera few, ɲcəme pəlompɔ darəŋ-ɛ,» məŋaŋne kə.»

⁵ Kə asom a Yesu darəŋ ɲaloku Wəbe: «Məberene su kəlaŋ!» ⁶ Kə wəbe oloku ɲa: «Kə nəntəmpər kəlaŋ nke kəyi pəmə tɛŋgbɛn tɛfɛt mə, nəntam kəloku kətək nke: Məgbukɛ nnə məkə məcəme nde dəkəba, kətək kaŋkə kəyɔ tɛfaŋ tonu.»

⁷ «Nəna akanɛ daco, anə ɔyɔ wəcar nwe embifti, kə pəyɔne fɛ ti wəkayi pəc-kək, a pəc-kəna-yɛfɛ dale, pəloku kə: «Məder katəna məder mändɛ dɛmɛsa!»

⁸ Ntɛ ɔŋloku kə mə: «Məlompəs'em yeri yem, məberne duma məsəŋ'im yeri, haŋ ilip kədi yeri imun; k'ilip-ɛ, mənə mədi yeri məmun.» ⁹ Wəka wəcar kakə ɛŋyek-yekəs kə bawo ɔyɔne kə mes məkə ɛfaŋ mə ba? Ala! ¹⁰ Tin tayi tɔ kə nəna, kə nəlip

* **17:2** pəsəŋe fum wəfəfər kəciya

k'oyɔ mes məkɔ afaɲər'un mɔ fəp-ε, nəloku: «Acar gbəcərəm ɲɔ səyɔnε; ntε pəmar su kəyɔ mɔ, tɔ səyɔ.»»

Yesu kətaməs kən aka sen wəco

¹¹ Yesu eyi kəkɔ Yerusalem, kɔ Yesu eyɛfε kəcali atɔf ɲa Samari kɔ ɲa Kalile dacɔ mɔ. ¹² Eyi kəbεε tadare tɔlɔma, kɔ afum wəco aka sen alɔma ɲander ɲafayne kɔ; kɔ ɲaɲcəmə pəbɔle. ¹³ Kɔ ɲampɛnε sim ɲac-loku: «Yesu, Wəkiriɲ, məyɔnε su nənɔfɔr!» ¹⁴ Ntε Yesu ɛnəɲk ɲa mɔ, k'oloku ɲa: «Nəkɔ nəmentərne alonɲε nde kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu.» Afum aɲε ɲayi kəkɔ, kɔ pəyɔnε fɔ ɲasək a kɔ ɲandebεε di. ¹⁵ Ntε wəkin ɛnəɲk fɔ ɛntamne mɔ, k'oluksərne pəc-cam debeki da Kanu dim dɔpɔɲ. ¹⁶ K'ɛfəntərə dəntɔf, k'osumpər Yesu wəcək, k'eyek-yekəs kɔ.† Fum wəkakɔ, wəSamari ɛnayi. ¹⁷ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Bafɔ asəkəs afum aɲε wəco? Deke aləpəs aɲε camət-maɲkələ ɲayi-ε? ¹⁸ Ali wəkin ɛɲcəm-cəmne fε kəluksərne **pədecam debeki da Kanu**, mənε wəcikəra wəkin wəkawε?» ¹⁹ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məyɛfε məkɔ, kəlan ɲa kəyac'əm.»

*Kəder ka dεbε da Kanu
(Mt 24:23-28,37-41)*

²⁰ Ntε aFarisi ɲayif Yesu tɛm ntε **dεbε da Kanu** dendeder mɔ, k'oloku ɲa: «**Dεbε da Kanu** dɔfɔder pagbətne di fəp. ²¹ Afəkule di, «Idendε nnɔ!», «Idəkɔ nde!» Bawo **dεbε da Kanu** nənna ɲɔ deyi dacɔ.»

²² Ntε Yesu elip kəloku ɲa ti mɔ, k'oloku acεpsε ɔn darəɲ: «Dəsək dendeɓɔp ndε nəndefan kənəɲk dəsək din da Wan ka fum mɔ, mba nəfɔsɔ-nəɲk di. ²³ Andelok'un: «Eyi nnɔ!» kɔ pəyɔnε fε ti-ε «Eyi

† **17:16** «k'eyek-yekəs kɔ» = «k'eyif Yesu nəwali teta kətaməs kən.»

nde!» Ta nədekə di, ta nədeyeksərne kəkə ka di.
²⁴ Pəmə təkə pəmot poŋmot a pəyə waŋkəra dareŋc
 kəyefe kəsək kin haŋ ka mərəŋ mə, tatəkə tə Wan
 ka fum endeyi kə dəsək dən. ²⁵ Mba mənə pətərə
 pəpəŋ kərəs, afum a tēm tante ŋawənəs kə. ²⁶ Təkə
 tənacepər tēm ta Nuha mə, tendecəpər sə dəsək
 da Wan ka fum. ²⁷ Afum ŋaŋc-di yeri, ŋac-mun,
 arkun kə aran ŋac-nenənə, haŋ dəsək nde Nuha
 ənabere debil mə: Kə domun dəlarəm dender nde
 dənamələk ca fəp mə.† ²⁸ Pəndeyi pəmə tēm ta
 Lət. Afum ŋaŋc-di yeri, ŋac-mun, ŋac-way, ŋac-caməs,
 ŋac-bəf, ŋac-cəmbər wələ. ²⁹ Mba dəsək nde Lət
 owur Sodom mə, nenə kə pərbələ yənatuf Sodom
 kə yemələk ca ya di fəp.§ ³⁰ Itə pəndeyi dəsək nde
 andementər Wan ka fum mə.»

³¹ «Dəsək dadəkə mənə nwe mənəyi dəker, ca yam
 yeyi dukələ mə, məfətam kəberə mələk yi. Mənə
 nwe tərbəp dale mə, məfətam kəluksərne kələ
 kam nde dare. ³² Nəcəm-cəmnə wəran ka Lət.*
³³ Mənə nwe məndesəp kəkəkəs kəyi doru kam
 mə, kəndesəlpər'əm, kə mənə nwe kənasəlpər mə,
 məndesəto ki. ³⁴ Ic-lok'un: Pibi papəkə, afum
 mərəŋ ŋandefəntərə kəfəŋc kin, pasumpər wəkin
 pasak wəkə; ³⁵⁻³⁶ aran mərəŋ ŋandeyi kəkə kirir
 kin, pasumpər wəkin pasak wəkə.† ³⁷ Kə acəpsə ən
 darəŋ ŋayif kə: «Deke tatəkə tendekə-yi-ε, Wəbə?»
 Kə Yesu oloku ŋa: «Nde pəfi pəyi mə, difə yəfən
 yonlonkanə.»

† **17:27** Dəkəcop 6:9-7:24 § **17:29** Dəkəcop 19:24 * **17:32**
 məməmən Dəkəcop 19:26 † **17:35-36** Andəŋər yeyicəs yələma [
 Arkun mərəŋ ŋandeyi dale din dayi, pasumpər wəkin pasak wəkə.»
]

18

Capafɔ ca wəran nwε wos efi mɔ, kɔ wəboc kiti

¹ Kɔ Yesu oloku ɲa capafɔ, kəmentər ɲa fɔ mənɛ ɲac-lok-lokər **Kanu** tɛm o tɛm ta dis dɔlɔl ɲa. ² K'oloku: «Dare dɔlɔma dɛnayi dɔyɔ wəboc kiti nwε ɛnatɔ kəc-nesɛ Kanu mɔ, ali fum ta elelɛs-ɛ. ³ Dare dadɔkɔ dɔyɔ sɔ wəran wətɔlɔ wəlɔma nwε ɛɲc-der pəc-loku kɔ: «Məboc'em kiti kɔ wəyɛfərənɛ kem daco!» ⁴ Kɔ wəboc kiti nwε ɛfatər kɔ haɲ, k'ende pəlɔkunɛ dɛbəkɛc: «Ali ntɛ intɔcərə Kanu, ta ilelɛs nwε o nwε mɔ; ⁵ ntɛ wəran nwε wos efi, ɔlɔlɛs'im dis mɔ, ibocɛ kɔ kiti kɔ wəyɛfərənɛ kɔn daco, ntɛ tendesɔɲɛ kɔ kətɔ-gbəkərə-gbəkərə sɔ kəder mɔ, pədenaɲkanɛ kəlɔlɛs'im dis mɔ.» ⁶ Kɔ Wəbɛ Yesu ɔnɔcər: «Nəcəɲkəl ntɛ wəboc kiti wətɔlomp ɔɲloku mɔ. ⁷ Kanu nkɔn ɔfɔdekɔ-bocɛ afum ɔn aɲɛ kiti ba, aɲɛ ɲambokər kɔ pibi kɔ dan mɔ? Endesɔɲɛ ɲa kəwon kəkar ba? ⁸ Ic-lok'un: ɔfɔdesɔɲɛ ɲa kəwon kəkar, endebocɛ ɲa kiti katəna-katəna. Mba kɔ Wan ka fum endeder-ɛ, endebəp kəlan doru ba?»

Capafɔ ca wəFarisi kɔ wəwerəs dut

⁹ Kɔ Yesu oloku sɔ capafɔ ncɛ afum alɔma aɲɛ ɲanacɛm-cɛmnɛ kəlomp, a ɲac-fəfərəs akɔ mɔ: ¹⁰ «Kɔ afum mɛrəɲ ɲampɛ kəkɔ-tola Kanu nde **kəlɔ kəpɔɲ ka Kanu**; wəkin nwε pəyɔnɛ wəFarisi, wəkɔ pəyɔnɛ wəwerəs dut. ¹¹ WəFarisi nwε pəcɛmɛ pəc-lok-lokər Kanu dɛbəkɛc ntɛ: «Kanu, iyek-yekəs'am* ntɛ intɔyi pəmɔ afum aləpəs akɔ ɲayɔnɛ abanəs ca ya afum mɔ, ta ɲalomp, ɲac-sumpər dalakɔ, kɔ intɔyi pəmɔ wəwerəs dut nwε mɔ. ¹² Kəmɛrəɲ

* **18:11** «iyek-yekəs'am» = «iyif'am nəwali teta . . .»

k'insun dəsək doluksər disrɛ, ic-səŋ sɔ farilɛ fəp fa yəsɔtɔ yem.» ¹³ Wəwerəs dut nwɛ nkən pəcəmə pəbɔlɛ, pəc-nesɛ kəyɛkti fər darenɟ yati, mba pəc-sut-sutnɛ abəkəc kəc-loku: «Kanu mənəŋnɛn'em, ina wəciya!» ¹⁴ Ic-lok'un: Fum wəkakɔ ɛnalomp nnɔ Kanu kəyi mə, a k'endelukus ndɛ ndərən; mba wəFarisi ɛnalomp fɛ nnɔ Kanu kəyi mə. Nwɛ o nwɛ ɛlɛknɛ, andetɔrɛ kɔ; nwɛ o nwɛ otontnɛ, andepɛnɛ kɔ.»

Yesu kətolanɛ kən awut afɛt

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Afum ŋac-kɛrɛ Yesu ali cənaka ntɛ tənɟsɔŋɛ pəc-dɛŋər ŋa waca pətolanɛ ŋa mə. Ntɛ acɛpsɛ ɔn darəŋ ŋanəŋk ti mə, kɔ ŋanɟbəŋ-gbəŋər ŋa.

¹⁶ Mba kɔ Yesu ɔlɔtərnɛnɛ awut pəc-loku: «Nəcə awut ŋader nnɔ iyi mə! Ta nəmənɛ ŋa, bawo **dɛbɛ da Kanu**, aŋɛ ŋayi pəmə awut mə, ŋayɔ ŋi. ¹⁷ Awa! Ic-lok'un nwɛ o nwɛ ɔntɔbən **dɛbɛ da Kanu** pəmə wan wəfɛt mə, ɔfɔbɛrɛ ŋi disrɛ few!»

Wərkun wəka daka dɛlarəm

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Kɔ wəbɛ wəlɔma eyif kɔ: «Wəbɛ wətɔt, cəke cɔ pəmar'im kəyɔ, isɔtɔ kəyi wəyɛŋ katina-ɛ?»

¹⁹ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Ta ake tɔ mənwen'em «Wətɔt»-ɛ? Ali fum ɔyɔnɛ fɛ wətɔt, mɛnɛ Kanu gbəcərəm.

²⁰ Mənɟcərə mosom ma Kanu: Ta məsumpər dalakɔ; ta mədif fum; ta məkiyɛ; ta məbanɛ fum yem disrɛ; məlɛləs akombərə am- papa kam kɔ iya kam.» ²¹ «Inɟcəmə maməkɔ fəp darəŋ kəyɛfɛ ntɛ inafɛtɛ mə,» fum wəkakɔ pəc-loku. ²² Ntɛ Yesu ɛnɛ kɔ dim mə, k'oloku kɔ: «Awa tes tin tobut'am: Məcəməs daka dam, məyer pəsam papəkɔ atɔyɔ

daka, mändekɔ-sɔtɔ daka dɔpɔŋ nde dareŋc. Kɔ tɛyɛfɛ dɔnda-ɛ, mader mæcɛps'em darəŋ.» ²³ Ntɛ fum nwɛ ene moloku ma Yesu mɔ, kɔ abɔc nɛmbɛrɛ kɔ, bawo ɛnayɔ daka dɛlarəm. ²⁴ Ntɛ Yesu ɛnəŋk kɔ abɔc nɛmbɛrɛ kɔ mɔ, k'oloku: «Pəŋcuca aka daka kɛbɛrɛ ka **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf. ²⁵ Pəfəfərənɛ yɔkɔmɛ kɛbɛrɛ ka abi ɲa tɛsɛmbɛ pɔtas wəka daka kɛbɛrɛ ka **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf.» ²⁶ Aŋɛ ɲaŋc-cəŋkəl Yesu mɔ ɲayif kɔ: «Anɔ antam oŋ kəyac-ɛ?» ²⁷ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Ntɛ tɛntambər afum mɔ, Kanu kəntam ti.» ²⁸ Kɔ Piyɛr oloku: «Səna səsak daka dosu kɔ səŋcəm'am darəŋ.» ²⁹ K'oloku ɲa: «Awal Ic-loku nu kaŋce: Fum eyi fɛ, nwɛ ɛŋsak kɛlɔ kɔn, wəran kɔn, wɛŋc, akomɛnɛ ɔn, kɔ awut ɔn teta **dɛbɛ da Kanu**, ³⁰ ta wəkayɪ ɔŋkɔsɔtɔ pɛlarəm doru dandɛ, kɔ dekirin ɲde aŋkɔyɪ wəyɛŋ katina mɔ.»

Yesu ɛndəŋk ta maas defɪ dɔn kɔ kədəyɛfɛ kɔn afɪ daco

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Kɔ Yesu ɛlɛk Asom ɔn wəco kɔ mɛrəŋ, k'oloku ɲa: «Yerusalem andɛpɛ. Mes mɛmɛ adəŋk a Kanu ɲanacɪcəs teta Wan ka fum mɔ fəp, mendekɔ-yi. ³² Bawo andekɔ-bɛr kɔ atɔyɔnɛ Suyif dəwaca; andekɔ-fani kɔ, andekɔ-tɔrəs kɔ, andekɔ-yuksər kɔ lin, ³³ andekɔ-sutɛ kɔ tɔrəŋkɔn, a padedif kɔ. Tataka ta maas ta defɪ dɔn, pəyɛfɛ afɪ daco.» ³⁴ Mba Asom ɔn ɲanane fɛ ti tɔlɔm o tɔlɔm. ɲanacərə fɛ ntɛ tatɔkɔ toloku mɔ.

Yesu kətaməs kɔn wətəŋəŋk

(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Ntɛ ɲayi kɛlɔtərɛ Yeriko mɔ, tɛtəŋnɛ wətəŋəŋk wəlɔma pəndɛ dɔpɔ kəsək pɛc-tola. ³⁶ K'ene pəkɔt

pa kənay, k'eyif daka nde dender mɔ. ³⁷ K'aloku kɔ:
 «Yesu wəka Nasaret eyi kəcepər!» ³⁸ K'ɔŋkulərne:
 «Yesu wəka† Dawuda məyən'em nənɔfər!» ³⁹ Aŋe
 ɲanasol kɔ Yesu ɲayi kɔ tekirin mɔ, ɲayefe kəgbəŋ-
 gbəŋər kɔ a pəcaŋk, mba wəkakɔ pəc-naŋkanɛ
 kəkule-kule: «Wəka Dawuda məyən'em nənɔfər!»
⁴⁰ Kɔ Yesu eŋcəme, k'osom a pakere kɔ fum nwe.
 Nte alɔtərnene kɔ mɔ, k'eyif kɔ: ⁴¹ «Cəke cɔ məfaŋ a
 iyən'am-ɛ?» K'oloku: «Wəbe, iluksərne sɔ kənəŋk!»
⁴² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məluksərne sɔ kənəŋk! Kəlaŋ
 kam kəyac'əm.» ⁴³ Gbəŋcana babəkɔ kɔ fum nwe
 ɛnəŋk, k'eyefe k'eŋcəme kɔ darəŋ **pəc-cam debeki**
 da Kanu. Nte afum fəp ɲanəŋk tatəkɔ mɔ, kɔ ɲayefe
 kəkər-koru Kanu.

19

Yesu kɔ Sasey

¹ Nte Yesu embere Yerikɔ mɔ, k'eŋcali dare. ² Awa,
 kɔ fum wəlɔma, nwe aŋc-we Sasey, nwe ɛnayɔne
 wəbe ka awerəs dut, pəyɔ daka dɛlarəm, ³ pəc-
 tən kəcəre fum nwe aŋwe Yesu mɔ; mba eŋc-tam
 fe ti, bawo afum ɲanala, nkən pəbumpsene. ⁴ Kɔ
 fum nwe eŋcepər kirin k'ɔŋkɔ pəfərəŋk dəkətək
 nte tɔŋsəŋe kɔ kənəŋk Yesu mɔ, bawo dif' enakɔ
 kəcepər. ⁵ Nte Yesu embəp kətət kaŋkɔ dəntɔf mɔ,
 k'eyekti fər k'ənəŋk fum nwe, k'oloku kɔ: «Sasey
 məkufe mator; bawo nde kəlɔ kam inɔ məkɔ
 iyi.» ⁶ Kɔ Sasey embelkər kətor, k'embaŋ Yesu
 pəbotu disre. ⁷ Nte afum ɲanəŋk ti mɔ, kɔ ɲayefe
 kəcɔpene, ɲac-loku: «Ndena fum wəciya ɔŋkɔ pəyi.»

† **18:38** «Wan ka Dawuda,» Ti tɔyɔne tokule ta aYisrayel = «wəyac
 kəŋan.»

⁸ Mba Sasey nwe enacame wabe for kirin ma, oloku: «Wabe, indeson atoyo daka daco da kasoto kem; nwe o nwe inanan Kane kabanar pelaram ma, indeson wakayi kaman kale ka toko inabanar ko ma.» ⁹ Ko Yesu oloku ko: «Moko, Kanu kayac aka kelo kanke, bawo mana so waka Abraham mayone! ¹⁰ Bawo Wan ka fum ender kadeten ko kayac ka ane nanasole ma.»

Capafɔ ca mɛɲcambɔl ma kɛma
(Mt 25:14-30)

¹¹ Afum nayi kacanjkal Yesu. Ko Yesu onacar capafɔ celoma, bawo nanaloterne Yerusalem, afum nac-cem-cemne a **dɛbɛ da Kanu** dɔɲkawur gbɛɲcana baboko. ¹² Ko Yesu oloku: «Fum watot tokom wɔloma, enayefe k'ɔɲko atof ɲobol-bolu kakot-ten dɛbɛ a padeder. ¹³ Ko fum nwe ewe acar on waco, k'ɔson ɲa nwe o nwe kemɛ kɔpon kin, k'oloku ɲa: «Nac-kafale-kafale ki waca han ic-der.» ¹⁴ Mba afum aka dare dadoko ɲanater ko, ko ɲasom kakoloku nde fum nwe ɔɲc-ko keten dɛbɛ ma: «Safan fe a fum wakawe payone su wabe!» ¹⁵ Ko fum nwe ɔɲko pasoto dɛbɛ, nte olukus ma, k'ewe acar on ane waco kadecare nte nwe o nwe ɛɲkafali-kafali waca ma. ¹⁶ Ko wacar wacoko-coko ender, k'oloku: «Wabe, isoto waco wa kema kanke manason'im ma.» ¹⁷ Ko fum nwe oloku: «Tentesɛ, wacar watot mayone, bawo malomp teta tes tɛfɛt, indeson sadare waco mayone wabe kanan.» ¹⁸ Ko wacar waka meran ender, ko wakako oloku ko: «Wabe, kacamat ka kanke manason'im ma, k'isoto.» ¹⁹ Ko fum nwe oloku so wakako: «Isan'am sadare kacamat, mayone wabe kanan.» ²⁰ Ko wɔloma ender paloku: «Wabe

kema kam kaŋke, inafəktər ki dəkəloto kətət iməŋk.
²¹ Bawo inanes'am nte mənɟuca mes mə: Məŋlek
 mpɛ məntəboc mə; mətəl nde mənatə-bəf mə.»
²² Kə fum nwɛ oloku wəcar kən: «Moloku mam
 m' indekit'əm, mənə wəcar wələc! Mənacərə a
 iɟuca; k'ɪŋlek mpɛ intəboc mə, ic-təl da intəbəf mə.
²³ Ak' enasəŋɛ nte mənatə-bəs-bəsər pəsam pem
 mə, kə nte ilukus mə, k'ɪŋkə iban pi padenɟərən'em
 kəntaŋgbɛ?» ²⁴ K'oloku afum akə ɲanayi di mə:
 «Nəbaŋər kə kema kaŋkə nəkenɛ ki wəkə ɔsətən'em
 wəco mə.» ²⁵ Kə afum ɲaloku: «Wəbɛ, wəkakə ɔsətə
 wəco!» ²⁶ Kə fum nwɛ oloku ɲa: «Ic-lok'un: Mənə
 nwɛ məyɔ mə, ambeɾɛnɛ sɔ mənə wəkayi. Mba
 mənə nwɛ məntəyɔ mə, ambaŋər'əm ali depic pəkə
 məyɔ mə. ²⁷ Ta mɛrəŋ tayi, nəker'em ater'em aŋɛ
 ɲanato-faŋ a iyənɛ ɲa wəbɛ mə, nəfay ɲa mera fər
 yem kirin.»»

Yesu kəkə kən Yerusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Saŋ 12:12-19)

²⁸ Nte Yesu elip kəloku afum moloku maməkə
 mə, k'osumpər dɔpɔ afum kirin kəkə Yerusalem.
²⁹ Nte Yesu ɔlətərnɛ sədare sa Bɛtfase kə Betani mə,
 kəca ka tərɔ təkə aŋwe Tərɔ ta Olif mə, kə Yesu osom
 acɛpsɛ ɔn darəŋ mɛrəŋ. ³⁰ K'oloku ɲa: «Nəkə nde
 dare nde antɛfərnɛ mə, kə nəŋkəbɛrɛ-ɛ, nəŋkəbər di
 sɔfale səfɛt pakot si, nɛ fum o fum ɛntatə-ndɛ mə.
 Nəsikəli si, nəkerɛ. ³¹ Kə fum eyif nu: «Ta ake tɔ
 nəŋsikələ si-ɛ?» Nəloku kə gbəcərəm: «Bawo Wəbɛ
 ɛfaŋ si.»»

³² Kə afum aŋɛ anasom mə ɲaŋkə, kə ɲaŋkə ɲabər
 sɔfale səfɛt pakot si pəmɔ təkə Yesu ɛnaloku ɲa
 mə. ³³ ɲayi kəsikəli sɔfale səfɛt, kə asərka ɲayif

ɲa: «Ta ake tɔ nənɣikələ sɔfale sasəkɔ-ɛ?» ³⁴ Kɔ acɛpsɛ ɔn darəŋ mɛrəŋ aŋɛ ɲaloku aka sɔfale: «Wəbɛ ɛfaŋ si.» ³⁵ Kɔ afum aŋɛ ɲaŋkenɛ Yesu sɔfale sɔfɛt nɛ, kɔ ɲandenɔsər si suma səŋan, kɔ Yesu ɛndɛ si kəron. ³⁶ Tɔkɔ ɔŋc-kɔ kirin mə, itɔ afum ɲaŋc-pɛrɛ kɔ suma səŋan dɔpɔ. ³⁷ Ntɛ ɲalɔtərnɛ Yerusalem ndɛ pətəmbəlɛr pa Tɔrɔ ta Olif mə, kɔ pəmbɔt kənay kəŋkɔ kənacɛpsɛ kɔ darəŋ mə fəp. Kɔ ɲayɛfɛ kəkorkoru Kanu pəpəŋ, bawo ɲananəŋk **mes mɛwɛy-wɛy mmɛ Kanu kəmmɛntər mə.** ³⁸ Kɔ ɲac-loku: «Kanu Kəpəŋ kəpocɛ pətɔt wəbɛ nɛwɛ ɛndɛrɛnɛ tewɛ tɔn mə!

Pəforu peyi darenɣ,

kɔ **pəmot pa pələl pa dɛbɛ dɔn** peyi darenɣ!»

³⁹ AFarisi akin akin akɔ ɲanayi kənay kəŋkɔ daco mə, ɲaloku Yesu: «Wəbɛ, məloku acɛpsɛ am darəŋ ɲacaŋk!» ⁴⁰ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ ɲaŋcaŋk-ɛ, masar monkule-kule!»

Yesu kəbok kən teta Yerusalem

⁴¹ Ntɛ ɲalɔtərnɛ Yerusalem, a kɔ Yesu ɛnəŋk dare mə, k'ɛyɛfɛ kəbok teta di, ⁴² k'oloku: «Yerusalem, mənɛ ɛŋcərə məkɔ tɔkɔ anyɔ pasɔtɔ pəforu mə! Mba ndɛkəl tatɔkɔ tɔŋgbɔpən'am, məfɔtam ti kənəŋk. ⁴³ Bawo dɔsɔk dendedɛr ndɛ ater'am ɲandenəŋkər'am kandɛ, ɲakɛl'am, a ɲadewɛpərən'am waca fəp mə. ⁴⁴ ɲandeləsər'am haŋ awut am, ali tasar tin ɲafɔdesakər'am mɛpɛ pəndɛŋərnɛ pɔlɔm mə, bawo mənacərə fɛ tɛm ntɛ Kanu kənader kəmar'am mə!»

Yesu kəbɛrɛ kən ndɛ kəɓ kəpəŋ ka Kanu
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Saŋ 2:13-22)

⁴⁵ Nte Yesu embere nde **kə́lɔ́ kə́pɔ́ŋ ka Kanu** mə, k'eyefe kəbeləs acaməs. ⁴⁶ K'oloku ɲa: «Dəyəcicəs Kanu kəloku: «Kə́lɔ́ kem, tofo nde **an̄lɔk-lɔkər Kanu** tɔ, mba nənə nən̄kafəli ki an̄gbəŋcan n̄ɲe akiye n̄an̄gbəpne mə.»»

⁴⁷ Dəsək o dəsək Yesu en̄c-təksɛ afum dəndo **kə́lɔ́ kə́pɔ́ŋ ka Kanu** disre. Alon̄ne apɔ́ŋ, atəksɛ sariye, kɔ abeki a dɔtɔf ɲac-tən kədif kɔ. ⁴⁸ Mba ta ɲan̄cərə nte ɲan̄yɔ, bawo afum fəp ɲan̄c-cən̄kəl moloku ma Yesu, ta ɲafan̄ kəbut ali toloku tən tin kəne-ɛ.

20

Deke kətam mes ka Yesu kəyefe-ɛ?

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Dəsək dəlɔma, nte Yesu eyi kətəksɛ afum nde **kə́lɔ́ kə́pɔ́ŋ ka Kanu** mə, pəc-dən̄k moloku mətɔt. K'alon̄ne apɔ́ŋ, kɔ atəksɛ a sariye kələkənɛ abeki a dɔtɔf ɲamberər kɔ, ² kɔ ɲaloku Yesu: «Məloku su ma sariye nse səsɔŋ'am kəyɔ ka mes mamɛ mə, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, məbɔŋcər su nwe osom'am kəyɔ ka mi mə.» ³ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Ina sɔ, k'iyif'un k' inder toloku tin: ⁴ Anɔ enasom Saŋ kədegbat fum dərɔmun-ɛ, Kanu ba, ka afum?» ⁵ Kɔ ɲayefe kəgbəkəlɛnɛ taŋan, ɲac-loku: «Kɔ səlɔku fɔ Kanu-ɛ, en̄yif su: «Ta ake tɔ nən̄atɔ-lan̄-ɛ?» ⁶ Mba kɔ səlɔku ndəkəl fɔ: «Afum ɲanasom kɔ-ɛ,» afum a dɔtɔf fəp ɲan̄cacas su, bawo ɲan̄cərə fəp a Saŋ wədən̄k wəka Kanu ɔ enayɔnɛ.» ⁷ Kɔ ɲaloku Yesu: «Sən̄cərə fɛ.» ⁸ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Ina sɔ ifəbɔŋcər'un nwe osom'im kəyɔ ka mes mamɛ mə.»

Capafɔ ca abum dalɛ alɛc bəkəc

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Kɔ Yesu eyɛfɛ kɛlɔku afum capafɔ nɛ: «Fum ɛnabɔf tɔk yokom dale, k'ɛɲɔɲɔɲɔ yi sɛkɛ, k'owur k'ɔɲkɔ atɔf ɲɔlɔma ɲɲɛ ɛnakɔ pɔwɔn mɔ. 10 Ntɛ tɛm tɛmbɔp mɔ, kɔ fum nwɛ osom wɛcar ɲɲɔ abum a dale aɲɛ ɲayi mɔ, a ɲapɔɔ kɔ yokom yɔlɔma ya tɔk yayɔkɔ. Mba kɔ abum a dale ɲasut kɔ, kɔ ɲasak kɔ, k'olukus waca wɔsɔkɛr. 11 Kɔ fum nwɛ ɔɲɔɲɔɲɔ sɔ kɛsom ka wɛcar wɔlɔma; kɔ abum a dale ɲasut sɔ wɛkakɔ, kɔ ɲalapɔs kɔ, kɔ ɲasak kɔ, k'olukus waca wɔsɔkɛr. 12 Kɔ fum nwɛ osom sɔ wɛka maas, kɔ abum a dale ɲambɔpɛr wɛkakɔ, kɔ ɲambɛlɛs kɔ. 13 Kɔ wɛka dale nwɛ eyifɛ: «Cɛke cɔ indeyɔ-ɛ? Wan kem nwɛ imbɔtɛr mɔ indesom; tɔlɔma ɲaɲkɔlelɛs wɛkakɔ.» 14 Mba ntɛ abum a dale ɲanɔɲk wɛkakɔ mɔ, kɔ ɲalokɛnɛ: «Wɛdelek kɛ kɔn ɔfɔ wɛkakɔ. Padif kɔ ntɛ tɔɲsɔɲɛ dale dede dɔyɔnɛ dosu mɔ.» 15 Kɔ abum a dale aɲɛ ɲasumpɛr wan ka wɛka dale, kɔ ɲawurɛnɛ kɔ dale kɛsɔk kɔ ɲandif.»

Kɔ Yesu eyif acɔɲkɛl ɔn, «Cɛke cɔ pɛmar wɛka dale nwɛ pɔyɔ ɲa-ɛ?» 16 Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Pɛmar wɛka dale nwɛ pɛder pɛdif abum a dale akakɔ fɛp, pɛban sɔ dale pɛsɔɲ abum alɔma.» Ntɛ afum ɲane moloku mmɛ mɔ, kɔ ɲaloku: «Ta tatɔkɔ tɛtam kɛyi!» 17 Kɔ Yesu ɛɲkafɛli kɛro k'ɔmɔmɔn ɲa, k'eyif: «Cɛke cɔ tolɔku tecic tantɛ tolɔku ɔɲ-ɛ?»

«Tasar ntɛ acɔɲɔɲɔ kɛlɔ ɲanace mɔ,
ipede pɔyɔnɛ ɔɲ tasar mpɛ posumpɛr kɛlɔ mɔ.»

18 Nwɛ o nwɛ ɛtɛmpɛnɛ pi kɛron, ɛntɛpɛ;
mɛna nwɛ pɛntɛmpɛnɛ sɔ kɛron mɔ,
pomputɛk'ɛm.»

Abɛ a dine aSuyif kəfan kəjan kəkan̄kəla-kənkəla Yesu

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Atəksɛ a sariyɛ kə alon̄nɛ apən̄ ɲac-tɛn kətəp kə waca tɛm tatəkə, bawo ɲanacərə a tɛ tan̄an tɔ Yesu ɛnalokɛ capafɔ cacəkə; mba ɲac-nesɛ afum akə ɲanayi di mɔ. ²⁰ Kə ɲayɛfɛ kəkan̄kəla-kənkəla Yesu. Ti disrɛ, kə ɲasom afum aɲɛ ɲanabaɲɛnɛ kəcən̄kəl moloku mən̄ mɔ. Afum ɲanayi aɲɛ anasom kəkəsumpər Yesu dəmoloku mɔ, ntɛ tən̄sən̄ɛ ɲatam kəbər kə wəbɛ dəwaca, nwɛ ɛnatəmpər kətam kə fənən̄tər dətɔf mɔ. ²¹ Kə afum asom aɲɛ ɲan̄can̄ kə moloku: «Wətəksɛ, sən̄cərə fɔ moloku mame mən̄loku məc-təksɛ mi afum mɔ məsək; məfəkiti fum kən̄ən̄k kən̄, mba kan̄cɛ kə mən̄təksɛ afum kəkət nke kəmbət Kanu mɔ. ²² Awa, məloku su ma, pəmar kəsən̄ dut dosu wəbɛ wəka Rom* ba, ka pəmar fɛ ti?» ²³ Mba kə Yesu ɛnɛpəl kɔta kəjan̄, k'oloku ɲa: ²⁴ «Nəmentər'im pəsam gbəlɛɲ bin. Kəro ka ana kəyi pəsam papəkə-ɛ, kə tewɛ ta wəkayi?» Kə ɲaloku, «Wəbɛ wəka Rom.» ²⁵ Kə Yesu oloku ɲa: «Awa, nəsən̄ wəbɛ wəka Rom pəkə pəyən̄ɛ pən̄ mɔ, kə Kanu sɔ pəkə pəyən̄ɛ pa Ki mɔ.» ²⁶ Afum aɲɛ ɲantam fɛ kəsumpər kə dəmoloku kən̄ay nke daco; mba ntɛ moloku ma Yesu mən̄ciyanɛ ɲa mɔ, kə ɲan̄can̄k.

Kəyif ka kədeyɛfɛ ka defɛ afɛ daco

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Kə aSadisi aləma ɲander nnɔ Yesu eyi mɔ. ASadisi akakə ɲan̄c-loku a k'afi-ɛ, kəyɛfɛ kəyi fɛ sɔ. Kə ɲayif Yesu moloku mmɛ: ²⁸ «Wətəksɛ, ntɛ tɔ Musa

* **20:22** «Wəbɛ wəka Rom» = «Sesar,» ti təyən̄ɛ tokulɛ ta wəbɛ wəka Rom.

enacice su: «Kɔ wɛɲc ka fum efi pɛnɛɲcɛ mba ta
 ɔyɔ wan-ɛ, wɛɲc wɛkɔ eyi doru mɔ, ɛntam kɛnasɛr
 wɛran ka wɛfi pɛkome kɔ awut.» ²⁹ Mba awɛɲc
 camɛt-mɛrɛɲ ɲanayi tɔlɔma. Kɔ wɛcɔkɔ-cɔkɔ ɛnɛɲcɛ,
 k'ɛfi ta ɛsak wan-ɛ. ³⁰ Kɔ wɛka mɛrɛɲ ɛnasɛr wɛran
 kɔn, ³¹ kɔ tɛyɛfɛ dɛnda kɔ wɛka maas ɛnasɛr kɔ.
 Tatɔkɔ tɔ tɛnakɔ han kɔ awɛɲc ɲɔ ɲɛ camɛt-mɛrɛɲ
 fɛp ɲanɛɲcɛ wɛran wɛkin nwe, ta nwe o nwe ɛsak
 wan-ɛ. ³² Tɛlɔpɛs ɔɲ, kɔ wɛran nwe efi. ³³ Kɔ
 dɔsɔk dɛyɛfɛ da afi dɛndɛbɔp-ɛ, ɲɔ endɛlɛk wɛran
 wɛkawɛ-ɛ? Bawo awɛɲc ɲɔ akanɛ camɛt-mɛrɛɲ
 fɛp ɲananɛɲcɛ kɔ!» ³⁴ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Arkun kɔ
 aran a doru dandɛ ɲanɛɲcɛnɛ. ³⁵ Mba nde doru
 dakɔ dender mɔ, Kanu kɛnɛɲk fɔ pɛmar alompu
 ɲayɛfɛ defɛ, a ɲasɔtɔ kɛyi wɛyɛɲ doru dadɔkɔ-ɛ,
 ɲafɔde ɲac-nɛɲcɛnɛ. ³⁶ ɲafɔtam sɔ kɛfi, bawo pɛyi
 ɲa pɛmɔ mɛlɛkɛɛ, ɲa ɲandɛyɔnɛ awut a Kanu, bawo
 Kanu kɛyɛkti ɲa defɛ. ³⁷ Musa oloku pɛsoku pɛs
 a afi ɲandɛyɛfɛ defɛ. Kɛfo nkɛ ɲɛɲcɛ tɛta tɛrɛntɛm
 ntɛ tɛɲc-mar mɔ, Musa ewe Kanu dɛnda «Kanu ka
 Abraham, Kanu ka Isiyaka, Kanu ka Yakuba.»»
³⁸ Kɔ Yesu ɔnɔcɛr, «Kanu bafɔ ka afi kɔ, mba ka ayi
 wɛyɛɲ; bawo nnɔ Kanu kɛyi mɔ, fɛp fɛɲyi wɛyɛɲ.»
³⁹ Kɔ acicɛs a sariyɛ alɔma ɲalɛk moloku, kɔ ɲaloku:
 «Wɛtɛksɛ, mɛloku bel-bel!» ⁴⁰ Kɔ ɲanɲc-nɛsɛ sɔ kɛyif
 kɔ moloku mɔlɔma.

Wɛyɛk-yɛk wɛka Kanu kɔ Dawuda

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Cɛke cɔ antam kɛloku
 a Wɛyɛk-yɛk wɛka Kanu wɛka Dawuda ɔyɔnɛ-ɛ?
⁴² Bawo Dawuda nkɛn yati oloku buk ba Yabura
 Dawuda disrɛ:

«Wəbɛ ɛnaloku wəbɛ kem:

Məder mändɛ nnə kəca kem kətət,

⁴³ Ifaŋ kəbocər'əm aterɛnɛ am dəntɔf mənəs-nas
 ɲa.›†

⁴⁴ Kɔ Dawuda ewe wəsom ka Kanu «wəbɛ kɔn»-ɛ,
 cəke cɔ wəkakɔ ɛntam kəyɔnɛ wan kɔn-ɛ?»

*Yesu oloku a pakɛmbərnɛ mɔyɔ ma atəksɛ sariyɛ
 (Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)*

⁴⁵ Ntɛ afum ɲayi kəcəŋkəl Yesu mɔ, k'oloku acɛpsɛ
 ɔn darəŋ: ⁴⁶ «Nəkɛmbərnɛ atəksɛ sariyɛ: Nambɔtər
 kəkɔtəsɛ suma səpɔŋ, ɲambɔtər pəc-yif ɲa kəyif
 kətət mofo mmɛ mɛŋlɛrɛ mɔ, ɲambɔtər dəkəndɛ
 dəcəkɔ-cəkɔ **dəkəcəpəs**, kɔ səcɔm səcəkɔ-cəkɔ mofo
 mmɛ aŋkɔ kədi yeri mɔ. ⁴⁷ ɲa ɲambaŋər aran aŋɛ
 awos aŋa ɲafi mɔ daka daŋan, ɲa ɲambɔləsɛ sali
 ntɛ tɔŋsɔŋɛ pagbəkərə ɲa mɔ. Andekɔ-kiti ɲa kiti
 kəyɛŋki!»

21

*Kəpocɛ ka wəran wətɔyɔ daka nwɛ wos ɛnafi mɔ
 (Mk 12:41-44)*

¹ Kɔ Yesu eyekti fɔr, k'ɛnəŋk ntɛ aka daka ɲaŋc-
 bɛr kəpocɛ kəŋan dətafala ta **kəlɔ kəpɔŋ ka Kanu**
 mɔ. ² K'ɛnəŋk sɔ wəran wətɔyɔ daka wəlɔma nwɛ
 wos efi mɔ, pəc-bɛr mɛŋcəmbəl mɛfɛt mɛrəŋ ma
 kəpər. ³ K'oloku: «Ic-lok'un, kaŋcɛ: Wəran wətɔyɔ
 daka wəkawɛ wos ɛnafi mɔ, ompocɛ pətəs aka fəp.
⁴ Bawo afum aləpəs aŋɛ fəp, ntɛ daka dɛlar ɲa mɔ,
 itɔ ɲambɛr kəpocɛ kəŋan dənda, mba nkɔn, kətɔyɔ
 kɔn daka, ɔsɔŋ pəkɔ pəmar pəsɔŋɛ kɔ kətam kəyi
 doru mɔ.»

† 20:43 Psaumes 110:1

Yesu kədərək kədeləsər ka kələ kəpən
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Afum aləma nənc-loku teta **kələ kəpən ka Kanu**: «Kəntesə k'alompəsə ki masar mətət kə ca yətət ya ki nyə anşən Kanu kəpocə mə.» Kə Yesu oloku: ⁶ «Dəsək dendeder, ndə nəntədenəjk tasar tedenşə tasar kəron mə, fəp fayi andewun yi.

Pələc kə kətarəs
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Kə nəyif kə: «Wətəksə, ake tēm tə tatəkə tendeyi-ε? Təyə təgbəkəre tere tendementer mes maməkə məmbəp-ε?» ⁸ Kə Yesu oloku nə: «Nəkəmbərne, ta nəsakne patalər'un! Bawo afum alarəm nədeder nəc-kətenə tewe tēm, nəc-lok'un: «Ina əyənə wəsom ka Kanu,» kə, «Tēm təmbəp!» Mba ta nədecəmə nə darən! ⁹ Kə nəndene teta kəwan, k'afum a dətəf nəyənəkər abə anən bəkəc-ε, ta nənesə; bawo mənə tatəkə tojnunəkənə teder kərəsna, mba bafə ndəkəl doru dandə dendelip.» ¹⁰ K'oloku nə sə: «Afum aləma nəndeyəfərənə kə afum aləma, atəf nələma nəyəfərənə kə atəf nələma; ¹¹ antəf nəndeyikcə mofə mələma, dor kə docu yendeyi mofə məlarəm; mes məwəy-wəy mendeyi, kə **məgbəkər məpən mme mendeyəfə nde Kanu Kəyi mə**. ¹² Mba maməkə mendəbəp, pasumpər'un, pətərəs'un, pasən'un kəkə-kiti **dəkəcəpəs** a padeber'un dəbili. Abə a dətəf nəndekit'un teta tewe tēm. ¹³ Tatəkə tendemar'un kəloku ka təkə nəncərə tetem mə. ¹⁴ Ta təyə nu kəcəm-cəmnə təkə nəndeyə a nəyəcne mə. ¹⁵ Ina wəkawə yati ina endəsən'un temer kə kəcərə ka kətət nkə ater anu, nwə o nwə əntədetam kəgbəkəl mə. ¹⁶ Akomənə, awənç anə, anapa, kə abət anu

yati nandeson nu, nasone alarəm kəfi nu daco. ¹⁷ Fəp fəndeter'un, teta tewe tem. ¹⁸ Mba ali kəfon konu ka dəromp kin kəfədesəle; ¹⁹ Kə nəmberene kəsumpər bel-bel-ε, nəndeyacne nəyi doru.»

Yesu endənk kədeləsər ka Yerusalem

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ «Kə nəndenənk asədar nəkəl Yerusalem-ε, nəcəre tem tatəkə a kələsər ka di kələtərne. ²¹ Tem tatəkə akə naye Yude mə, nac-yekse kəperne ka dəməro; akə naye Yerusalem daco mə, nac-wur; akə naye dəkulum mə, ta nəbere sə dare-ε. ²² Bawo dəsək dadəkə d' andeboc kiti, nte tənsonε mes mme anacic mə fəp meyi. ²³ Pələc peyi dəsək dadəkə aran anε nambəkəs, kə akə nənməsər mə! Bawo pəyenki pəpən pendeyi dəsək dadəkə dətəf, kə metele məpən ma Kanu nnə afum akakə naye mə. ²⁴ Sakma sə andedifəte nə, təf fəp yosumpər-sumpər nə yekekəre nə pəbəle; tem tatəkə afum acuru nəban Yerusalem, han tem nte asən nə mə tec-lip.»

Kəder ka Wan ka fum

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ «Məyo megbəkəre mme meyεfe nde Kanu kəyi mə mendeyi dədec, dənof kə dəcəs; dəntəf, bəkəc yendelece-lece afum teta pukule-kule pa dəkəba kə yam ya ki. ²⁶ Afum nəndefine kənesε ka kəcem-cemne ka təkə tendeder dəntəf mə, bawo fənəntər fa kəm fəndeyikε. ²⁷ Tem tatəkə tə andenənk Wan ka fum kəder dəkəp; dəfənəntər, kə **dəpəmot pa pələl pa dəbe dən** disre d' ender. ²⁸ Kə məyo maməkə mendecop kəder-ε, nəlomp, nəyekti səbomp, bawo kəsən konu kəway kələtərne.»

Cəke cə kətək kəkom kənatəksə-ε?

(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Kə Yesu oloku ŋa capafə cin: «Nənəŋk kətək kəkom* kə tək yeləpəs nyε. ³⁰ Nəŋc-kəna-nəŋk yi yopoŋ bəpər, nəcərə katin a kətəŋ kələtərnε. ³¹ Itə nənə nəndesə-yə, kə nəndenəŋk mes maməkə mecder-ε, nəcərə fə **dεbε da Kanu** dələtərnε. ³² Ic-lok'un kaŋce: Afum a tēm tantε ŋafədelip kəfi fəp, a ta teyi-ε. ³³ Kəm kə antəf yendesələ mba moloku mem məfədesələ.»

Ta nədirərnε!

³⁴ «Nəkembərnε bel-bel! Ta nəsak bəkəc yonu yetasərnε cəsata kə kəcis, kə kəcem-cəmnε ka doru dandε, kə pəyi ti tatəkə-ε, dəsək dəpəŋ dadəkə dendebəpən'am, ³⁵ pəmə nte manta mənɣbəpərnε ləp mə. Bawo dəsək dadəkə dendebəpənε afum a doru fəp. ³⁶ Ta nədirərnε, **nəc-lok-lokər Kanu** tēm fəp, nte təŋsəŋε nəde nəsətə fənəntər fəmulpənε mes məkə mendeder mə fəp, nədekə nəcəme, nəmentərnε Wan ka fum, ta nəlapərnε.»

³⁷ Dəsək dadəkə, Yesu pəc-təksε afum dəndo **kələ kəpəŋ ka Kanu**, k'owur kəkə-cəpərənε pibi ndε aŋwe «Tərə ta Olif» mə. ³⁸ Afum fəp, kə dec dəsək-ε, ŋəŋc-kə ndε **kələ kəpəŋ ka Kanu** kəkə-cəŋkəl kə.

22

Abε kətəŋnε kəyə ka Yesu pələc

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Saŋ 11:45-53)

¹ Kə kəsata ka aSuyif ka **sali sa cacom cətonəŋkəl lebin** nkε aŋwe «Pak» mə kələtərnε.

* **21:29** f. «figuier»

² Alonɛ apɔŋ kɔ atəkse sariye ɲayefe katen ka nte ɲanyɔ a ɲadif Yesu mɔ, mba ɲac-nese afum.

Yudas kawose kɔn kamar abe a aSuyif a ɲasumpar Yesu

(Mt 26:17-25; Mk 14:10-11)

³ Kɔ Sentani sɛmbere Yudas, nwe aɲc-we Iskariyɔt mɔ, nwe aɲc-lɔm asom a Yesu wɛco kɔ merɛŋ daco mɔ. ⁴ Kɔ Yudas aɲkɔ ɲanenene kɔ alonɛ apɔŋ kɔ abe aɲe ɲaɲc-bum **kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu** mɔ, tɔkɔ pamar pɛsɔŋ ɲa Yesu mɔ. ⁵ Kɔ pambɔt ɲa, kɔ ɲantɛɲne kɛpɔce kɔ pɛsam. ⁶ Kɔ Yudas owose. K'eyefe ɔŋ katen tɔyɔ nte aɲyɔ a pɛsɔŋ Yesu ta afum ɲaɲcɛre ti mɔ.

Yesu kasɔŋ ka kɛlompɛs yeri ya Pak

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Saɲ 13:21-30)

⁷ Kɔ dɔsɔk da **sali sa cɛcom cɛtɔnɔŋkɛl lebin** dɛmbɛp nde pamar padif aɲkesiya ɲolonɛ mɔ. ⁸ Kɔ Yesu osom Piyer kɔ Saɲ, pɛc-loku ɲa: «Nɛkɔ nɛlompɛse su yeri ya Pak, nte tɔɲsɔɲe sɛde sɛdi yi mɔ.» ⁹ Kɔ ɲayif Yesu: «Deke mɛfaɲ a sɛlompɛs yi-ɛ?» ¹⁰ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Kɔ nɛndena nɛc-bere dare disre-ɛ, nɛɲkɔbɛpɛne kɔ wɛrkun wɛlɔma pɛsare tɔbɔl pa domun. Nɛcɛme kɔ darɛŋ haɲ nde kɛlɔ kɛɲkɔ aɲkɔbere mɔ. ¹¹ Nɛloku wɛka kɛlɔ kaɲkɔ: «Wɛbe osom su a sɛder sɛyif'ɛm, a dukɛlɔ dere d'endedi yeri ya Pak kɔ acɛpse ɔn darɛɲ-ɛ?» ¹² Endekɔ-mentɛr'un kɛlɔ kɛronɲ, dukɛlɔ dɔpɔŋ kɔ ca yɔkɔ pamar mɔ fɛp. Dɛndo kɛfo kaɲkɔ kɔ nɛɲkɔlompɛs yeri ya Pak. ¹³ Kɔ afum aɲe ɲaɲkɔ, kɔ ɲaɲkɔ ɲabɛp ca fɛp pɛmɔ tɔkɔ Yesu ɛnaloku ɲa ti mɔ, kɔ ɲalompɛs yeri ya Pak.

Kayer ka kacom ka Pak
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26)

¹⁴ Nte tem tembap mo, ko Yesu ende demesa kadi yeri ko Asom on. ¹⁵ Ko Yesu oloku: «Pambas'im kadi yeri ya Pak yaye ko nana, a idetaro. ¹⁶ Bawo ic-lok'un, ifaso-di yi, han tem nte teta yi tendekolarɛ nde **debe da Kanu** dantof mo.» ¹⁷ Ko Yesu elek apot, k'okor-koru Kanu,* k'oloku: «Nalek apot nhe, nayerene pedisre pa ni; ¹⁸ bawo ic-lok'un, ifasomun wen han **debe da Kanu** deder.» ¹⁹ Ko teyefe day, k'elek kacom, nte elip kakor-koru Kanu† mo, k'entepi ki, k'oson ja pac-loku: «Dis dem do dande, nde asone te tonu mo; nade nac-cem-cemn'em.» ²⁰ Nte nalip kadi yeri mo, k'elek so apot, k'oson ja, pac-loku: «Apot nane nyone **kacans kafu kayi ka tes tin** ko Kanu. Wen wawe weyi apot nane disre mo, woyone mecir mem mme alone tes tonu mo. ²¹ Ti disre, fum nwe endeson'im padif mo, ende nno amesa nane ko ina. ²² Wan ka fum entas, pamo tako aloku ti mo; mba palec peyi fum wakako endeson ko padif mo.» ²³ Ko acepse a Yesu daron naye fe kayifatene danda, fum nwe eyi ja daco nwe endeson ko padif mo.

Ano ecepar'un fap-e?

²⁴ Ko kagbekalene karon kayefe acepse a Yesu daron daco, teta kacare ka nwe encepar ja daco fap mo. ²⁵ Ko Yesu oloku ja: «Abe a tof nanyi afum anan karon pamo abe, ane nankotene katam nno nanyi mo, nafan a pawe ja «abot a afum». ²⁶ Bafɔ tin tayi to

* **22:17** «k'okor-koru Kanu,» ko pyone fe ti-e, «k'eyif Kanu nawali teta apot» † **22:19** «kakor-koru Kanu» ko pyone fe ti-e, «kayif Kanu nawali teta kacom»

kə nənə! Mba mənə nwe ɛɛɛpər'un fəp mə, pəyi pəmō nwe ɛfɛtɛ nu daco fəp mə; nwe ɔyɔnɛ wəbɛ mə, pəyi pəmō wəcar. ²⁷ Bawo, nwe ɛɛɛpər nu mə ɔyɔnɛ, nwe ɛndɛ dɛmɛsa mə ba, ka nwe ɛɛkɛrɛ kə yeri dɛnda mə? Bafɔ nwe ɛndɛ dɛmɛsa mə ɔfɔ? Kə ina, iyi nu daco, pəmō nwe ɛɛkɛrɛ nu yeri dɛmɛsa mə.»

²⁸ «Nənə ɛnasiməs kə ina tɛm ntɛ inayi tɔrɔ disrɛ mə. ²⁹ Itɔ ɔsɔɛ ntɛ papa kem ɔsɔɛ'im dɛbɛ mə, ina sɔ isɔɛ'un di: ³⁰ Ntɛ tɔɛsɔɛ nɔdi yeri, nɛmun amɛsa ɛm kəron ɛndɛ dɛbɛ dɛm dɛntɔf mə. Nɛndɛ sɛcɛm sa abɛ kəron, nɛboc kiti ka cəsɔɛka wəco kə mɛrɛɛ ca Yisrayel.

*Yesu ɛndəɛk a Piyɛr ɛndɛbaɛɛnɛ kətɔcɛrɛ kə
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; San 13:36-38)*

³¹ Kə Yesu oloku Simɔɛ Piyɛr: «Simɔɛ, Simɔɛ! Məkɛmbərnɛ! Sɛntani sɛntola kɛdɛs-dɛs'un dɛsifitɛ pəmō kɛcom. ³² Mba intolan'am, ntɛ tɔɛsɔɛ ta abəkɛc ɛkafəl'am† mə. Kə mɛndɛdɛr'im-ɛ, mɛyɛɛkəs bəkɛc ya awɛɛɛc'əm aɛa.» ³³ Kə Piyɛr oloku kə: «Wəbɛ, iwosɛ kəkɔ dɛbili kə mənə, kə pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, ifi kə mənə.» ³⁴ Mba kə Yesu oloku kə: «Piyɛr, ic-lok'əm, mɛndɛbaɛɛnɛ kətɔcɛr'ɛm kəmaas a kicipi kɛc-cam.»

Pəsam pa delek, aləba, kə dakma

³⁵ Kə Yesu eyif ɛa: «Ntɛ ɛɛc-som'un ta ɛɛsɔɛ'un pəsam, ta ɛɛsɔɛ'un aləba ɛɛbɛrɛ yamos, ta ɛɛsɔɛ'un cɔfta cɛbɛrnɛ mə, paka pɛnayı yi daco mpɛ nənɛtɔ-sɔtɔ mə ba?» Kə ɛɛpɛsɛ ɔn darɛɛ ɛaloku: «Ala! Ali pin pɛnayı fɛ.» ³⁶ Kə Yesu oloku ɛa: «Nɛkəl mɛs

† **22:32** «ta abəkɛc ɛkafəl'am,» kə pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, «ta kəlan kam kəsɔlɛ»

məsəkpel! Məna nwe mənyə pəsam mə, mələkənə pi; məna nwe mənyə aləba nəberə yamos mə, mələkənə ni; kə məna nwe məntəyə dakma mə, məcaməs yamos yam, məway din! ³⁷ Bawo, ic-lok'un: Mənə təkə ançic mə telare nnə iyi mə: «Analəm kə ayenki bəkəc dacə.» Nte təyənə temi mə, kəyi kə tender.» ³⁸ Kə acepse ən darəñ ɲaloku kə: «Wəbə məban sakma nse mərəñ.» Kə Yesu oloku ɲa: «Pəntəñne tante.»

*Yesu kəlok-lokər Kanu nde tərə ta Olif
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Pəmə təkə anç-yə ti mə, Yesu endewur k'əñkə nde tərə ta Olif. K'acepse ən darəñ ɲançepse kə.

⁴⁰ Nte ɲambəp kəfo kanjə mə, k'oloku ɲa: «**Nəlok-lokər Kanu**, ta nəsaknə nəberə kiciya disre.» ⁴¹ K'əmbələ ɲa, pəmə kələm ka tasar katin, k'ənçəp suwu, k'ontola Kanu, ⁴² pəc-loku: «Papa kə məwose-ε, məbələn'em pəcuy pampε. Ti disre, ta tefan tem teyi, mba tam teyi.» ⁴³ Kə mələkə mələma mowurər kə kəyεfε dareñç, kədeyənəkəs kə abəkəc. ⁴⁴ K'abəkəc ɲelεcε-lεcε kə, k'eyεfε kəlok-lokər Kanu, k'abəkəc ɲempε kə, kə kawonε kən kəyi pəmə nte mocul ma mecir mendetempənε dəntəf mə. ⁴⁵ Kə Yesu εsak sə kəlok-lokər Kanu kəñkə enayi mə, k'əñkə pəbəp acepse ən darəñ ɲadirenə bəkəc yerenç. ⁴⁶ Kə Yesu eyif ɲa: «Ta ake tə nəndirenε-ε? Nəyεfε, **nəlok-lokər Kanu** ta nəsaknə nəberə kiciya disre!»

*Kəsumpər ka Yesu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Sañ 18:3-11)*

⁴⁷ Yesu enalip fε kəlok-loku kə afum alarəm ɲander, fum wəkə anç-we Yudas, acepse ən darəñ wəco kə mərəñ dacə mə, pəyi ɲa kirin. K'ələtərne

Yesu kəkə-cup kə. ⁴⁸ Kə Yesu eyif kə: «Yudas, kəcup kə mändeleke Wan ka fum məsəŋ kə ater ɔn ba?»

⁴⁹ Nte asol a Yesu ɲanəŋk tatəkə tənəkə-cepər mə, kə ɲayif Yesu: «Wəbe, səntam kəsutnɛnɛ sakma sosu ba?» ⁵⁰ Kə fum wəkin asol a Yesu daco, ɛɲcep wəcar ka wəlonɛ wəpəŋ aləŋəs ɲa kəca kətət. ⁵¹ Kə Yesu ɛyac ɲa pəc-loku: «Nəce tatəkə!» K'ɔŋgbuɲɛnɛ aləŋəs ɲa fum wəkəkə, k'entamɛ.

⁵² Kə Yesu eyif alonɛ apəŋ, abɛ a abum a **kəlɔ kəpəŋ ka Kanu** kə abeki a dətɔf aɲɛ ɲanader kəsumpər kə mə: «Pəmar nəder nətəmpər sakma kə tək, pəmə nte nənder kəsumpər kalbante mə ba? ⁵³ Dəsək o dəsək səna aɲc-yi nde **kəlɔ kəpəŋ ka Kanu** kə nənə, mba nənəsumpər f'em. Ndekəl ɔŋ, tɛm tonu tɛbəp, kə kətam ka kubump.»

Piyer embayɛ kətə-cərə Yesu

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Sanj 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nte ɲalip kəsumpər Yesu mə, kə ɲankekərə kə nde kəlɔ ka wəlonɛ wəpəŋ. Mba kə Piyer ɛɲgbəkərə ti pəbɔle. ⁵⁵ Kə ɲamot nɛɲc abanɲa daco kə ɲandɛ. Kə Piyer endɛ ɲa daco. ⁵⁶ Nte wəcar wəran wəlɔma ɛnəŋk kə pəndɛ ɲa daco nɛɲc kirin mə, k'oloku: «ɲa ɲayina kə fum wəkawɛ.» ⁵⁷ Mba kə Piyer ɛɲgbəkəl wəran nwe, pəc-loku: «Wəran, ɲɛcərə fɛ fum wəkawɛ!» ⁵⁸ Pəwon fɛ kə wəlɔma ɛnəŋk kə, k'oloku: «Məna sɔ akin ayi ɲə nəyɔnɛ.» Kə Piyer oloku wərkun nwe: «Ala! Bafɔ akin ayi ɲə səyɔnɛ.» ⁵⁹ Kə dec din dɛɲcepər mə, kə fum wəlɔma ɛɲgbək kəlɔku: «Fum wəkawɛ ɔɲwureɛnɛ kənayi kə nkən, bawo wəKalile ɔfɔ.» ⁶⁰ Kə Piyer oloku: «Məna, ina

inɕɔɾɛ fɛ tantɛ mɔŋkɛɾɛ kɔloku mɔ.» Nɔyi kɔloku-
loku kɔ kicipi kɔŋcam. ⁶¹ Kɔ wɔbɛ Yesu ɛŋkafɔlɛ
k'ɛŋgbɔtnɛ Piyɛɾ. Kɔ Piyɛɾ ɛŋcɛm-cɛmnɛ toloku tɔkɔ
wɔbɛ Yesu ɛnaloku kɔ mɔ: «Mɔndɛbaŋɛnɛ kɔtɔ-
cɔr'em kɔmaas a kicipi kɔc-cam.» ⁶² Kɔ Piyɛɾ owur
nde dabanɕa, k'ɔŋkɔ pɔbɔk bel-bel.

Kɔlɔmɔs kɔ kɔsut ka Yesu
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Arkun aŋɛ ŋaŋc-bum Yesu mɔ ŋafani kɔ, ŋac-
sut kɔ. ⁶⁴ Ŋac-kump kɔ kɔro, a ŋac-yifɛt kɔ ntɛ:
«Mɔmentɔr su oŋ a wɔdɔŋk wɔka Kanu ɔ mɔyɔnɛ!
Mɔbɔŋc ma nwɛ osut'ɔm mɔ!» ⁶⁵ Kɔ ŋales-les kɔ
moloku mɔlɔmɔs mɛlarɛm.

Yesu nde aboc kiti apɔŋ fɔr kirin
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Saŋ 18:19-24)

⁶⁶ Ntɛ dec dɔsɔk mɔ, kɔ abeki a dɔtɔf, alɔŋnɛ apɔŋ,
k'atɔksɛ sariyɛ ŋambɔpɔsɛnɛ. Kɔ ŋaŋkɛkɛɾɛ Yesu nde
aboc kiti aŋan apɔŋ ŋayi mɔ. ⁶⁷ Kɔ ŋayif kɔ: «Kɔ
pɔyɔnɛ fɔ mɔna ɔyɔnɛ nwɛ Kanu kɔyɛk-yɛk mɔ-ɛ,
mɔloku su ti.» Kɔ Yesu oloku ŋa: «K'iloku nu ti-
ɛ, nɔfɔlɔŋ ti, ⁶⁸ k'iyif'un sɔ-ɛ, nɔfɔluks'em moloku.
⁶⁹ Kɔyɛfɛ ndɛkɔl, Wan ka fum endekɔ nde kɔca kɔtɔt
ka fɔnɔntɔr fa Kanu.» ⁷⁰ Kɔ afum fɔp ŋambanɛnɛ:
«Mɔna ɔyɔnɛ oŋ Wan ka Kanu ba?» K'oloku ŋa:
«Nɔna oloku ti: Nkɔn iyɔnɛ.» ⁷¹ Kɔ ŋaloku: «Cɔkɛ
cɔ afaŋ sɔ kɔcɔɾɛ-ɛ? Sɔna yati, sɔna ɛnɛnɛ kɔ ti
dɔkusu.»

23

Yesu fɔr ya Pilat kirin
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Saŋ 18:28-38)

¹ Kɔ ɲayɛfɛ fɛp faɲan, kɔ ɲasolɛ Yesu kɛkɛkɛrɛ kɔ nde fɔr ya Pilat kirinɲ. ² Kɔ ɲayɛfɛ kɛyɛmsɛnɛ kɔ, ɲac-loku: «Wɛkawɛ sɛɲkɔ sɛbɔp pɛc-gbɛɲɛr afum kɛyɛɲkɛr su sɛbomp, ɲafati kɛsɔɲ wɛbɛ ka doru fɛp dut, pɛc-wenɛ sɔ «Wɛyɛk-yɛk wɛka Kanu, wɛbɛ wɛka atɔf».» ³ Kɔ Pilat eyif kɔ: «Wɛbɛ wɛka aSuyif mɛyɔnɛ?» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɛna oloku ti.» ⁴ Kɔ Pilat oloku wɛlɔɲɛnɛ wɛpɔɲ wɛka kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu kɔ kɛnay ka afum: «Inɛɲk fɛ tɔlɔm o tɔlɔm nɛ pɛmar pasumpɛrɛ wɛrkun wɛkawɛ mɔ.» ⁵ Mba kɔ ɲaɲgbɛc gbɛs, kɛloku: «Afum ɲɔ ɛɲgbɛɲɛr, pɛc-tɛksɛ afum atɔf ɲa Yude disrɛ fɛp kɛyɛfɛ atɔf ɲa Kalile nde ɛnacɔp mɔ, haɲ nnɔ.»

Yesu fɔr ya Herodu kirinɲ

⁶ Nɛ Pilat ene teta Kalile mɔ, k'eyif kɔ: «Wɛka Kalile mɛyɔnɛ ba?» ⁷ Nɛ Pilat ene a wɛka Kalile ɔfɔ mɔ, k'oloku a fum wɛkawɛ, Herodu pɛmar pɛkiti kɔ. K'oloku a pakenɛ kɔ Herodu nwe ɛnayi mata mamɔkɔ Yerusalem mɔ. ⁸ Nɛ Herodu ɛnɛɲk Yesu mɔ, kɔ pɛmbɔt kɔ, bawo ɛɲc-tɛn kɛnɛɲk kɔ kɛyɛfɛ nɛ pɛnawon mɔ, teta mes mɔkɔ ɛɲc-ne pɛc-loku tɔn mɔ, pɛyɔ amera kɛnɛɲk kɔ, pɛyɔ **tɔyɔ tɛgbɛkɛr nɛ tɛyɛfɛ nde Kanu kɛyi mɔ** fɔr yɔn kirinɲ. ⁹ Kɔ Herodu eyifɛt Yesu mes mɛlarɛm, mba Yesu ɛnalukɛ fɛ kɔ nɛ o nɛ. ¹⁰ Wɛlɔɲɛnɛ wɛpɔɲ kɔ atɛksɛ sariyɛ ɲanayi di, ɲac-naɲkanɛ kɛyɛmsɛnɛ kɔ. ¹¹ Herodu kɔ abum ɔn ɲafani kɔ, kɔ ɲayɔ kɔ pɛlɛc pɛlɛc; kɔ ɲamber kɔ yamos ya abɛ, kɔ ɲasɔɲ kɔ a pakenɛ Pilat. ¹² Dɔsɔk dadɔkɔ yati dɔ Pilat kɔ Herodu ɲanabɔt ɔɲ, ɲanaterɛnɛ cɔkɔ-cɔkɔ.

*Antəḡne kədif Yesu**(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Saḡ 18:39-19:16)*

¹³ Kə Pilat ewe wəlonḡne wəpəḡ, abe a dətəf, kə afum. ¹⁴ K'oloku ḡa: «Nəḡker'em fum nwε a nkən enḡbiḡər afum kəyənḡ səbomp. Mba fər yonu kirinḡ iyifət kə, ali tes tin inəḡk fε nte əyə mes mame nəmbonḡe kə mə, nte pəmar padifε kə mə. ¹⁵ Herodu sə enəḡk fε ali tin, bawo olukse su kə. Awa! Fum wəkawε əyə fε nte o nte pəmar padifε kə mə. ¹⁶ Kəsak kə k'inder k'andelip kəsut kə-ε.» ¹⁷ Kəsata ka Pak nke o nke, Pilat enḡc-sake ḡa wəyi dəbili wəkin. ¹⁸ Kə ḡambanḡene fəp kəkule-kule: «Mədif wəkawε! Məsakε su Barabas!» ¹⁹ Anaber Barabas dəbili teta kədifətene kəloma nke kənayi dare mə, kə kədif ka fum. ²⁰ Kə Pilat əḡḡbəkəre sə kəloku ḡa kəfanḡ kən kəsak Yesu. ²¹ Mba kə ḡaloku ḡbes: «Mə**caḡ kə dəkətək ka defi**! Məcaḡ kə!» ²² Kə Pilat eyif ḡa sə tamaas: «Pələc pere pəyə-ε? Inəḡk fε nte o nte pəmar padifε kə mə. Kəsak kə k'inder k'alip kəsut kə-ε.» ²³ Kə ḡampene sim kəbupəre, ḡac-loku: «Pacḡ kə!» Kə sim səḡan səḡkalərne. ²⁴ Kə Pilat owose kəyə təkə ḡanafanḡ mə. ²⁵ Kə Pilat εsak Barabas wəkə ḡanawer kə mə. Barabas nwε anaber dəbili teta kədifətene, kə kədif ka fum mə. Kə Pilat εlek Yesu, k'ember ḡa dəwaca ḡayə kə təkə ḡanafanḡ mə.

*Kəcaḡ ka Yesu**(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Saḡ 19:17-27)*

²⁶ Nte ḡayi kəkekəre Yesu mə, kə ḡambəpene kə wərkun wəloma pac-we kə Siməḡ, wəka atəf ḡa Sirən enayi pəyεfε dale, kə ḡasarsər kə **kətək kəpandən ka defi** a pəcəme Yesu darəḡ pəkekəre

ki. ²⁷ Kɔ kənay ka afum alarəm kɔ aran ɲaɲcəmə kɔ darəɲ ɲac-sut-sutnɛ bəkək ɲac-yɔnɛ kɔ nənɔfər. ²⁸ Kɔ Yesu ɛɲkafələ nnɔ ɲayi mə, k'oloku: «Aran a Yerusalem, ta nəbokɛ tetem! Mba nəbokɛ te tonu kɔ ta awut anu! ²⁹ Bawo dəsək dendeder ndɛ andeloku: «Pəmbət aran aɲɛ ɲantəbəkəs mə, pəmbət cor nɛ cəntəkom mə, kɔ mɛsɛ mme məntəməsər mə!» ³⁰ Afum ɲandeloku mərə dəsək dadəkɔ: «Mətempɛnɛ su kəron!» kɔ mofo mənɛci, «Məgbəpərɛ su!» ³¹ Bawo k'ayɔ ti kətək kəcaɲk-ɛ, cəke cɔ andeyɔ kəwosu-ɛ?

³² Kɔ ɲasolɛnɛ sɔ kəkəkərə calbante mɛrəɲ aɲɛ anakɔ-difɛnɛ kɔ Yesu mə. ³³ Ntɛ ɲambɛrɛ kəfo kəɲkɔ aɲwɛ «Kəmbɛmbələ» mə, kɔ **ɲaɲcaɲ kɔ dəkətək kəpandən ka defi** dəndo. Kələkɛnɛ calbante akakɔ mɛrəɲ; wəkin pəyi kɔ kəca kətət, wəkɔ pəyi kɔ kəca kəmerya. ³⁴ Kɔ Yesu oloku: «Papa mənəɲnɛnɛ ɲa, bawo ɲaɲcərə fɛ ntɛ ɲayi kəyɔ mə.» Kɔ asɔdar akanɛ ɲayerɛnɛ yamos yɔn ɲac-gbalɛ ti kɔla. ³⁵ Afum ɲacəmə, ɲac-məmən. Abɛ ɲac-fani Yesu, ɲac-loku: «Bawo ɛyac akɔ, pəyacnɛ oɲ ma nkən sərka, kɔ pəyɔnɛ fɔ Krist, nkən ɔyɔnɛ Wəyɛk-yɛk nwe Kanu kəsom mə-ɛ!» ³⁶ Kɔ asɔdar sɔ ɲaɲcəɲnɛ kəkɔ-fani kɔ, kɔ ɲasəɲ kɔ member modokət. ³⁷ ɲac-loku: «Kɔ pəyɔnɛ fɔ mənə ɔyɔnɛ wəbɛ ka aSuyif-ɛ, məyacnɛ oɲ ma, mənə sərka!» ³⁸ Anacik kɔ domp takəronɲ: «Wəkawɛ ɔyɔnɛ wəbɛ ka aSuyif.»

³⁹ Kalbante kin akakɔ anacəɲ mə, pəc-ləməs Yesu, pəc-loku: «Bafɔ mənə ɔyɔnɛ Wəyɛk-yɛk wəkə Kanu? Məyacnɛ oɲ ma, kɔ sənə!» ⁴⁰ Mba kɔ kalbante kamɛrəɲ kəɲkɔ anacəɲ mə, kəɲgbəɲ-gbəɲər kɔ, kəc-loku: «Cəpɔ məfɔnɛsɛ Kanu ba, mənə nwe andeyɔ pəmɔ sənə mə?» ⁴¹ «Ta sənə, kəɲcɛ kɔ,

tante tɔ pamar pasɔŋ su kaway ka mɛlɛsɛr mosu; mba wɛkawɛ ɔyɔfɛ tɔlɔm o tɔlɔm tɛlɛc.» ⁴² K'oloku: «Yesu mɛdɛ mɛcɛm-cɛmn'em kɔ mɛndekɔ-bɛrɛ dɛbɛ dam dɛntɔf-ɛ.» ⁴³ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Kaŋce kɔ, ic-lok'am: Mɔkɔ, sɛna aŋkɔyi Ariyana kɔ mɛna.»

Defi da Yesu

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Saŋ 19:28-30)

⁴⁴ Daŋ dɛnabɛp, dec dosurɛnɛ afum dɛsɛbomp, kɔ kubump kɛkɛbaŋ atɔf fɛp, tɛnabɔlɛ kɛtɛŋc haŋ dec maas. ⁴⁵ Dec dɛnakalɛ, pɛnabiyɛ. Kɔ kɛloto nkɛ anagbɛk kɛkump ka kɛfo kɛcɛmpi ka kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu mɔ, kɛwalɛ dacɔ. ⁴⁶ Kɔ Yesu oŋkulɛrnɛ dim dɔpɔŋ: «Papa, ilɛk amera ŋɛm, k'imber'am dɛwaca!» Ntɛ elip kɛloku moloku mamɔkɔ mɔ, k'ɛŋgbij kifir. ⁴⁷ Ntɛ wɛsɔdar wɛRom wɛbɛ ka asɔdar tasar tin (100) ɛnɛŋk mes mamɔkɔ mɛnacepɛr mɔ, **k'ɛŋcam debeki** da Kanu pɛc-loku: «Kaŋce kɔ, fum wɛkawɛ ɛnalomp!» ⁴⁸ Ntɛ kɛnay ka afum aŋɛ ŋanader kɛdetɛŋnɛ mes mamɔkɔ mɔ, ŋanɛŋk ntɛ tɛnacepɛr mɔ, kɔ ŋalukus ŋac-sut-sutnɛ bɛkɛc nɔnɔfɔr. ⁴⁹ Aŋɛ ŋanacɛrɛ Yesu mɔ fɛp, kɔ aran akɔ ŋanacɛmbɛr kɔ kɛyɛfɛ Kalile mɔ, ŋanacɛmɛ pɛbɔlɛ, ŋac-mɔmɛn tɔkɔ mes mɛŋcepɛr mɔ.

Kɛbɛr ka Yesu dɛkufu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Saŋ 19:38-42)

⁵⁰ Wɛrkun wɛlɔma ɛnayi pac-we kɔ Isifu. Wɛboc kiti wɛpɔŋ wɛlɔma nkɔn ɛnayɔnɛ sɔ; fum wɛtɔt, pɛlomp. ⁵¹ Nkɔn ɛnawosɛ fɛ kɛtɛŋnɛ kɛsɛk ka moloku mamɔkɔ, kɔ mɔyɔ ma akɔ sɔ mɔ. Wɛka dare da Arimate ɛnayɔnɛ, atɔf ŋa Yude; pɛc-kar **dɛbɛ da Kanu**. ⁵² K'ɔŋkɔ ndɛ Pilat eyi mɔ, k'ewer kɔ

fure fa Yesu. ⁵³ K'ontorɛ kɔ dəkətək* nde anacan kɔ mɔ, k'ɛnɛpsər kɔ kasanɛ, k'ɔŋkɔ pəboc kɔ nde dəkufu nkɛ anakay dətasar mɔ; kufu kənayi nkɛ anatɔ-boc fum o fum ki disrɛ kərəsna mɔ. ⁵⁴ Yuma yənayi, dəsɔk da kəlompəsɛnɛnɛ Simiti, nɛ aŋɛsəm mɔ səc-faŋ kəcɔp. ⁵⁵ Aran aŋɛ ɲanacəmbər Yesu kəyɛfɛ Kalile mɔ, ɲander kɔ Isifu; kɔ ɲaməmən kufu disrɛ, kɔ ɲanəŋk təkɔ anaboc Yesu mɔ. ⁵⁶ Ntɛ ɲalip kəməmən kɔ mɔ, kɔ ɲalukus dare, kəkɔ-lompəs moro kɔ labundɛ da dərɪs. Simiti, kɔ ɲaŋɛsəm, pəmɔ təkɔ Kanu kəsom ti mɔ.

24

Yesu kəyɛfɛ kən afi daco

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; San 20:1-10)

¹ Sandɛŋ bət-bət suy, kɔ aran aŋɛ ɲaŋkɔ sɔ dəndo dəkufu, ɲakekərə moro mobotu ambəŋc mɛ ɲanalompəs mɔ. ² Kɔ ɲaŋkɔ ɲabəp pabɪŋkəli tasar təkɔ anasunɛ kufu mɔ; ³ kɔ ɲambərə, mba ɲanabəp fɛ fure fa Yesu. ⁴ Ntɛ tes tatəkɔ tɛŋciyanɛ ɲa mɔ, kɔ arkun mɛrəŋ ɲawurər ɲa, ɲabərɛ yamos yomotər-motər. ⁵ Kənɛsɛ kəŋan disrɛ, kɔ ɲaŋcəp cəro fəp faŋan dəntɔf; mba kɔ afum aŋɛ mɛrəŋ ɲayɪf ɲa: «Ta ake tɔ nəntɛnɛ wətɔfi afi daco-ɛ? ⁶ Eyi fɛ dɛ! Eyɛfɛ afi daco! Nəcɛm-cɛmɛnɛ təkɔ ɛnalok'un ntɛ nənayi kɔ nkən atɔf ɲa Kalile mɔ. ⁷ Ntɛ oŋc-loku: «Mɛnɛ palɛk Wan ka fum pabɛr kɔ aciya dəwaca, **ɲacan kɔ dəkətək ka defi**, pəyɛfɛ defi tataka tən ta maas.»»

⁸ Kɔ ɲaŋcɛm-cɛmɛnɛ toloku ta Yesu tatəkɔ. ⁹ Kɔ ɲayɛfɛ dəndo dəkufu kəkɔ-loku ti asom a Yesu aŋɛ

* **23:53** «dəkətək» ito ɔyɔnɛ «kətək ka kəpandən.»

wɔco kɔ pin, kɔbɔp ka afum alɔpɔs akɔ. ¹⁰ Mari Madelen, Yohanna, Mari wɔka Sak kɔ aran alɔma; aɲɛ ɲananɛŋk sɔ mes mamɔkɔ mɔ, ɲaloku sɔ tin tayi asom a Yesu. ¹¹ Mba moloku mamɔkɔ mɛnayi ɲa pɛmɔ nte abɔc ɲandelok-lokɛr ɲa mɔ, ɲanalan fɛ moloku ma aran akakɔ. ¹² Kɔ Piyɛr eyɛfɛ, k'eyɛksɛ kɔkɔ nde dɔkufu. Nte ontulnɛ kɛmɔmɛn mɔ, ɛnɛŋk fɛ daka o daka mɛnɛ mopol ma kɔloto mɔkɔ mɛnafɛntɛrɛ dɛntɔf mɔ; k'eyɛfɛ k'ɔŋkɔ ndɔrɛn, pɛciyanɛ kɔ tɔkɔ ɛnɛŋk mɔ.

*Nde dɔpɔ da Emayus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Dɔsɔk din dadɔkɔ, acɛpsɛ a Yesu darɛŋ mɛrɛŋ ɲac-kɔ dare dɔlɔma ndɛ aɲc-we Emayus mɔ, dare dɛnayi, ndɛ dɛnabɔlɛnɛ Yerusalem kɔkɔt ka dec mɛrɛŋ mɔ. ¹⁴ Afum akanɛ mɛrɛŋ ɲac-lokɛnɛ mes mɔkɔ mɛɲcɛpɛr mɔ fɛp. ¹⁵ ɲayi kɔlokɛnɛ mes mamɔkɔ, ɲac-gbɛkɔlɛnɛ, kɔ Yesu ɔlɔtɛrnɛ ɲa, kɔ ɲasol. ¹⁶ Mba paka pɔlɔma pɛɲc-yamɔs ɲa kɛnɛpɔl kɔ. ¹⁷ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Ake moloku mɔ nɔyi tantɛ nɛŋkɔ mɔ?» Kɔ ɲaɲcɛmɛ, kɔ dis dɛndɛɲcɛ ɲa. ¹⁸ Kɔ wɔkin wɔkɔ aɲc-we Kɔleyopas mɔ, oloku kɔ: «Mɛna sona gbɔɲ, mɛna eyi mɔkɔ Yerusalem nwe ɔntɔcɛrɛ nte tɛɲcɛpɛr mata mamɛ mɔ?» ¹⁹ K'eyif ɲa sɔ: «Ake?» Kɔ akakɔ ɲaloku kɔ: «Nte tɛɲcɛpɛr tɛta Yesu wɔka Nasarɛt, nwe ɛnayɔnɛ wɔdɛŋk wɔka Kanu wɔpɔŋ mɔ; ɛnɛmɛntɛr ti dɛmɔyɔ kɔ dɛmoloku, fɔr ya Kanu kirin, kɔ nnɔ afum ɲayi mɔ. ²⁰ Alɔŋnɛ apɔŋ asu, kɔ abɛ asu aka dɔtɔf ɲɔlɛk kɔ, kɔ ɲambɛr kɔ afum dɔwaca, **k'anɔaŋ kɔ dɔkɔtɔk kɔpandɔn ka**

defi.* ²¹ Səŋcem-cəmnə fə nkən enader kəwurəs pəbaŋ Yisrayel, mba mamə oŋ fəp, tataka ta maas tə tantə, nte mes mamə meŋcepər mə. ²² Kaŋce kə: A aran aləma ŋayi su daco, aŋe ŋasəŋe kə pəciyanə su mə; ŋanunŋenəna kəkə nde dəkufu, ²³ nte ŋantəna-nəŋk fure fa Yesu mə, kə ŋander ŋaloku su a mələkəe mowurərna ŋa, kə moloku a eyi doru. ²⁴ Kə afum aləma ŋayina su daco, kə ŋaŋkə dəndo dəkufu, kə akakə ŋaŋkə ŋabəp mes pəmə təkə aran ŋalokuna su mə, mba nkən, ŋa ŋanəŋkna fə kə.» ²⁵ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəna afum atəsək səbomp, bəkəc yonu yonwon kəlaŋ moloku mme adəŋk a Kanu ŋanaloku mə! ²⁶ Pənamar dis dələl Krist Wəyek-yek wəka Kanu tantə a pədeberə debeki dən dən disrə?» ²⁷ Kəyefə ka buk ba Musa kəbəp ka yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu aləpəs aŋe fəp, kə Yesu ələmər ŋa təkə Yecicəs yosoku fəp yoloku tetən mə.

²⁸ Nte ŋalətərnə tadare təkə ŋaŋc-kə mə, kə Yesu əyə pəmə nte eŋfaŋ kəcepər pəkə pəbəle mə. ²⁹ Mba kə ŋamənə kə kəcepər, ŋac-loku: «Məyi nno kə səna, dec dəfaŋ kəkələ, kəbiyə kə pəndə. Kə Yesu əmbərə kəkə-yi di kə ŋa.» ³⁰ Nandə dəməsa kəkə-di yeri, kə Yesu ələk kəcom, k'ontola Kanu; k'entepi ki k'əsəŋ ŋa. ³¹ Kə fər yaŋan yemepə, kə ŋanəpəl kə; mba k'əsələ sə fər yaŋan kirin. ³² Kə afum aŋe ŋayefə kələkənə: «Pəyina fə pəmə nte nənə denyi su dəcor, nte endenasəkəsə su moloku mecic nde dəpə mə?» ³³ Kə ŋayefə gbəŋcana babəkə kə ŋalukus Yerusalem, kə ŋaŋkə ŋabəp acəpsə darəŋ a Yesu aŋe wəco kə pin ŋac-loŋkanə kə asol aŋan, ³⁴ ŋac-loku: «Kaŋce kə: Wəbə eyefə afi daco, k'əŋkə pəwurər Siməŋ!» ³⁵ Kə

* **24:20** «aŋcaŋ kə» = ampandən kə dəkətək kə = «aŋgbək kə dəkətək»

afum aɲɛ mɛrəɲ ɲalɔm sɔ tɔkɔ tɛnacepər dɔpɔ mɔ,
kɔ tɔkɔ ɲananɛpəl kɔ kɛtɛpi kən kɛcom pəsɔɲ ɲa mɔ.

Yesu kəmentərne kən acɛpsɛ ɔn darəɲ

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Saɲ 20:19-23; Mes 1:6-8)

³⁶ ɲayi kəlɔku molɔku mamɔkɔ, kɔ Yesu nkən sərka owurər ɲa, k'olɔku: «Pəforu peyi nu!» ³⁷ Kɔ ayek-yek ɲontorər ɲa, kɔ ɲanesɛ, kɔ pəyi ɲa pəmɔ nte ɲaɲɲəɲk tubɛri mɔ. ³⁸ Mba kɔ Yesu eyif ɲa: «Ta ake tɔ pəyiɛ nu yama-yama tante-ɛ, ta ake tɔ nəɲgbəkəlɛnɛ dɔbəkɛc-ɛ?» ³⁹ Nəmɔmən ma wɛcək wem kɔ waca wem-a, ina ɔfɔ yati! Nəgbuɲɛn'em, nəmɔmən! Tubɛri tɔyɔ fɛ sɛm, tɔyɔ fɛ bɛnt. Mba ina, iyɔ yayɔkɔ fəp.» ⁴⁰ Yesu eyi kəlɔku molɔku mamɔkɔ, k'ementər ɲa waca wɔn kɔ wɛcək. ⁴¹ Mba nte pənananɲkanɛ kəbɔt ɲa haɲ ta ɲantam kəlan mɔ, kɔ ɲayi pəciyanɛ disrɛ. Kɔ Yesu eyif ɲa: «Nəyɔ paka pəlɔma pedi ba?» ⁴² Kɔ acɛpsɛ ɔn darəɲ ɲawurɛ alop ɲɛnɛkət ɲin kɔ ɲasɔɲ kɔ. ⁴³ Kɔ Yesu ɛlɛk alop ɲaɲɔkɔ k'ɔsɔm ɲi fər yaɲan kirinɲ.

⁴⁴ Nte elip kəsɔm alop nɲɛ mɔ, k'olɔku ɲa: «Mes mame m' iɲc-lok'un nte inayi kɔ nənɔ mɔ; mɛnɛ mes mɔkɔ aɲcic tetem Tawureta Musa, yecicəs yecempi ya adəɲk a Kanu kɔ Yabura Dawuda mɔ fəp meyi.» ⁴⁵ Kɔ Yesu ɔsɔɲɛ ɲa kəsɔk səbomp nte tɔɲsɔɲɛ ɲacərə Yecic ya Kanu fəp mɔ. ⁴⁶ Kɔ Yesu olɔku ɲa: «Nte tɔ aɲcic dəyecicəs ya adəɲk a Kanu, a dis dendeləl Wəyɛk-yɛk wəka Kanu, kɔ tɛyɛfɛ dənda-ɛ, pəde pəyɛfɛ afi daco tataka tɔn ta maas. ⁴⁷ Mɛnɛ pacamɛ kəsəkpər mera pacamɛ pəlɔmpu darəɲ tewe tɔn, kəyɛfɛ ka Yerusalem, nte tɔɲsɔɲɛ paɲaɲɲɛnɛ afum a tɔf fəp kiciya kəɲan mɔ. ⁴⁸ Nənɔ

ŋə mes mamɛ mɛŋɕɛpər fər yonu kirin. ⁴⁹ Kɔ ina, kəkɛɛ nu k'inder daka ndɛ Papa kem ɛnasɔŋ'un temer kəsɔŋ mə; nəyi nnɔ dare dandɛ haŋ Kanu kəlas nu fənɔntər fa dareŋɕ.»

Yesu kəpɛ kɔn dareŋɕ

(Mk 16:19-20; Mes 1:9-11)

⁵⁰ Kɔ Yesu osolɛ ŋa k'ɛŋkəkɛɛ dare kəsək ntende Betani, ntɛ ŋambəp di mə, k'ɛmpɛnɛ waca dareŋɕ, k'ontolanɛ ŋa. ⁵¹ Eyi kətolanɛ ŋa, k'ɛsak ŋa, k'ɛmpɛ dareŋɕ. ⁵² Kɔ ŋaŋɕəpɛ kɔ mobu kəsɔŋɛ kɔ pələli, kɔ ŋalukus Yerusalem, pəbotu disrɛ; ⁵³ tɛm o tɛm ŋaŋɕ-kɔ oŋ ndɛ **kəɫ kəpəŋ ka Kanu**, ŋac-kor-koru Kanu.

Kitabu ka Kanu
Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language
of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Baga
Sitemu de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Baga Sitemu

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

e5320012-5c6f-534d-9205-97d787f9a95c